Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Møteinnkalling

Utvalg:	**Rondane-Dovre nasjonalparkstyre**
Møtested:	Hageseter turisthytte
Dato:	31.05.2024
Tidspunkt:	10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

- Det blir dialogmøte med Rondane - Sølnkletten villreinforum, kl. 10.00 - 11:00.
- Det vil bli gitt ytterligere opplæring i nasjonalparkstyrets oppgaver, jf. kompetansedagene på Lillehammer, kl. 11:00 : 13:00.
- Lunsj kl. 11:30 - 12:15.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 14/2024	Godkjenning av innkalling og valg av medlem til å skrive under protokoll		
ST 15/2024	Sak - Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende landskapsvernområder og naturreservat - årsrapport 2023		2024/1728
ST 16/2024	Rondane-Dovre NP - retningslinjer kommersielt merke - ferdig høringsrunde		2024/5909
ST 17/2024	Sak - Hemmeldalen NR - besøksstrategi - oversending faglig godkjenning - høring		2024/4421
ST 18/2024	Sak - Rondane NP - dispensasjon - 2024 - oppsetting av saltsteinsautomat til storfe - Erlend Dokken		2024/5762
ST 19/2024	Sak - Rondane NP - dispensasjon - sti nr. 13 Grimsdalshytta - Dørålseter - ny gangbru over Haverdalsåe - DNT Oslo og Omegn		2024/1865
ST 20/2024	Sak - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - 2025 - barmark - transport av borerigg og utstyr - boring etter vann ved hytte 331/77 - Ola Hage / Ragnhild Hage		2024/4391
ST 21/2024	Delegerte vedtak		
DS 11/2024		X	2024/5267
DS 12/2024	Delegert vedtak - Grimsdalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - Haverdalsvegen - Grønbakktjønne - Kari Edith Hage Hegerholm		2024/5800
DS 13/2024	Dovre NP - dispensasjon - helikoptertransport - gjenoppbygging av mose- og slåttebu - Frisvollhuset - 230/1/233 - Kari Stina Hjerkinn Rabbum - Ellen Hjerkinn Lauritzen		2023/9310
DS 14/2024	Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - transport til hytte gbnr 344/16 - Frylia 56 - Ole Kristian Haug - Marte Marie Haug		2024/5874
DS 15/2024	Delegert vedtak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - snødekt mark - transport av materialer til vedlikehold - retur av bygningsavfall - Nordvi seter - Nedre Hemmeldalen - Hans Næss Olstad		2024/4723
DS 16/2024	Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Bergesjøen - Anders Grønli - presisering trase		2024/5483
DS 17/2024	Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Bergesjøen - Anders Grønli		2024/5483

DS 18/2024	Delegert sak - Grimsdalen LVO - Dispensasjon 2025 - 2028 - motorferdsel snødekt mark - Gråsideløypa - Bergsgrende Løypeforening	2024/5116
DS 19/2024	Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - inntransport av byggevarer og uttransport av rivingsmaterialer - Frylia 44 - Liv Slåen Heyerdahl - Tony Heyerdahl	2024/5237
DS 20/2024	Delegert sak - Rondane NP - avslag - motorferdsel - snødekt mark - Rundhøbua - Østkjølen grunneierlag	2024/5130
DS 21/2024	Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Søkkundsjøen og Hemmelsjøen - Jens Naas-Bibow	2024/4964
DS 22/2024	Delegert sak - Rondane NP - dispensasjon - 2024 - 2027 - organisert ferdsel - ridning langs Ula og Glitterdalen - Sulseter Rideleir	2024/4808
DS 23/2024	Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon - 2024 - 2027 - elektrisk trillebår - transport av tyngre utstyr til hytte 331/77 - Ola Hage	2024/4393
DS 24/2024	Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Dambua - Prestsetra - Jakob Mo Sanderød	2024/4428
DS 25/2024	Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - snødekt mark - transport i samband med vedlikehold Vulubua - Sødorp og Kvam Hestavlslag SA	2021/4280
DS 26/2024	Delegert sak - Dovre NP - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - snødekt mark - transport av ved og gass - Holumsbua - Einbuggdalen - Øystein Holum	2024/3630
DS 27/2024	Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - snødekt mark - transport av forsyninger til hytter og støler - uttransport av avfall - Hemmelsjøen - Fredrik Brun	2024/3719
DS 28/2024	Delegert vedtak Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2022 - 2025 - snødekt mark - transport av salt, brensel og utstyr Sødorp og Kvam Hesteavlslag SA - endring av vilkår	2021/4280
DS 29/2024	Delegert sak - Rondane NP - Myldingi NR - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - vitenskapelige undersøkelser - forskningsprosjekt på forvitring av bergarter - Bjørnhollivegen - Norges geologiske undersøkelse NGU	2024/3533
DS 30/2024	Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - skifte tak på hytte - Frylia 42 - Trond Slåen	2024/3748
DS 31/2024	Delegert sak - Dovre NP - Grimsdalen LVO - dispensasjon - 2024 - feltarbeid - innsamling av lav - Biofokus	2024/3376
DS 32/2024	Delegert sak - Rondane NP - Dovre NP - vilttiltak 2024 - Normann-prosjektet - Nord-Fron kommune	2024/799

DS 33/2024	Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - 2027 - snødekt mark - transport til hytte - Tron Haakon Eid	2024/2935
DS 34/2024	Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - snødekt mark - 2024 - Godlidalshytta - Pihl AS	2024/3379
DS 35/2024	Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - snødekt mark - transport til hytte ved Kroksjøen - Hemsø - Gunnar Westby	2024/3416
ST 22/2024	Referatsaker	
RS	Angående Asgard Falcon og lavtflyging	2024/5918
RS	Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat - referat fra åpent møte 06.05.24	2024/4421
RS	Hemmeldalen NR - forespørsel om naturtypekartlegging - 2024 - Nedre Hemmeldalen - bindende aksept av tilbud 06.05.24	2024/5433
RS	Frydalen LVO - utlån nøkkel – vegbom – Peer Gynt seterveg	2021/6734
RS	Melding om vedtak - Ringebu - forslag til ny lokal forskrift for motorferdsel i vassdrag	2021/11945
RS	Grimsdalen LVO - ferdselsteller Grimsdalsvegen - akseptert tilbud	2024/4969
RS	Svar - Rondane NP - kjøretillatelse Rondvassbu - 2024 - om forflytningshemmede	2024/5234
RS	Kopi av brev "Tiltaksplan for villrein i Rondane - behov for snarlig vurdering av tiltak i Grimsdalen"	2022/10917
RS	Kopi - Invitasjon til befaring og orientering med Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen - forhåndsvarsel	2022/10917
RS	Referat fra møte om fornying av informasjonsplakater i Hemmeldalen NR - og om en besøksstrategi for naturreservatet	2024/4421
RS	Hemmeldalen NR - referat fra møte om, 17.04.24, om restaurering av myr - prosjekt	2023/161
RS	Svar - dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene, skadefelling store rovdyr - ber om synspunkt	2024/4757
RS	Hemmeldalen NR - informasjonstiltak og besøskstrategi Hemmeldalen naturreservat - bakgrunnsnotat - søknad om tilleggsbevilgning kap.post 1420.31	2023/13474
RS	Veslehjerkinntjønnin NR - fiskebu - Dovre - gbfnr. 87/1/228 - Espen Hatlevoll - spørsmål om opprydding	2024/4615
RS	Melding om vedtak - Brøyting av Furusjøvegen fra Mysusæter sentrum til Veggumsetra, Mysusæter	2023/12162
RS	Grimsdalen LVO - Eftansåe, ny plassering av infotavler - samtykke	2020/4948

RS	Uttalelse - beitebruk - Rondane NP - Frydalen LVO - vedlikehold - bru over Ula ved Spranget - DNT Oslo og Omegn	2023/9415
RS	Rondane NP - svar - utkjøing av saltstein - Østkjølen og Vulufjell beitelag - spørsmål	2022/5
RS	FoU-prosjekt Rondane villreinområde 2024 - samfinansiering	2022/11933
RS	Melding om vedtak - Vesle Hjerkinn LVO - vedlikeholdsarbeider på Pilegrimsleden - baksiden av Avsjøen	2024/2889
RS	Referat FoU Rondane 20.12.2023	2022/11933
RS	FoU Rondane - GPS-merking villrein 2024	2022/11933
RS	Grimsdalen LVO - referat fra møte om tiltak langs Grimsdalsvegen 2024 m.m.	2020/4948
RS	Vesle Hjerkinn LVO - tilbakemelding søknad om tillatelse til vedlikeholdsarbeider på Pilegrimsleden - baksiden av Avsjøen	2024/2889
RS	Spørsmål - Grimsdalen LVO - om tvangsmulkt Værkes setra	2022/10258
RS	Svar - Grimsdalen LVO - om tvangsmulkt Værkes setra	2022/10258
RS	Ny veileder om oppfølging av ulovlige forhold i verneområder	2024/2166
RS	Frydalen LVO - foreløpig svar - skader på Fryosbrua	2024/293
RS	Tilbakemelding - alternativ trase 2025 - Hemmeldalen NR - snødekt mark - vedlikehold av Himmeldalsetra - Andreas Hartz	2021/11443
ST 23/2024	Eventuelt	

ST 14/2024 Godkjenning av innkalling og valg av medlem til å skrive under protokoll

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer:	2024/1728-2	Saksbehandler:	Trond Stensby	Dato:	23.05.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	15/2024	31.05.2024

Sak - Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende landskapsvernområder og naturreservat - årsrapport 2023

Innstilling fra forvalter

Det blir vist til vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 8.7.

Nasjonalparkstyret tar Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyres årsrapport for 2023 til orientering.

Sekretariats årsrapport med vedlegg blir etter dette sendt til Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Innlandet til orientering.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende landskapsvernområder og naturreservat - årsrapport 2023 - forslag 22.05.24

Saksopplysninger

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har, som før, laget en årsrapport for 2023.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

8.7 Rapportering om forvaltning

Styret har ansvar for årlig å rapportere om forvaltningen til Miljødirektoratet og Fylkesmannen etter fastsatte maler.

Vurdering

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyres årsrapport for 2023 blir lagt fram for nasjonalparkstyret til orientering.

Sekretariats årsrapport med vedlegg blir etter dette sendt til Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Innlandet til orientering.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Rondane og Dovre nasjonalparker

med

tilliggende landskapsvernområder og naturreservat

- årsrapport 2023

Frå Dørålen, 2023. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Forslag fra sekretariatet – 22.05.24

Innhold

1 Generelt 3
2 Organisering 5
2.1 Ansvarsfordeling i verneområdene 5
2.2 Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 5
2.3 Arbeidsutvalget 6
2.4 Rådgivende utvalg 6
2.5 Administrativt kontaktutvalg 8
2.6 Nasjonalparkforvalter / sekretariat 9
2.6.1 Kommunikasjonsrådgiver 9
2.7 Statens naturoppsyn Rondane 10
3 Forvaltningsmessige oppgaver 11
3.1 Møter og saker 11
3.2 Andre møter og samlinger 13
3.3 Motorferdsel 14
3.4 Forvaltningsplan 14
4 Drift, tiltak og oppsyn 16
4.1 Tildeling og bruk av midler for 2023 16

1 Generelt

Rondane nasjonalpark er Norges første nasjonalpark, og ble opprettet i 1962. Verneområdene Rondane nasjonalpark og Dovre nasjonalpark med tilliggende verneområder ble utvidet/opprettet i 2003. Se også tabell 1.

Hovedformålet med nasjonalparkene og landskapsvernområdene er å ta vare på et fjelløkosystem med leveområder for villrein.

De viktigste artene knyttet til verneformålet for nasjonalparkene er villrein, kongeørn, jaktfalk, jerv, ravn, rype og en lang rekke fuglearter og plantearter som er knyttet til alpinsone. I Dovre nasjonalpark er det også en rekke verdifulle botaniske forekomster.

Spor etter fangstanlegg, boplasser og andre kulturminner knyttet til jakt og fangst av villrein finnes i hele Rondaneområdet.

Rondane er i dag en av Norges mest besøkte nasjonalparker.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 26.05.23, Folldal gruver. Foto: Finn Bjormyr (SNO)

Tabell 1. Verneområder forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneområde	Areal (daa)	Areal sum (daa)	Kommuner
Nasjonalpark (2)		**1 259 439,6**	
Rondane	968 972,0		Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Folldal, Stor-Elvdal
Dovre	290 467,6		Dovre, Folldal
Landskapsvernområde (4)		**187 773,3**	
Grimsdalen	120 679,8		Dovre, Folldal
Frydalen	39 660,1		Sel, Nord-Fron, Sør-Fron
Dørålen	15 850,2		Folldal, Dovre
Vesle Hjerkinn	11 583,2		Dovre
Naturreservat (8)		**276 734,0**	
Mesæternyra	2 930,9		Dovre
Myldingi	12 773,5		Folldal, Sør-Fron
Flakkstjønna	2 968,4		Nord-Fron
Veslehjerkinntjønnin	2 033,2		Dovre
Kattuglehøi	267,4		Dovre
Grimsdalsmyrene	480,7		Dovre
Hovdsjømyrene	4 359,2		Stor-Elvdal
Hemmeldalen	250 920,7		Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker, Hamar
Sum		**1 723 946,9**	

2 Organisering

2.1 Ansvarsfordeling i verneområdene

Nasjonalparkstyret forvalter verneforskriftene og fatter enkeltvedtak, utarbeider forvaltningsplan (og skjøtselsplaner og besøksstrategier), og gjennomfører tiltak knyttet til økologisk skjøtsel, informasjon/skilting, kanalisering/tilrettelegging og registrering/overvåking.

Det er Statens naturoppsyn Rondane (SNO), som selv eller via tjenestekjøp, utfører kontroll og tilsyn i verneområdene. SNO bidrar også i arbeidet med skjøtsel og tiltak.

2.2 Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Nasjonalparkstyre har konstituert seg i møte 17. mars 2020, med sammensetning som vist i tabell 2.

Tabell 2. Medlemmer i nasjonalparkstyret 2020 - 2023

Kommune	**Namn**	**Vara til styret**	**AU**
Sør-Fron	Ole Tvete Muriteigen*	Brit Dalseg	*leder
Stor-Elvdal	Even Moen (nestleder)*	Ingeborg Mellgren Mathiesen	*nestleder
Sel	Eldri Siem (AU-medlem)*	Pål Ellingsbø	*medlem
Dovre	Guri Ruste*	Frode Faksvåg	*vara
Nord-Fron	Magnar Bratlien	Anja Solberg	
Ringebu	Laila Bårdsløkken	Erik S. Winther	
Folldal	Kristin Langtjernet*	Egil Eide	*vara
Åmot	Halvor Dahle Meland	Gry Bente E. Nyberg	
Ringsaker	Jørn Eriksen*	Kjersti Røhnebæk	*vara
Hamar	Kristian Ulen	Live Giset	
Innlandet fylkeskommune	Aud Hove	Helge Thomassen	

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Nasjonalparkstyret sitt mandat er ellers regulert av vedtekter fastsatt av Miljødirektoratet i 2020. (Oppdatert januar 2024)

2.3 Arbeidsutvalget

Styreleder Ole Tvete Muriteigen, nestleder Even Moen og Eldri Siem var medlemmer i arbeidsutvalget. Arbeidsutvalget har delegert myndighet i følgende saker:

- Søknader der det klart går fram av forvaltningsplanen om tillatelse kan/bør gis.
- Hastesaker angående mindre tiltak som f.eks. fasadeendring og mindre bygningsmessige tilpasninger på eksisterende bygg og anlegg (Irreversible tiltak som f.eks. byggetiltak og terrenginngrep er i utgangspunktet ikke delegert)
- Søknader om forlenging av dispensasjon fra verneforskriftene og naturmangfoldloven, når søker har fått tillatelse tidligere. Saker som blir behandla i AU skal refereres for styret i neste styremøte.

Rondvassbu, Rondane NP - fra befaring av transportrasé, 19.04.23.

2.4 Rådgivende utvalg

I vedtektene fra Miljøverndepartementet til styret står det bl.a:
"Styret skal oppnevne et rådgivende utvalg. Utvalget skal bestå av representanter for de ulike interessene i området, som bl.a. grunneiere, andre særl 190ig berørte offentlige organer som for eksempel friluftsråd, næringsliv, frivillige organisasjoner, bl.a. naturog miljøorganisasjoner og lignende. Nasjonalparkstyret bør ha minst ett årlig dialogmøte med rådgivende utvalg.."

Sammensetningen av Rådgivende utvalg er godkjent av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 10.06.20, styresak 25/2020, se tabell 3.

Tabell 3. Parter og medlemmer til Rådgivende utvalg, nasjonalparkstyret sak 25/2020.

Organ	Representant
Frilufts- og miljøinteresser	
Forum for natur og friluftsliv Innlandet	Morten Aas
DNT Oslo – og Omegn	Jan Erik Reiten
Villreininteresser	
Villreinnemda for Rondane-Sølnkletten	Solvår Brustad Lilleeng (vara Jørund Båtstad)
Villreinutvalget Rondane Nord og Rondane Sør	Hans Olav Arnekleiv (vara Inge Asphoug)
Sammenslutningen for Fjellstyrene i Rondane	Knut Erik Ulen (vara Therese Rudi)
Reiseliv	
Rondanevegen	Anne Margrethe Sæterhaug, Kvistli Islandshetser (vara Bjørn Brendbakken, Galleri Snøhetta)
Nasjonalparkriket Reiseliv (Dovre og Sel)	Ole Erik Bjørnstadhaugen
Visit Lillehammer	Merethe Sandum
Grunneiere	
Statskog	Hilde Hammer
Oppland Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening/Sau og Geit	Bjørnhild Vigerust (vara Jan Erik Brenden)
Hedmark Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening/Sau og Geit	Ingar Elgvasslien (vara Håkon Edvard Nesset)
Grunneier representant Hemmeldalen	True Strand Schildmann (vara Haaken Wilhelm Matiesen)
Hytteeiere	
Hytteforening eller velforening	Eystein Brustuen, Kvamsfjellet Vel (vara Knut Bryhn, Mysuseter Vel)
SUM TOTALT	**13**

Rådgivende utvalg har hatt to møter:
07.06.23
16.11.23,
med bl.a. følgende saker:

- årsrapporter
- tiltak i verneområdene
- rullering forvaltningsplan
- tiltaksplan for villrein
- villreinfangsten som verdensarv
- ulovlighetsoppfølging.

2.5 Administrativt kontaktutvalg

For å sikre at forvaltningen av verneområdene blir godt integrert med den kommunale forvaltningen, kan nasjonalparkstyret oppnevne et administrativt kontaktutvalg bestående av representanter fra administrativt nivå i de ulike kommunene og fylkeskommunene. Medlemmene i administrativt kontaktutvalg er vist i tabell 4.

Tabell 4. Medlemmer i administrativt kontaktutvalg 2023

Kommune	**Representant**
Dovre	Kari Bentdal
Sel	Ingunn Synstnes
Stor-Elvdal	Camilla Anderson
Ringsaker	Finn Sønsteby
Folldal	Synnøve S. Bakken
Nord-Fron	Geir Johan Groven
Sør-Fron	Konrad Skåravik Bryhn
Ringebu	Jostein Gårderløkken
Hamar	Lise Wenche Dufseth Urset
Åmot	Jesper Engel
Innlandet fylkeskommune	Hanne Thingstadberget

Administrativt kontaktutvalg har hatt to møter i 2023:

- 13.06.23
- 21.11.23.

Viktige saker har vært:

- befaring Norsk Villreinsenter – Grimsdalen
    - infopunkt
    - tilrettelegging og kanalisering av ferdsel
    - skjøtsel
- innspill fra kommunene
- tiltak i verneområdene.

2.6 Nasjonalparkforvalter / sekretariat

Sekretariatet har i 2023 vært:

- Eirin Berge, nasjonalparkforvalter, fram til 01.07.23
- Ingvild Skarsaune, nasjonalparkforvalter, fra 01.10.23
- Trond Stensby, nasjonalparkforvalter
- Martine Hårstad, kommunikasjonsrådgiver.

Nasjonalparkforvalterne er underlagt nasjonalparkstyret i alle saker som angår forvaltningen av verneområdene. Nasjonalparkforvalterne kan fremme innstillinger til nasjonalparkstyret i saker som gjelder forvaltning av verneområdene.

Statsforvalteren i Innlandet er arbeidsgiver for nasjonalparkforvalterne.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 25. september 2015 gitt nasjonalparkforvalterne myndighet til å fatte vedtak i saker av kurant karakter. Myndigheten er gitt med hjemmel i punkt 6.2 i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Med kurant karakter menes følgende:

- Saker etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om ferdsel og motorferdsel.
- Saker etter verneforskriftenes øvrige spesifiserte dispensasjonsbestemmelser og etter naturmangfoldloven § 48 der:
  a) Det dreier seg om fornying av dispensasjon gitt av styret eller arbeidsutvalget, og forutsetningene er tilnærmet uendret.
  b) Det foreligger etablert forvaltningspraksis fra saker behandlet av styret/AU i tilsvarende sak.
  c) Forvaltningsplanen gir entydige føringer for utfallet. Ved tvil skal forvalter drøfte saken med styreleder. Dette skal komme frem av saksutredningen hvis forvalter treffer delegert vedtak i saken.

Alle delegerte vedtak skal refereres for styret. Vedtak fattet av nasjonalparkforvalterne skal være i tråd med naturmangfoldloven, verneforskriftene og gjeldende forvaltningsplan.

Nasjonalparkforvalteren sin myndighet til å fatte vedtak etter ordlyden ovenfor gjelder for alle verneforskrifter som Rondane-Dovre nasjonalparkstyret til enhver tid har i sin portefølje.

Alle vedtak etter verneforskriftene og naturmangfoldloven § 48 skal forvalterne føre i Miljøvedtaksregisteret.

2.6.1 Kommunikasjonsrådgiver

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Dovrefjell nasjonalparkstyre har i 2023 hatt en delt stilling som kommunikasjonsrådgiver. Hovedaktivitene har vært:

- Besøskrettede nettsider
- Sosiale medier
- Samarbeid med reiselivet – destinasjonsselskap og enkeltbedrifter.
    - Planlagt og gjennomført dialogmøtet med reiselivet

Stillingen er ikke videreført i 2024.

Ny klopp (skiferblokk) over Tverråe ved Bartbue i Grimsdalen LVO. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

2.7 Statens naturoppsyn Rondane

Statens naturoppsyn Rondane (SNO) er Miljødirektoratets operative feltorgan. Oppgavene spenner fra kontroll, overvåking og informasjon, til skjøtsel og tilrettelegging i verneområder. Nasjonalparkstyret bestiller oppdrag fra SNO knyttet til gjennomføring av informasjonstiltak/skilting, økologisk skjøtsel, kanalisering/tilrettelegging og registrering/overvåking. SNO gjennomfører disse oppgavene selv eller gjennom tjenestekjøp fra fjellstyrene i Rondaneområdet. I Rondaneområdet gjennomfører i tillegg SNO bestandsregistrering av rovvilt.

SNO Rondane i 2023:

- Finn Bjormyr, SNO
- Runa Skyrud, SNO (Hemmeldalen NR/ Hovdsjømyrene NR), fram 01.10.

I tillegg er det kjøpt tjenester av:

- Dovre fjellstyre
- Sel fjellstyre
- Ringebu fjellstyre.

Utførte tiltak for å forebygge slitasje og erosjon på stien mellom Hageseter turisthytte og Grimsdalshytta, Nordre Tverråe, Dovre NP. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

3 Forvaltningsmessige oppgaver

3.1 Møter og saker

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har hatt fire møter i 2023, jf. tabell 5. AU har hatt to møter.

Tabell 5. Møter i Rondane-Dovre nasjonalpark i 2023

Møteform	Antall	Kommentar
Styremøte	4	
AU	2	TEAMS / e-post

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i 2023 behandlet 27 saker, der det gjort enkeltvedtak etter verneforskrift, naturmangfoldloven § 48 eller forvaltningsloven. eller andre saker som gjelder planprosesser, høringer, tiltak, og klagebehandling m.m. De ulike sakene fordeler seg med vedtak som vist i tabell 6.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har behandla 83 delegerte saker i 2023. (Kilde: Miljøvedtaksregisteret) De delegerte sakene fordeler seg med vedtak som vist i tabell 7.

I tillegg til behandling av ulike søknader og saker, har nasjonalparkstyret i 2023 gjennomført en rekke tiltak for å sikre verneverdiene. Nasjonalparkstyret har bl.a. stått for:

- En fra sekretariatet har deltatt med observatørstatus i arbeidsgruppe «Tiltaksplan for villrein i Rondane», i regi av Statsforvalteren i Innlandet.
- Ulovlighetsoppfølging, pålegg om retting og oversending av sak til Miljødirektoratet for illegging av overtredelsesgebyr.

- Samarbeid med Grimsdalsprosjektet og private setereiere i Frydalen om skjøtsel av viktige naturtypelokalieter.
- Samarbeid med Statsforvalteren i Innlandet om planlegging av restaurering av grøfta myområder i Hemmeldalen naturreservat.
- Arbeidet med oppretting av nye informasjonspunkt etter designmanualen for merkevaren Norges nasjonalparker – supplering.
- Utført vedlikehold og forebyggende tiltak på stien mellom Hageseter turisthytte og Grimsdalshytta.
- Startet arbeidet med oppdatering av naturstiene «Barthstien» i Grismdalen og om fangstminner på Formokampen.
- Nasjonalparkstyret har en besøksretta hjemmeside for Rondane nasjonalpark: https://rondane-dovre.no/
- Nasjonalparkstyret har en egen nettside: http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/

Tabell 6. Enkeltvedtak gjort av Rondane **Dovre nasjonalparkstyre** i 2022

Verneområde	Vedtak etter verneforskrift	Vedtak etter nml § 48	Påleg g, NML § 69	FVL	Bygninger, irreversible inngrep	Motorferdsel	Ferdsel	Annet	Klager	Avslag
Rondane NP		1				1			1	1
Dovre NP		1			1				1	2
Grimsdalen LVO	2	2	4		7				1	1
Frydalen LVO								2	1	1
Dørålen LVO										
Vesle Hjerkinn LVO		1								
Mesætermyre NR										
Myldingi NR		1				1				
Flaksstjønna NR										
Vesle Hjerkinn NR										
Kattuglehøi NR										
Grimsdalsmyrene NR										
Hovdsjømyrene										
Hemmeldalen NR	1					1			1	1
Alle										
SUM	**3**	**6**	**4**		**8**	**3**		**2**	**5**	**6**

Tabell 7. **Delegerte saker** behandla av sekretariatet for Rondane Dovre nasjonalparkstyre i 2022

Verneområde	Vedtak etter verneforskrift	Vedtak etter nml § 48	Bygninger, irreversible inngrep	Motorferdsel	Ferdsel	Annet	Klager	Avslag
Rondane NP	17	15	1	18	1	6		6
Dovre NP	3	3		5		1		
Grimsdalen LVO	4	4		8		1		1
Frydalen LVO	2	3	1	4				
Dørålen LVO		2		1		1		
Vesle Hjerkinn LVO								
Mesætermyre NR								
Myldingi NR								
Flaksstjønna NR								
Vesle Hjerkinn NR								
Kattuglehøi NR								
Grimsdalsmyrene NR								
Hovdesjømyrene NR								
Hemmeldalen NR	15			15				
SUM	**41**	**27**	**2**	**61**	**1**	**9**		**7**

Tabellene over viser at det det er gjort færre enkeltvedtak etter naturmangfoldloven § 48 (dispensasjoner) enn det som har vært vanlig de senere år. Det behandles bl.a. søknader om bruk av drone, vitenskapelige undersøkelser og aktiviteter som ikke er fanget opp av de konkrete dispensasjonsbestemmelsene i forskriftene. I tillegg er det behandlet søknader om motorferdsel knyttet til både skadefellingstillatelser, nedsanking av beitedyr og kjentmannskjøring.

3.2 Andre møter og samlinger

Sekretariatet har vært med på:

- partsmøter i ulike prosesser:
- Årlig, fast kontaktmøte mellom forvaltningen, DNT, hytteverter og drivere/eiere av private turisthytter i verneområdet
- FoU-prosjekt Rondane.
- Felles møter for verneområdeforvalterne i Innlandet.
- Webinarer for verneområdeforvaltere i regi av Miljødirektoratet.
- Gjennomført befaring, sammen med SNO, av ulike tiltak i verneområdene.
- En fra sekretariatet har hatt plass som observatør i prosjektgruppa nedsatt av Statsforvalteren i Innlandet for arbeidet med tiltaksplan for villrein i Rondane.

Sekretariatet har deltatt på faglige samlinger/webinarer holdt av Statsforvalteren i Innlandet, Miljødirektoratet og Norsk institutt for naturforvaltning.

3.3 Motorferdsel

Søknader om motorferdsel utgjør en stor del av sakene som kommer til behandling hos Rondane-Dovre nasjonalpark. Det er derfor av interesse å se hvordan tillatelser og dispensasjoner fordeler seg over år og verneområder. Det er gjort en sammenstilling av dette i tabell 8 og figur 1.

I landskapsvernområdene (Grimsdalen og Frydalen) kan leiekjørere godkjent av den enkelte kommune utføre transport til hytter og buer, uten at eier/bruker trenger å søke om tillatelse. Dette inngår ikke i statistikken vist i tabell 8 og figur 1.

Tabell 8. Gjeldende tillatelser til motorferdsel 2016 – 2023 – Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. (Statistikken viser ikke antall turer. En tillatelse kan gjelde flere verneområder, slik at det totale antall tillatelser reelt er mindre enn vist))

Verneområde	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Rondane NP	43	28	39	47	48	51	53	48
Dovre NP	10	6	7	7	11	11	8	6
Grimsdalen LVO	7	4	9	11	9	12	10	12
Frydalen LVO	11	8	11	10	15	16	23	21
Dørålen LVO	3	1	0	0	4	4	3	3
Myldingi NR	2	2	4	3	5	9	7	3
Flakkstjønna NR	0	0	0	0	1	1	1	1
Hemmeldalen NR	33	24	32	37	35	34	42	41
Hovdsjømyrene NR	0	0	0	1	1	1	0	0
Sum	**109**	**73**	**102**	**116**	**129**	**139**	**147**	**135**

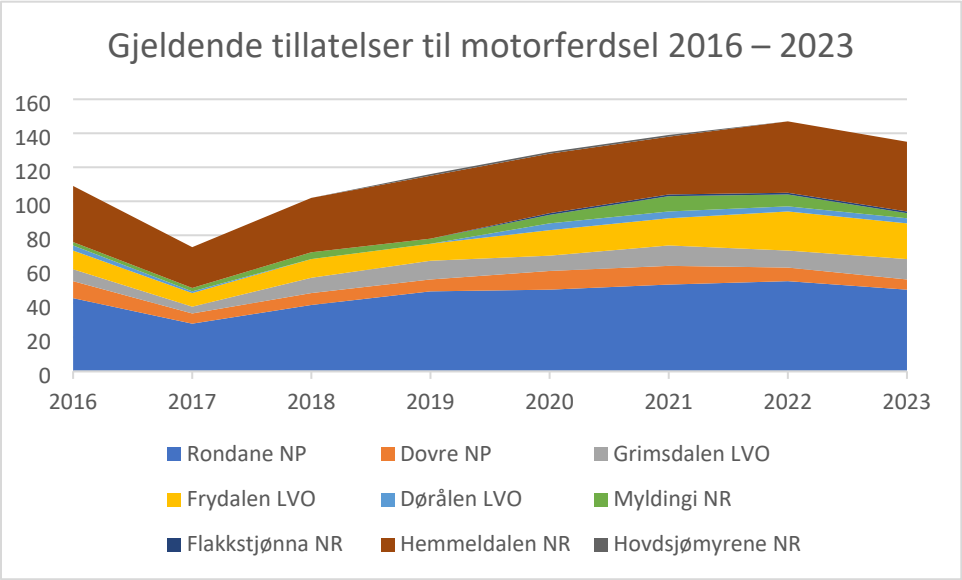

Figur 1. Gjeldende tillatelser til motorferdsel 2016 – 2023 – Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. (Statistikken viser ikke antall turer. En tillatelse kan gjelde flere verneområder, slik at det totale antall tillatelser reelt er mindre enn vist)

3.4 Forvaltningsplan

I møtet 02.12.22 sluttet Rondane-Dovre nasjonalparkstyre seg til at utkast til forvaltningsplaner blir lagt fram for Miljødirektoratet til faglig godkjenning.

Miljødirektoratet gav i brev datert 27.04.23 følgende melding:
«Med dette som bakgrunn ønsker vi å utsette behandlingen av oversendt forvaltningsplan inntil stortingsmeldingen om villrein og tiltaksplaner for Rondane villreinområde foreligger i første kvartal 2024. Dette for å unngå unødvendig byråkrati med godkjenning, arbeid og høring i flere omganger for både nasjonalparkstyret, Miljødirektoratet og høringsparter dersom det viser seg at det må utarbeides ny forvaltningsplan i 2024.»

Tiltak utført på stien mellom Hageseter turisthytte og Grimsdalshytta, Nordre Tverrågjelet, august 2023. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

4 Drift, tiltak og oppsyn

4.1 Tildeling og bruk av midler for 2023

Sekretariatet.

Midler til drift av sekretariatet er tildelt via Statsforvalteren i Innlandet, tildelt for 2023: kr. 68.000,-. **Forbruk kr. 104.666,-**

Nasjonalparkstyret - drift (prosjekt 2NV015).

Tildeling fra Miljødirektoratet til drift av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre var for 2023: kr. 370.000,- **Forbruk: kr. 340.587,-.**

Forvaltningsplaner og besøksstrategi (prosjekt 2NV018)

Tildeling fra Miljødirektoratet til forvaltningsplan og skjøtselsplaner var i 2023 til sammen: kr. 200.000,-. **Forbruk: kr. 190.595,-**

Tiltak i verneområdene (prosjekt 2NV033)

Tildelte midler og forbruk er vist i tabell 9.

Informasjon ved Tollevshaugen i Grimsdalen, 2023. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Tabell 9. Omsøkte og tildelte midler, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2022.

Verneområde	**Tiltak**	**Korrigert etter tildeling Miljødir.**	**Forbruk**	**Merknad**
Grimsdalen LVO	Skjøtselstiltak Grimsdalen LVO	200.000,-	200.000,-	Etter skjøtselsavtale med Organisasjonen Grimsdalen
Frydalen LVO	Skjøtselstiltak Frydalen LVO	150.000,-	130.491,-	Etter fem skjøtselsavtaler + oppdrag rydde einer.
Dovre NP	Tiltak på stien Hageseter turisthytte – Grimsdalshytta	350.000,-	417.000,-	Vedlikehold og skadeforebyggende tiltak, Nordre Tverrågjelet.
Rondane NP m.fl.	Informasjonstavler etter ny designmanual	100.000,-	79.738,-	Etterarbeid, supplering nye plakater, portalskilt Formokampen
Rondane NP	Fornying av informasjon om kulturmiljøet på Formokampen	50.000,-	72.425,-	Prosjektet startet opp i samarbeid med Innlandet fylkeskommune. Ny klopp Skjerungåe, tre skiferblokker.
Rondane NP	Vedlikehold stier ved Rondvassbu, gjenstår noe på toppen, opp fra Rondvassbu.	50.000,-	0,-	Tiltak ikke igangsatt.
Sum		**900.000,-**	**899.793,-**	

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer:	2024/5909-1	Saksbehandler:	Ingvild Skarsaune	Dato:	21.05.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	16/2024	31.05.2024

Rondane-Dovre NP - retningslinjer kommersielt merke - ferdig høringsrunde

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkforvalter tilrår at retningslinjer for kommersielt merke vedtas slik de ble lagt frem for styret i sak 2024/1881 16.02.2024 med tilføyelse av punkt om årlig dialogmøter mellom verneområdeforvaltningen og virksomheter med tildelt merke.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

1. Sakspapirer sak 2024/1881
2. Høringsinnspill fra Statsforvalter i Innlandet, Villreinnemda for Rondane og Sølnkletten og Dombås fjellskole.
3. Retningslinjer for kommersielt merke Norges nasjonalparker – ferdig versjon etter høringsrunde

Saksopplysninger

Styret vedtok på styremøte 16.02.2024 å sende forslag til retningslinjer for kommersielt merke ut på høring. Det er kommet inn 3 høringsinnspill fra henholdsvis Statsforvalteren i Innlandet, Villreinnemda for Rondane og Sølnkletten og Dombås fjellskole.

Vurdering

Forslag for retningslinjer for kommersielt merke ble sendt ut på høring etter vedtak av styre 16.02.2024. Det er kommet inn høringsinnspill fra 3 ulike avsendere, disse er gjengitt under.

1. Statsforvalteren i Innlandet:

«I retningslinjene til designmanualen for kommersiell bruk av merkevaren Norges Nasjonalparker står det: «Når kriteriene settes lokalt av den enkelte forvaltningsmyndighet er det mulig, og vi oppfordrer til, å sette kvalitative kriterier for å dele ut merket. Her kan dere dreie utviklingen lokalt i retning av

bærekraft, ansvarlig markedsføring og benytte andre og lokale kriterier som er viktig for akkurat dere.» Vi kan ikke se noen slike kvalitative kriterier for å dele ut merket til kommersielle aktører i høringen, selv om Miljødirektoratet oppfordrer til det. Statsforvalteren oppfordrer dere til å bruke denne anledningen til å dreie den lokale utviklingen videre i nasjonalt og lokalt ønsket retning, med tanke på villrein spesielt, og natur og klima generelt. Situasjonen for villreinen i Rondane Nord er for eksempel alarmerende, og det haster med å komme i gang med tiltak. Her har nasjonalparkstyret mulighet til å fremme de aktørene som bidrar i riktig retning.»

Nasjonalparkforvalters kommentar:
Det er riktig at Miljødirektoratet åpner for at de enkelte nasjonalparkstyrene kan sette egne kriterier for å dele ut kommersielt merke. Vi har likevel valgt å ikke gjøre dette i første omgang. Dette kan fort føre til at merket oppfattes som en godkjenning eller sertifisering av en spesifikk virksomhet av nasjonalparkstyre, og det er gjort tydelig av Miljødirektoratet at ordningen IKKE er et kvalitetsstempel eller representerer en godkjenning. Det vil også medføre en større jobb for styret og sekretariat dersom det innføres strengere kriterier. Det sies ingenting fra Miljødirektoratet om hvordan slike strengere kriterier skal etterprøves. Vi har vært i kontakt med nasjonalparkforvaltere i Reinheimen og Jotunheimen, og ingen av disse har innført andre kriterier eller retningslinjer enn de generelle fra Miljødirektoratet.
Vi ønsker først og fremt å komme i gang med ordningen og gjøre oss noen erfaringer. Skulle det vise seg at det er hensiktsmessig og ønskelig å innføre andre kriterier så står styret fritt til dette ved revidering av retningslinjene.

2. Villreinnemda Rondane og Dovre:

«Det er ressursmessig enklest å ha et merke uten kvalitative kriterier. Kvalitative vurderinger vil kreve en mer omfattende saksbehandling før søknadene legges fram for nasjonalparkstyret til godkjenning. Med begrensa saksbehandlingsressurser må derfor valg av kriterier vurderes opp mot andre arbeidsoppgaver. Å sette kvalitative kriterier for bruk av merket er imidlertid en mulighet til å formidle verneverdiene. En brukerundersøkelse blant de besøkende til de store verneområdene i Rondane i 2021 viste at informasjonsbehovet er stort. To tredjedeler av de spurte visste ikke at villreinen er et trua dyr i Rondane (vel halvparten svarte at de ikke visste, mens 14% trodde de visst hvilket dyr som var truet, men svarte ikke villrein). Det kunne derfor utformes et krav om at de som bruker merket forpliktet seg til å være en slags «nasjonalparkambassadører», ved aktivt å formidle verneverdiene i nasjonalparken, inkludert villrein (dette vil ikke gjelde ved salg av produkter). På Dovrefjell har nasjonalparkstyret satt vilkår for guiding som omfatter deltakelse på møter og kurs i regi av nasjonalparkstyret. Et tilsvarende møte med gjennomgang av verneverdier og regelverk for Rondane kunne vært satt som krav for å bruke merket blant de som driver virksomhet som inkluderer samhandling med et allment publikum.»

Nasjonalparkforvalters kommentar:
Innspillet kommenterer selv at saksbehandlingsressurser er en begrensende faktor. I tillegg vil slike kriterier gjøre at ordningen nærmer seg en sertifiseringsordning. Dette er en annen prosess, som bør tas på et nasjonalt nivå via Miljødirektoratet. Som nevnt i forvalters kommentar ovenfor så kan styre ta inn kriterier som i innspillet over («nasjonalparkambassadør») ved revidering av retningslinjene dersom ønskelig.

3. Dombås fjellskole

«Flere av oss som jobber i og rundt Rondane- Dovre Nasjonalparker jobber også i Dovrefjell/ Sunndalsfjella. Jeg vil ta noen betraktninger fra der:

Helt siden vi var med på arbeidsgrupper i forbindelse med utvidelsen av D/S i 2002, så har det kommet klare signal fra alle som driver kommersiell virksomhet. Vi ønsker en sertifiseringsordning, jeg er klar over at dette MÅ være en frivillig ordning, men likevel så oppfatter jeg dette som signal som har blitt gitt til forvaltninga i over 20 år nå. Dette vil gjøre de kommersielle produktene mye mer seriøse og fremtidsretta.
Ser en på de utfordringene som nå er knytt opp mot Villreinen vår (hovedverneformålet?), så må hensyn tas. Og jeg tenker at når vi ønsker å bli sett på som seriøse, ansvarsbevisste aktører, så har forvalterne en gylden mulighet til å dra nytte av oss!
Jeg ser at det er flere og flere som etterspør leirskoleopphold hos oss, som også etterspør vår miljøprofil- dette vil det bli mer og mer av, og jeg er sikker på at alle aktører rundt våre nasjonalparker med en tydelig miljøprofil vil bli mest brukt i fremtiden.
Vi har diskutert det før, og jeg mener at en slik merkeordning er lite verdt, om det ikke blir stilt større krav til hvem som kan bruke det i 3 år.
Jeg foreslår en frivillig kursing:

- *Nasjonalparkenes historie*
- *Geologi*
- *Biologi*
- *Villrein*
- *Fjellets historie*

Om merkeinnehaverne har gjennomført dette- så vil merket ha et kvalitetsstempel, og det vil gi klare signal til aktører som ikke har det.»

Nasjonalparkforvalters kommentar:
Fjellskolen ønsker seg strengere kriterier, og en ordning mer i retning av en sertifisering. Forvalter er i og for seg ikke uenig i at dette er en god idé, men mener at dette ikke skal gjøres ved at hvert enkelt områdestyre utarbeider egne ordninger. En sertifiseringsordning bør komme fra sentralt hold. Skulle styre i Rondane-Dovre nasjonalparker ønske å sette egne kriterier så kan dette gjøres ved revidering av retningslinjene jf punkt om dette i retningslinjene.

Oppsummering:
Nasjonalparkforvalter tilrår styret å godkjenne retningslinjene slik de ble fremlagt i sak 2024/1881, med tilføyelse av punkt om årlige dialogmøter. Det er usikkert hvor mange virksomheter som kommer til å søke om å få bruke det kommersielle merket, og dermed arbeidsomfang av saksbehandling. Det er mulig å tilføye strengere kriterier på et senere tidspunkt dersom det fremstår som hensiktsmessig.

Generell informasjon fra Miljødirektoratet:

Virksomheter med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark (og i enkelte tilfeller andre verneområder) kan søke om tillatelse til å benytte et spesiallaget merke for denne merkevaren, sammen med logo for egen virksomhet, i markedsføringen av et produkt, tjeneste eller aktivitet. Portalsymbolet er et registrert varemerke i Patentstyret, og kan ikke benyttes av virksomheter uten at dette er godkjent.

Det er designet egne merker for formålet (kommersielt merke) og det er nasjonalparkstyret (eller annen forvaltningsmyndighet) for den aktuelle nasjonalparken eller verneområdet som behandler søknaden. Styret eller forvaltningsmyndighet skal ha godkjent besøksstrategi for området.

Hvem kan bruke det kommersielle merket?

En kommersiell, frivillig eller annen type virksomhet som foregår i, eller ved en nasjonalpark. Hvis produktet som tilbys kommer fra en nasjonalpark, eller det arrangeres en aktivitet i eller ved en nasjonalpark, så er det mulig å søke om tillatelse til å bruke merket.

Hva står merket for?

Det kommersielle merket er utviklet for å gi en mulighet til å markedsføre en bedrift, aktivitet eller produkt i relasjon til Norges nasjonalparker, og sier noe om geografisk tilhørighet til en nasjonalpark eller et verneområde. Merket er ikke et kvalitetsstempel, og representerer ikke en godkjenning, noen form for finansiering eller annen støtte fra nasjonalparken eller forvaltningsmyndighet. I seg selv ligger det en kvalitet i å ligge i nærheten av en nasjonalpark eller verneområde, det er dette vi ønsker at de lokale bedriftene skal kunne nyte godt av.

Merket kan brukes som klistremerker i butikkvinduer, i program eller brosjyrer, på nettsider, i e-post, på produkter og plakater.

Generelle kriterier for bruk fra MD:

- Det kommersielle merket må ikke brukes på en måte som kan skade Norges nasjonalparkers omdømme, eller på en måte som strider mot nasjonalparkens- eller verneområdets retningslinjer eller formål.
- Det er ikke tillatt å bruke merket på reklamemateriell eller varer uten følge av virksomhetens egen logo. Det må alltid gå klart frem hvem virksomheten bak produktet eller tjenesten er, at dette ikke er et nasjonalparkprodukt eller -tjeneste, og at det ikke er et nasjonalparkgodkjent produkt eller tjeneste.

- Merket skal ikke endres i form, beskjæres eller tillegges design eller egen tekst. Det er retningslinjer som beskriver riktig bruk.
- Merket kan ikke selges videre eller distribueres til tredjepart.
- Ved misbruk av det kommersielle merket kan tillatelsen til bruk trekkes tilbake.

Hvorfor må det foreligge en signert avtale?

- Logoen for Norges nasjonalparker er en verdifull ressurs, og et beskyttet varemerke, dette gjelder også det kommersielle merket.

- Det er viktig å håndheve riktig bruk til fordel for alle som ønsker å knytte sin virksomhet til Norges nasjonalparker, og misbruk kan ødelegge verdien for alle som benytter merket. Vi ber derfor om at det signeres en forpliktende avtale.
- Gjennom avtalen anerkjenner du kriteriene for bruk og binder deg til å bruke merket respektfullt, hensiktsmessig og etter retningslinjene.
- Bare de som har søkt om og fått tillatelse til å bruke merket, kan gjøre det.

Forslag til retningslinjer for Rondane-Dovre:

Tar utgangspunkt i retningslinjene fra Miljødirektoratet:

- Det kommersielle merket må ikke brukes på en måte som kan skade Norges nasjonalparkers omdømme, eller på en måte som strider mot nasjonalparkens- eller verneområdets retningslinjer eller formål.
- Det er ikke tillatt å bruke merket på reklamemateriell eller varer uten følge av virksomhetens egen logo. Det må alltid gå klart frem hvem virksomheten bak produktet eller tjenesten er, at dette ikke er et nasjonalparkprodukt eller -tjeneste, og at det ikke er et nasjonalparkgodkjent produkt eller tjeneste.

- Merket skal ikke endres i form, beskjæres eller tillegges design eller egen tekst. Det er retningslinjer som beskriver riktig bruk.
- Merket kan ikke selges videre eller distribueres til tredjepart.
- Ved misbruk av det kommersielle merket kan tillatelsen til bruk trekkes tilbake.

Egne punkt:

- Tillatelse til bruk av kommersielt merke blir gitt av nasjonalparkstyret, etter skriftlig søknad.
- Tillatelsen gjelder for inntil tre år om gangen, og kan enkelt fornyes dersom bedriften fremdeles har aktivitet som fyller alle sentrale og lokale vilkår.
- Merket kan omfatte produkt som opplevelser, aktiviteter, overnatting og servering, forbruksvarer som mat og drikke, eller lokalt produserte produkt som kan knyttes til verneområdet.
- Retningslinjene for tildeling av merket har en prøveperiode på 3 år. Ordningen med tilhørende rutiner og retningslinjer skal evalueres før eventuell videreføring.
- Dersom det er behov for justeringer før prøveperioden utgår, kan retningslinjene revideres dersom uklare punkt skulle dukke opp ved oppstart av ordninga.

Merkene det kan søkes om å bruke:

Kategori opprinnelse
Kommer fra/ Origins from

KOMMER FRA: / ORIGINS FROM:	Jostedalsbreen nasjonalpark
BOAHTÁ DÁS: / ORIGINS FROM:	Byrkije nasjonalpark

Kategori aktivitet
Skjer i/Happening in

SKJER I: / HAPPENING IN:	Jostedalsbreen nasjonalpark
DÁHPÁHUVVÁ DÁS: / HAPPENING IN:	Byrkije nasjonalpark

Kategori lokalisering
Ved/Located in

VED: / BY THE:	Jostedalsbreen nasjonalpark
DÁN BOKTE: / BY THE:	Byrkije nasjonalpark

Norges nasjonalparker

Søknad om bruk av kommersiell logo

Du må oppfylle ett av følgende kriterier for å være kvalifisert til å søke;

Kryss ut riktig boks og fyll deretter ut og returner skjemaet. Husk signatur!

Jeg er en bedrift, organisasjon, gruppe eller en person som:

☐ **er basert i eller ved en nasjonalpark, eller tilbyr en tjeneste som skjer i en nasjonalpark eller verneområde eller tilbyr et produkt som kommer fra en nasjonalpark eller verneområde**

☐ **arrangerer en tidsbegrenset aktivitet i eller ved en nasjonalpark eller verneområde.**

Om virksomheten

Navn på bedrift, organisasjon, gruppe eller person	
Virksomhetskategori (Sett en sirkel rundt ditt valg)	Person Bedrift Organisasjon Annet
Organisasjonsnummer	
Filial (hvis relevant)	
Virksomhetsadresse:	
Type virksomhet:	
Nettside:	

Om søkeren (deg)

Navn på søker	
Tittel eller rolle	
Postadresse: (hvis forskjellig fra virksomhetsadresse)	
Postkode:	
Telefonnummer:	
E-postadresse:	

Hvilke(n) logo(er) søker du om å bruke?:

Kommer fra	Skjer i	Ved
☐	☐	☐

Språk:

bokmål	nynorsk	engelsk	nordsamisk	sørsamisk	annet (spesifiser)
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vennligst beskriv i tekst hvordan du har tenkt å bruke logoen(e):

Ved å fullføre søknaden, og inngå avtale for å bruke en eller flere av de kommersielle logoene, forstår jeg og forplikter jeg meg til å overholde følgende vilkår:

Om kommersielle logoer

- de representerer kun en geografisk tilhørighet til en nasjonalpark
- de er ikke et kvalitetsmerke
- de representerer ikke en godkjenning, eller innebærer finansiering eller annen støtte fra forvaltningsmyndigheten

Hvem kan bruke logoene?

- En virksomhet eller organisasjon som opererer eller ligger i eller ved en nasjonalpark, tilbyr en tjeneste som skjer i nasjonalparken eller et produkt som kommer fra nasjonalparken/verneområdet.
- En virksomhet, organisasjon, gruppe eller person som arrangerer en tidsbegrenset aktivitet i eller ved en nasjonalpark.
- Logoene er varemerkebeskyttet og har rettsvern.
- De kommersielle logoene må ikke brukes på en måte som kan skade Norges nasjonalparkers omdømme, eller på en måte som strider mot nasjonalparkenes retningslinjer eller formål.
- Det er ikke tillatt å bruke de kommersielle logoene på reklamemateriell eller varer uten følge av virksomhetens egen logo, som f. eks på brevhode eller på emballasjen for et produkt. Det må alltid gå klart frem hvem virksomheten bak produktet eller tjenesten er, at dette ikke er et nasjonalparkprodukt eller -tjeneste og at det ikke er et nasjonalparkgodkjent produkt eller tjeneste.
- Logoene skal ikke endres i form, beskjæres eller tillegges design eller egen tekst.
- Logoene kan ikke selges videre eller distribueres til tredjepart.
- Ved misbruk av de kommersielle logoene kan tillatelsen til bruk trekkes tilbake.

Virksomhetens navn: …….

Signatur: ……..... Navn med blokkbokstaver: .....

Sted, dato: .....

Navn på styre/forvaltningsenhet: .....

Signatur ..... Navn med blokkbokstaver.....

Tittel ..... Sted, dato .....

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer:	2024/1881-1	Saksbehandler:	Ingvild Skarsaune	Dato:	06.02.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	7/2024	16.02.2024

Rondane-Dovre NP - Retningslinjer kommersielt merke

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ber sekretariatet sende forslag til retningslinjer på høring til berørte virksomheter.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 16.02.2024

Behandling

Enstemmig vedtatt som innstillinga fra nasjonalparkforvalteren.

Vedtak

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ber sekretariatet sende forslag til retningslinjer på høring til berørte virksomheter.

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 Retningslinjer for kommersiell bruk av merkevaren Norske nasjonalparker

2 Søknad-kommersielt-merke (1)

Saksopplysninger

Miljødirektoratet har en ordning hvor virksomheter med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark (og i enkelte tilfeller andre verneområder) kan søke om tillatelse til å benytte et spesiallaget merke for denne merkevaren, sammen med logo for egen virksomhet. Det er designet egne merker for formålet (kommersielt merke) og det er nasjonalparkstyret (eller annen forvaltningsmyndighet) for den aktuelle nasjonalparken eller verneområdet som behandler søknaden. Styret eller forvaltningsmyndighet skal ha godkjent besøksstrategi for området.

Vurdering

Nasjonalparkforvalteren har utarbeidet retningslinjer for godkjenning av bruk av kommersielt merke i tråd med intensjonen i designmanuelen for merkevaren Norges nasjonalparker. Nasjonalparkforvalteren tilrår at forslag til retningslinjer sendes på høring til berørte virksomheter.

Retningslinjer for kommersiell bruk av merkevaren Norske nasjonalparker i Rondane- Dovre nasjonalparker

Generell informasjon fra Miljødirektoratet:

Virksomheter med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark (og i enkelte tilfeller andre verneområder) kan søke om tillatelse til å benytte et spesiallaget merke for denne merkevaren, sammen med logo for egen virksomhet, i markedsføringen av et produkt, tjeneste eller aktivitet. Portalsymbolet er et registrert varemerke i Patentstyret, og kan ikke benyttes av virksomheter uten at dette er godkjent.

Det er designet egne merker for formålet (kommersielt merke) og det er nasjonalparkstyret (eller annen forvaltningsmyndighet) for den aktuelle nasjonalparken eller verneområdet som behandler søknaden. Styret eller forvaltningsmyndighet skal ha godkjent besøksstrategi for området.

Hvem kan bruke det kommersielle merket?

En kommersiell, frivillig eller annen type virksomhet som foregår i, eller ved en nasjonalpark. Hvis produktet som tilbys kommer fra en nasjonalpark, eller det arrangeres en aktivitet i eller ved en nasjonalpark, så er det mulig å søke om tillatelse til å bruke merket.

Hva står merket for?

Det kommersielle merket er utviklet for å gi en mulighet til å markedsføre en bedrift, aktivitet eller produkt i relasjon til Norges nasjonalparker, og sier noe om geografisk tilhørighet til en nasjonalpark eller et verneområde. Merket er ikke et kvalitetsstempel, og representerer ikke en godkjenning, noen form for finansiering eller annen støtte fra nasjonalparken eller forvaltningsmyndighet. I seg selv ligger det en kvalitet i å ligge i nærheten av en nasjonalpark eller verneområde, det er dette vi ønsker at de lokale bedriftene skal kunne nyte godt av.

Merket kan brukes som klistremerker i butikkvinduer, i program eller brosjyrer, på nettsider, i e-post, på produkter og plakater.

Generelle kriterier for bruk fra MD:

- Det kommersielle merket må ikke brukes på en måte som kan skade Norges nasjonalparkers omdømme, eller på en måte som strider mot nasjonalparkens- eller verneområdets retningslinjer eller formål.
- Det er ikke tillatt å bruke merket på reklamemateriell eller varer uten følge av virksomhetens egen logo. Det må alltid gå klart frem hvem virksomheten bak produktet eller tjenesten er, at dette ikke er et nasjonalparkprodukt eller -tjeneste, og at det ikke er et nasjonalparkgodkjent produkt eller tjeneste.

- Merket skal ikke endres i form, beskjæres eller tillegges design eller egen tekst. Det er retningslinjer som beskriver riktig bruk.
- Merket kan ikke selges videre eller distribueres til tredjepart.
- Ved misbruk av det kommersielle merket kan tillatelsen til bruk trekkes tilbake.

Hvorfor må det foreligge en signert avtale?

- Logoen for Norges nasjonalparker er en verdifull ressurs, og et beskyttet varemerke, dette gjelder også det kommersielle merket.

Retningslinjer for kommersiell bruk av merkevaren Norske nasjonalparker i Rondane- Dovre nasjonalparker

- Det er viktig å håndheve riktig bruk til fordel for alle som ønsker å knytte sin virksomhet til Norges nasjonalparker, og misbruk kan ødelegge verdien for alle som benytter merket. Vi ber derfor om at det signeres en forpliktende avtale.
- Gjennom avtalen anerkjenner du kriteriene for bruk og binder deg til å bruke merket respektfullt, hensiktsmessig og etter retningslinjene.
- Bare de som har søkt om og fått tillatelse til å bruke merket, kan gjøre det.

Forslag til retningslinjer for Rondane-Dovre:

Tar utgangspunkt i retningslinjene fra Miljødirektoratet:

- Det kommersielle merket må ikke brukes på en måte som kan skade Norges nasjonalparkers omdømme, eller på en måte som strider mot nasjonalparkens- eller verneområdets retningslinjer eller formål.
- Det er ikke tillatt å bruke merket på reklamemateriell eller varer uten følge av virksomhetens egen logo. Det må alltid gå klart frem hvem virksomheten bak produktet eller tjenesten er, at dette ikke er et nasjonalparkprodukt eller -tjeneste, og at det ikke er et nasjonalparkgodkjent produkt eller tjeneste.

- Merket skal ikke endres i form, beskjæres eller tillegges design eller egen tekst. Det er retningslinjer som beskriver riktig bruk.
- Merket kan ikke selges videre eller distribueres til tredjepart.
- Ved misbruk av det kommersielle merket kan tillatelsen til bruk trekkes tilbake.

Egne punkt:

- Tillatelse til bruk av kommersielt merke blir gitt av nasjonalparkstyret, etter skriftlig søknad.
- Tillatelsen gjelder for inntil tre år om gangen, og kan enkelt fornyes dersom bedriften fremdeles har aktivitet som fyller alle sentrale og lokale vilkår.
- Det legges opp til årlige dialogmøter mellom sekretariatet og virksomheter som har fått tildelt merke. Dette kan enten gjennomføres som bedriftsbesøk eller fellesmøte med alle virksomhetene med merke.
- Merket kan omfatte produkt som opplevelser, aktiviteter, overnatting og servering, forbruksvarer som mat og drikke, eller lokalt produserte produkt som kan knyttes til verneområdet.
- Retningslinjene for tildeling av merket har en prøveperiode på 3 år. Ordningen med tilhørende rutiner og retningslinjer skal evalueres før eventuell videreføring.
- Dersom det er behov for justeringer før prøveperioden utgår, kan retningslinjene revideres dersom uklare punkt skulle dukke opp ved oppstart av ordninga.

Merkene det kan søkes om å bruke:

Kategori opprinnelse
Kommer fra/ Origins from

KOMMER FRA:
ORIGINS FROM:
Jostedalsbreen nasjonalpark

BOAHTÁ DÁS:
ORIGINS FROM:
Byrkije nasjonalpark

Kategori aktivitet
Skjer i/Happening in

SKJER I:
HAPPENING IN:
Jostedalsbreen nasjonalpark

DÁHPÁHUVVÁ DÁS:
HAPPENING IN:
Byrkije nasjonalpark

Kategori lokalisering
Ved/Located in

VED:	Jostedalsbreen nasjonalpark
BY THE:	
DÁN BOKTE:	Byrkije nasjonalpark
BY THE:	

PROTOKOLL MØTE 29.04.2024, kl. 16.00-20.00

2024/30 RONDANE-DOVRE NASJONALPARKER - RETNINGSLINJER FOR KOMMERSIELT MERKE

SAKSOPPLYSNINGER

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har sendt retningslinjer for godkjenning av bruk av kommersielt merke på høring.

Miljødirektoratet har en ordning hvor virksomheter, f.eks. reiselivsbedrifter, med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark kan søke om tillatelse til å benytte et spesiallaget merke i markedsføringen av et produkt, tjeneste eller aktivitet. Merket er ikke et kvalitetsstempel, men viser geografisk tilhørighet til en park. Det er nasjonalparkstyret som godkjenner søknader om å bruke merket for den enkelte park. «*I seg selv ligger det en kvalitet i å ligge i nærheten av en nasjonalpark eller verneområde, det er dette vi ønsker at de lokale bedriftene skal kunne nyte godt av*». Det er gratis å bruke merket.

Figur 13 Eksempel på merker som kan brukes

Miljødirektoratet har satt en del generelle kriterier for å bruke merket, bl.a. at

> *«Det kommersielle merket må ikke brukes på en måte som kan skade Norges nasjonalparkers omdømme, eller på en måte som strider mot nasjonalparkens- eller verneområdets retningslinjer eller formål».*

I retningslinjene for de kommersielle merkene (Retningslinjer | Designmanual for Norges nasjonalparker) står det:

«Når kriteriene settes lokalt av den enkelte forvaltningsmyndighet er det mulig, og vi oppfordrer til, å sette kvalitative kriterier for å dele ut merket. Her kan dere dreie utviklingen lokalt i retning av bærekraft, ansvarlig markedsføring og benytte andre og lokale kriterier som er viktig for akkurat dere.»

Nasjonalparkstyret har utarbeidet en del kriterier for det formelle rundt søknadsprosessen, men ikke utarbeidet kvalitative kriterier som nevnt over.

VURDERING

Det er ressursmessig enklest å ha et merke uten kvalitative kriterier. Kvalitative vurderinger vil kreve en mer omfattende saksbehandling før søknadene legges fram for nasjonalparkstyret til godkjenning. Med begrensa saksbehandlingsressurser må derfor valg av kriterier vurderes opp mot andre arbeidsoppgaver.

Å sette kvalitative kriterier for bruk av merket er imidlertid en mulighet til å formidle verneverdiene. En brukerundersøkelse blant de besøkende til de store verneområdene i Rondane i 2021 viste at informasjonsbehovet er stort. To tredjedeler av de spurte visste ikke at villreinen er et trua dyr i Rondane (vel halvparten svarte at de ikke visste, mens 14% trodde de visst hvilket dyr som var truet, men svarte ikke villrein).

Det kunne derfor utformes et krav om at de som bruker merket forpliktet seg til å være en slags «nasjonalparkambassadører», ved aktivt å formidle verneverdiene i nasjonalparken, inkludert villrein (dette vil ikke gjelde ved salg av produkter). På Dovrefjell har nasjonalparkstyret satt vilkår for guiding som omfatter deltakelse på møter og kurs i regi av nasjonalparkstyret. Et tilsvarende møte med gjennomgang av verneverdier og regelverk for Rondane kunne vært satt som krav for å bruke merket blant de som driver virksomhet som inkluderer samhandling med et allment publikum.

FORSLAG TIL VEDTAK

Det er positivt at Nasjonalparkstyret gir lokalt næringsliv mulighet til å benytte et nasjonalparkmerke i markedsføringen.

Dersom nasjonalparkforvaltningen har kapasitet, vil nemnda anbefale å innføre et kvalitativt kriterium om at nasjonalparkverdiene skal formidles aktivt blant de som benytter merket, og at det forventes deltakelse på orienteringsmøter fra nasjonalparkmyndighetene. Kunnskap om villreinen i Rondane bør være sentralt i en slik kunnskapsformidling.

NEMNDAS BEHANDLING

Ingen merknader.

VEDTAK

Det er positivt at Nasjonalparkstyret gir lokalt næringsliv mulighet til å benytte et nasjonalparkmerke i markedsføringen.

Dersom nasjonalparkforvaltningen har kapasitet, vil nemnda anbefale å innføre et kvalitativt kriterium om at nasjonalparkverdiene skal formidles aktivt blant de som benytter merket, og at det forventes deltakelse på orienteringsmøter fra nasjonalparkmyndighetene. Kunnskap om villreinen i Rondane bør være sentralt i en slik kunnskapsformidling.

Du får best bruk hvis du åpner denne PDF-porteføljen i Foxit PDF Reader eller Foxit PDF Editor.

Skaff deg Foxit PDF Editor nå.

Statsforvalteren i Innlandet

Vår dato: 19.04.2024

Vår ref: 2024/4627

Deres dato:

Deres ref:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER
Att.Ingvild Skarsaune

Saksbehandler, innvalgstelefon
Margrete Keyser,

Høringsuttalelse - Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - retningslinjer - kommersielt merke

Vi viser til deres høring, datert 8.4.2024 om retningslinjer for bruk av Norges Nasjonalparkers kommersielle merke i forbindelse med aktivitet og produkter i eller ved Rondane-Dovre nasjonalpark.

I retningslinjene til designmanualen for kommersiell bruk av merkevaren Norges Nasjonalparker står det: «Når kriteriene settes lokalt av den enkelte forvaltningsmyndighet er det mulig, og vi oppfordrer til, å sette kvalitative kriterier for å dele ut merket. Her kan dere dreie utviklingen lokalt i retning av bærekraft, ansvarlig markedsføring og benytte andre og lokale kriterier som er viktig for akkurat dere.»

Vi kan ikke se noen slike kvalitative kriterier for å dele ut merket til kommersielle aktører i høringen, selv om Miljødirektoratet oppfordrer til det. Statsforvalteren oppfordrer dere til å bruke denne anledningen til å dreie den lokale utviklingen videre i nasjonalt og lokalt ønsket retning, med tanke på villrein spesielt, og natur og klima generelt. Situasjonen for villreinen i Rondane Nord er for eksempel alarmerende, og det haster med å komme i gang med tiltak. Her har nasjonalparkstyret mulighet til å fremme de aktørene som bidrar i riktig retning.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Margrete Keyser
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

E-postadresse:
sfinpost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Postboks 987
2604 Lillehammer

Besøksadresse:
Gudbrandsdalsvegen 186, Lillehammer
Parkgata 36, Hamar

Telefon: 61 26 60 00
www.statsforvalteren.no /in

Org.nr. 974 761 645

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2024/4421-14 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 23.05.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	17/2024	31.05.2024

Sak - Hemmeldalen NR - besøksstrategi - oversending faglig godkjenning - høring

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 6.5 blir forslaget til besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat, som vedlagt saken, sendt til Miljødirektoratet for en faglig gjennomgang.

I fall Miljødirektoratet ikke har vesentlige merknader til forslaget kan sekretariatet sende forslaget på høring til berørte parter, samt kunngjøre høringen på nasjonalparkstyrets hjemmeside. Det settes en minste frist for å uttale seg til 6 uker.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1. Forslag besøksstrategi Hemmeldalen NR 22.05
2. Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat - referat fra åpent møte 06.05.24
3. Presentasjon Evenstad 6. mai 2024 Hans-Petter Ruud - kopi
4. Referat fra møte om fornying av informasjonsplakater i Hemmeldalen NR - og om en besøksstrategi for naturreservatet

Andre dokumenter:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, styresak 2/2024, datert 08.04.24

Saksopplysninger

I Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, styresak 2/2024, datert 08.04.24, er det vist til planleggingsmøte 2 med SNO-Rondane der det bl.a. ble nedfelt:
Midler til forvaltningsplan og besøskstrategi (kr. 150.000,-) brukes i tillegg til rullering av forvaltningsplanen bl.a. til:
• sykkelteller i Grimsdalen.
• besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat

• mulig naturtypekartlegging Hemmeldalen naturreservat.

Sekretariatet har etter dette satt i gang arbeidet med å lage et forslag til «Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat». I samband med arbeidet er det gjennomført:

- et møte med de berørte kommunene, på Rena, 17.04.24. (vedlagt referat)
- et åpent møte på Evenstad, 06.05.24. (vedlagt referat)

Til det åpne møtet var det sendt invitasjon til ca. 70 adressater.

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for sitt verneområde. Miljødirektoratet definerer besøksforvaltning som å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas, samtidig som opplevelsen for de besøkende skal bli best mulig og den lokale verdiskapingen skal bli størst mulig.

En veileder er lagt ut her: [Før du starter - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no)](miljodirektoratet.no) .

En besøksstrategi skal bygge på gjeldende forvaltningsplan fra 2011. Arbeidet innebærer derfor ikke en rullering av forvaltningsplanen.

Andre innspill til saken

Erik Mønness (07.05.24)

Ad løyper (se kart) Mortenshøgda er der hvor 2 og 6 møtes. Raufjelltoppen er der hvor 1 og 2 møtes. Traseen 1-2-3-4 er den mest populære "lang-turen" i Åmot. Strekket 1 kjøres tidlig da den er del av Birkebeinerløypa. Men resten får ikke kjøres før vinterferien. Derimot kjøres 5-6-7 (og flere) tidligere fra Åstasiden. Åmot blir da frakoplet Åstasiden frem til vinterferien for litt lengre turer. Det er jo ingen rein i området før april, så dette er en meningsløs restriksjon. Videre burde Birkebeinerens "kriseløype" som går rundt og syd for Raufjellet mellom Dambua og Nysætra kunne tillates kjørt som vanlig løype. Det har vært aktivt med jerv i området mars april i år Ad skilting. Jeg har foreslått skilt på Dambua. Så på oversikten din at det heller er vurdert Skramstadsætra og Husmorløypa. Den siste bør da stå ved øvre parkering på Hestgjetarveien, som er startpunkt for Husmorløypa. (Skjult av blyanten på kartet)	

Kommentar:

Det er i tillatelser fra nasjonalparkstyret gitt ulike tidsrammer for kjøring av skiløyper i Åmot og i Åstdalen i Ringsaker, se rammen nedenfor. En harmonisering av tidsrammene vil gi bedre sammenheng i skiløypenettet, og kan gjøres i framtidig saksbehandling.

Hamar og Hedemarken turistforening (13.05.24)

- Sykling: vi opplever ikke problem med sykling i reservatet i Ringsaker og Hamar
- Informasjon: Vi er opptatt av å få fram god informasjon og særlig villreinvettreglene og utvidet båndtvang fra 1. mars. Det med å gjøre alle som ferdes i reservatet oppdatert på at det er vårtrekket og kalvingen som er den perioden man må være ekstra varsom i Hemmeldalen - og hvordan man da oppfører seg synes vi er det aller viktigste
- Tavler:
    - På Skvaldra foreslår vi å flytte plasseringen fra øverste parkering inni hyttefeltet til veltavla som står akkurat ved bommen før hyttefeltet. Da vil man treffe både de som er på dagsturer og parkerer utenfor hyttefeltet (og går på sti oppover mot Tuven) + hyttefolket. Det er startpunktet på dette turforslaget: https://ut.no/turforslag/1111541/jomfrua-skvaldra
    - På Øyungen foreslår vi å flytte til nedre parkering/vinterparkeringen for det er der vi har merket stien fra for å unngå at alle kjører bil gjennom hyttefeltet. Det er startpunktet på dette turforslaget: https://ut.no/turforslag/1114299/yungshytta
    - Gammelskolla-området. Det er både hytteeiere og andre turfolk som starter turen på Gammelskolla og vel'et der har lagd karttavler som er satt opp på setervollen men vi er ikke sikre på hvor det eventuelt vil være naturlig med ei tavle i det området. Og reservatet starter jo ikke før ved Kotuva.
    - Birkebeinervegen. Vi synes det er naturlig at det er ei tavle på toppen av Birkebeinervegen der man skuer sørover mot hele reservatet.
    - Og i tillegg bør det være noe informasjon på Bjønnåsberget.

Kommentar:

Hamar og Hedemarken turistforening har kommet med nyttige innspill, som kan følges opp i det videre arbeidet med besøksstrategien og gjennomføring av nye informasjonstiltak.

Helge Krog, 16.05.24

«Takk for referat fra møtet på Evenstad om ny besøksstrategi for Hemmeldalen Naturreservat.

Flott at forvaltningen har fått midler til å fornye og oppgradere infotavler/skilt ved de mest brukte inngangsportene til reservatet.

Som et supplement til infotavler har jeg tro på at det vil være fornuftig å sende ut info på mail/sosiale medier til alle hytteeiere i hyttefeltene som ligger i randsonen av reservatet. Informasjonen bør distribueres til hytteeiere, turistforeninger og evt. i butikker som ligger i nærheten av reservatet.

Spesielt hensynet til villrein i perioden mars- juni bør vektlegges.

Jeg ser ikke bort ifra at det i framtiden blir nødvendig med ferdselbegrensinger i påskefjellet.

Til orientering forøvrig så er det velforeninger på østsiden av reservatet som i økende grad arbeider med å merke/ rydde gamle stier inne i reservatet.

Det er neppe i tråd med verneforskriften.

Lykke til med det videre arbeidet mht. besøksstrategien.»

Kommentar:

Helge Krog har kommet med nyttige innspill, som kan følges opp i det videre arbeidet med besøksstrategien og gjennomføring av nye informasjonstiltak. Særlig punktet med målrettet informasjon til hytteeiere i randsonene, er noe sekretariatet ser kan være formålstjenlig.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (pkt. 6.5) gir at nasjonalparkstyret har et ansvar for å utarbeide en besøksstrategi:

Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Før forvaltningsplanen (og besøksstrategien) sendes på høring skal endelig utkast sendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang. Forvaltningsplanen (og besøksstrategien) skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Vurdering

I saken legges fram et forslag til besøksstrategi etter Miljødirektoratets mal, der det er gjort rede for:

- formål
- rammeverk
- kunnskapsgrunnlag

for Hemmeldalen naturreservat.

Videre er det foreslått mål, strategier, kommunikasjonsplan og tiltak for besøksforvaltning i naturreservatet.

Nasjonalparkforvalteren vil tilrå at forslaget til besøksstrategi blir sendt til Miljødirektoratet for en faglig gjennomgang.

Norges
nasjonalparker

Besøksstrategi
Hemmeldalen naturreservat

Innhold

1 Innledning 4

1.1 Formål 5

1.2 Kort om rammeverk 5

1.2.1 Verneforskrift - formål og vernebestemmelser 6

1.2.2 Forvaltningsplan 7

1.2.3 Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 10

1.2.4 Designmanual for Norges nasjonalparker 11

2 Kunnskapsgrunnlaget 17

2.1 Sårbare naturverdier 17

2.1.1 Arealtyper 17

2.1.2 Viktige naturtyper 18

2.1.3 Rødlistearter 19

2.1.4 Villrein 20

2.2 Reiselivet 25

2.3 Den besøkende 26

2.3.1 Lokal bruk 26

2.3.2 Turruter 26

2.3.3 Andre forhold 27

2.4 Annen relevant kunnskap 27

2.4.1 Bygninger 27

2.4.2 Landbruk 28

2.4.3 Friluftsliv, løyper og stier 28

2.4.4 Kulturminner 31

2.4.5 Eksisterende informasjonspunkt 31

2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen 40

3 Mål og strategiske grep 41

3.1 Mål med besøksforvaltningen 41

3.2 Strategiske grep 41

4 Kommunikasjonsplan 42

5 Tiltaksplan 43

6 Vedlegg - kart 44

1 Innledning

Hemmeldalen naturreservat (se figur 1) er vernet ved kongelig resolusjon 24.11.2006. Naturreservatet er Norges største (251 km^2), og hovedmålet med vernet er å bevare villreinens leveområde, skog og myrområder.

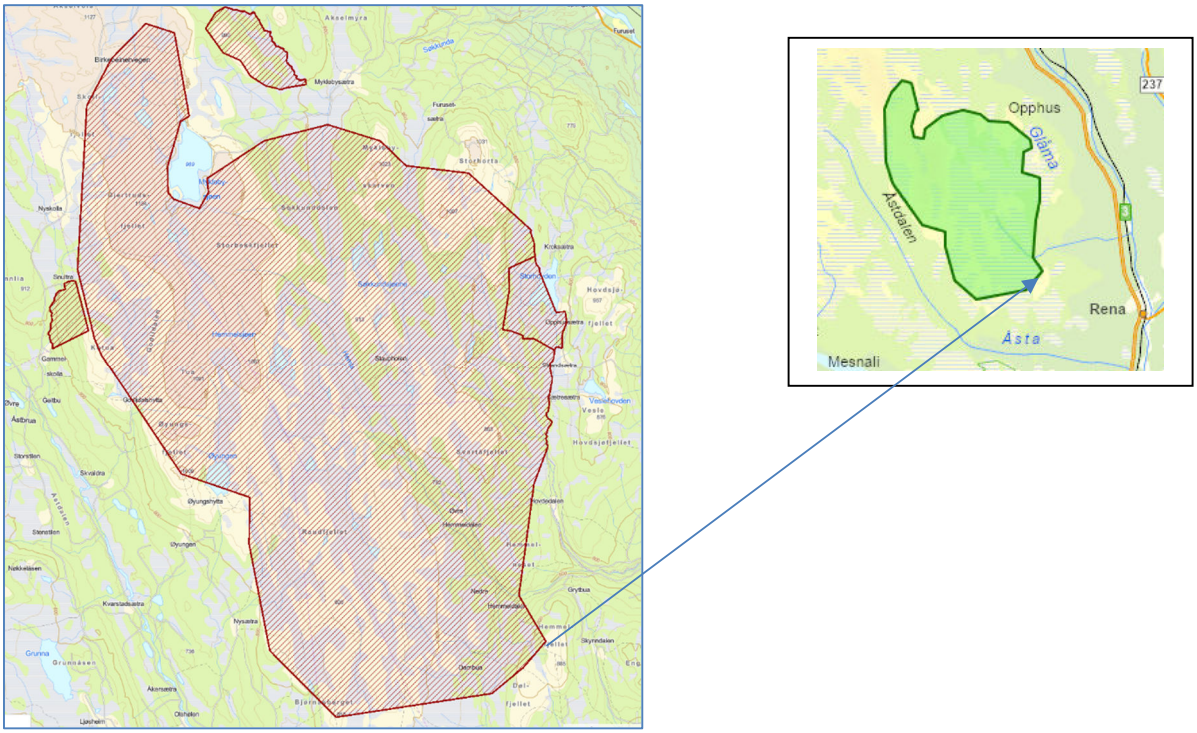

Figur 1. Hemmeldalen naturreservat (fra Naturbase)

Hemmeldalen naturreservat ligger i kommunene Åmot, Ringsaker, Stor-Elvdal og Hamar. Naturreservat er den strengeste form for områdevern etter naturmangfoldloven, jf. § 37: *«(…) I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet. (…)»*

Fra faktaark i Naturbase:
«Opprettelsen av Hemmeldalen er forankret i landsplanen for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. Vedtaket markerer avslutningen av verneplanarbeidet i Dovrefjell-Rondaneområdet der sikring av villreinens leveområder er hovedformålet med vernet.»

Til tross for den strenge verneformen har området likevel ulike former for aktiv bruk. Det, og størrelsen i seg selv, gjør at det er behov for å ha en besøksstrategi for naturreservatet.

Miljødirektoratet har gitt følgende definisjon av en besøksstrategi:

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for sitt verneområde. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere naturverdier, den besøkende og næringen i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle fire interesser.

1.1 Formål

Besøksforvaltningen skal bygge på Miljødirektoratet sin definisjon av besøksforvaltning: *«Å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.»*

Det skal lages en besøksstrategi med mål, strategier og tiltak for besøksforvaltningen i Hemmeldalen naturreservat. Besøksstrategien skal, innenfor rammene av verneformålet, vernereglene og forvaltningsplanen, legge opp til gode opplevelser for de besøkende i naturen og vise muligheter for næringsutvikling.

Besøksstrategien skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag når det gjelder:

- Sårbare naturverdier
- Ferdsel
- Tilbydere, næringsdrivende og andre aktører
- Ulike brukerinteresser.

1.2 Kort om rammeverk

Rammene for arbeid med besøksforvaltning er naturmangfoldloven, verneforskriften, eventuelle forvaltnings-/skjøtselsplaner for verneområdet. Der myndigheten er lagt til et nasjonalpark-/verneområdestyre er også vedtektene en del av rammeverket.

1.2.1 Verneforskrift - formål og vernebestemmelser

§ 2 Formål
Formålet med fredningen er å ta vare på:
- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

Vernebestemmelsene er gitt i § 3:

1. Vegetasjonen, herunder døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse. Planting, såing og innføring av nye plantearter er forbudt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye dyrearter må ikke innføres.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger, anlegg eller andre varige eller midlertidige innretninger, hensetting av campingvogner, brakker o.l., vegbygging, vassdragsregulering, oppdemninger, uttak, oppfylling, lagring av masse, sprenging, boring, drenering, annen form for tørrlegging, flytting eller fjerning av store steiner, blokker eller mineraler, bergverksdrift, framføring av luft- eller jordledninger, nydyrking, bakkeplanering, planting, bygging av bruer eller klopper, oppsetting av skilt, merking av stier eller løyper o.l., henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Lavtflyging under 300 meter er forbudt.
5. Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Annen ikke-motorisert organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten, jf. § 8.
6. Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på traseer utpekt i forvaltningsplan etter § 7.
7. Hunder må ikke slippes løs i tiden 1. mars – 20. august.

Det er videre gitt en del generelle unntak, og unntak etter søknad, som f.eks.:

Generelle unntak	**Unntak etter søknad**
Beite	Diverse tiltak på bygg og anlegg
Sanking av bær og matsopp. Plukking av alminnelig forekommende planter til eget bruk.	Jaktprøver/hundeprøver.
Ta nedfalt virke/tørekvister til bål	Motorferdsel til ulike formål
Jakt og fangst etter viltloven, med unntak for ande- og vadefugler. Fiske.	
Bruk av gjeterhund.	
Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, jakttårn, gjerder, sankekveer, bruer, klopper, merkede stier, skilt o.l.	
Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger.	
Uttransport av sjuke/skadde bufe.	
Gjennomføring av Birkebeinerrennet, herunder motorisert ferdsel på snødekt mark som er nødvendig for å avvikle rennet.	

Verneforskriften viser konkret til forvaltningsplanen når det gjelder:

- Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på traseer.
- Uttak av trevirke til brensel for setrer, hytter og buer beliggende i reservatet.
- Oppkjøring av enkelte skiløyper i randsonen samt Birkebeinertraséen.

1.2.2 Forvaltningsplan

For Hemmeldalen naturreservat er det en godkjent forvaltningsplan fra 2011.

(Lenke: https://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/publikasjoner/forvaltningsplan-for-hemmeldalen-naturreservat-2011)

Stier og løyper, samt trase for bruk av sykkel, som er godkjent for merking og tilrettelegging er vist i Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat, se figur 2, 3 og 4.

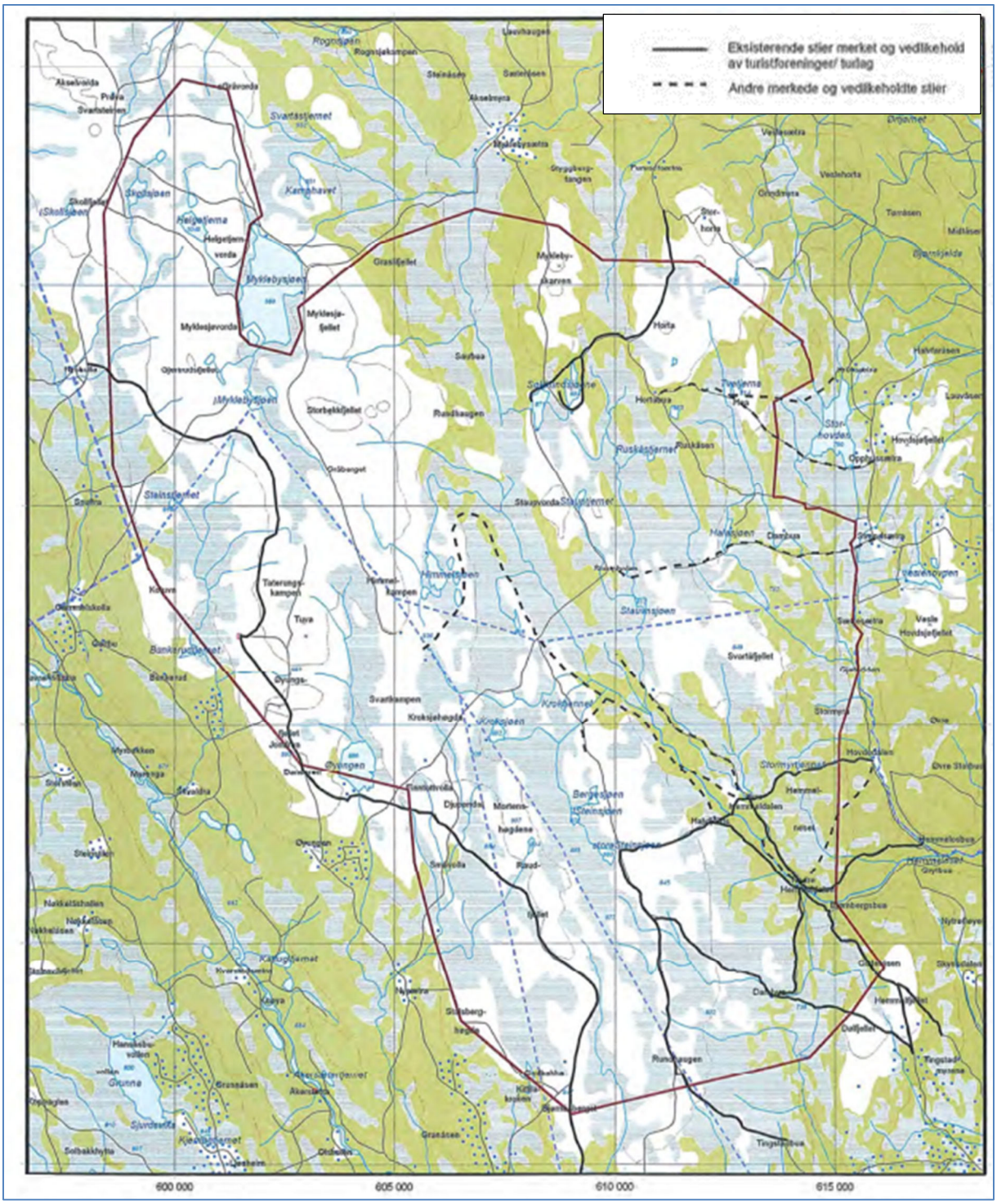

Figur 2. Merkede stier i Hemmeldalen naturreservat (fra forvatningsplan for Hemmeldalen NR 2011)

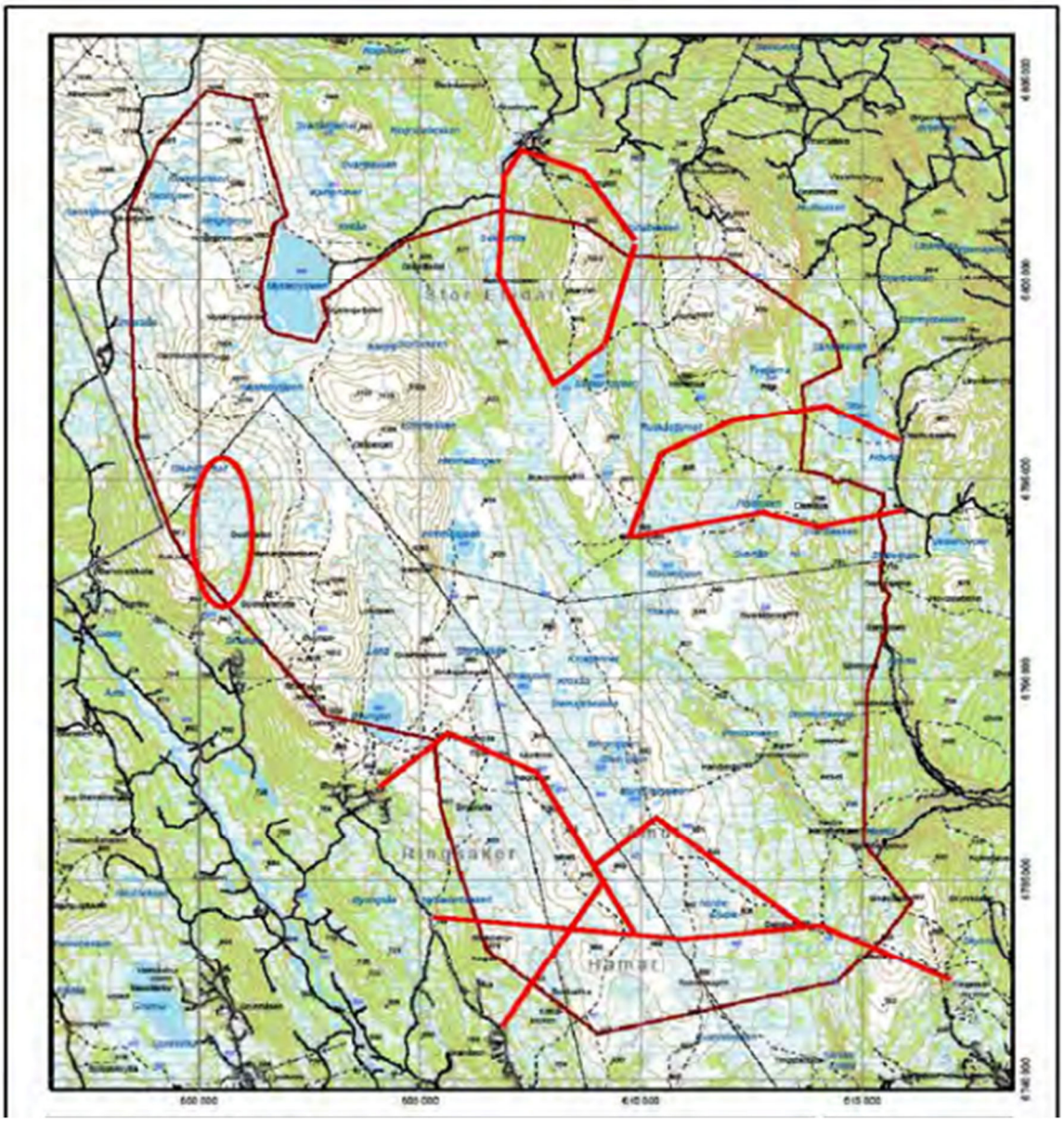

Figur 3. Skiløypetraseer (markert med rødt) som det kan gis tillatelse til oppkjøring av. (fra forvatningsplan for Hemmeldalen NR 2011)

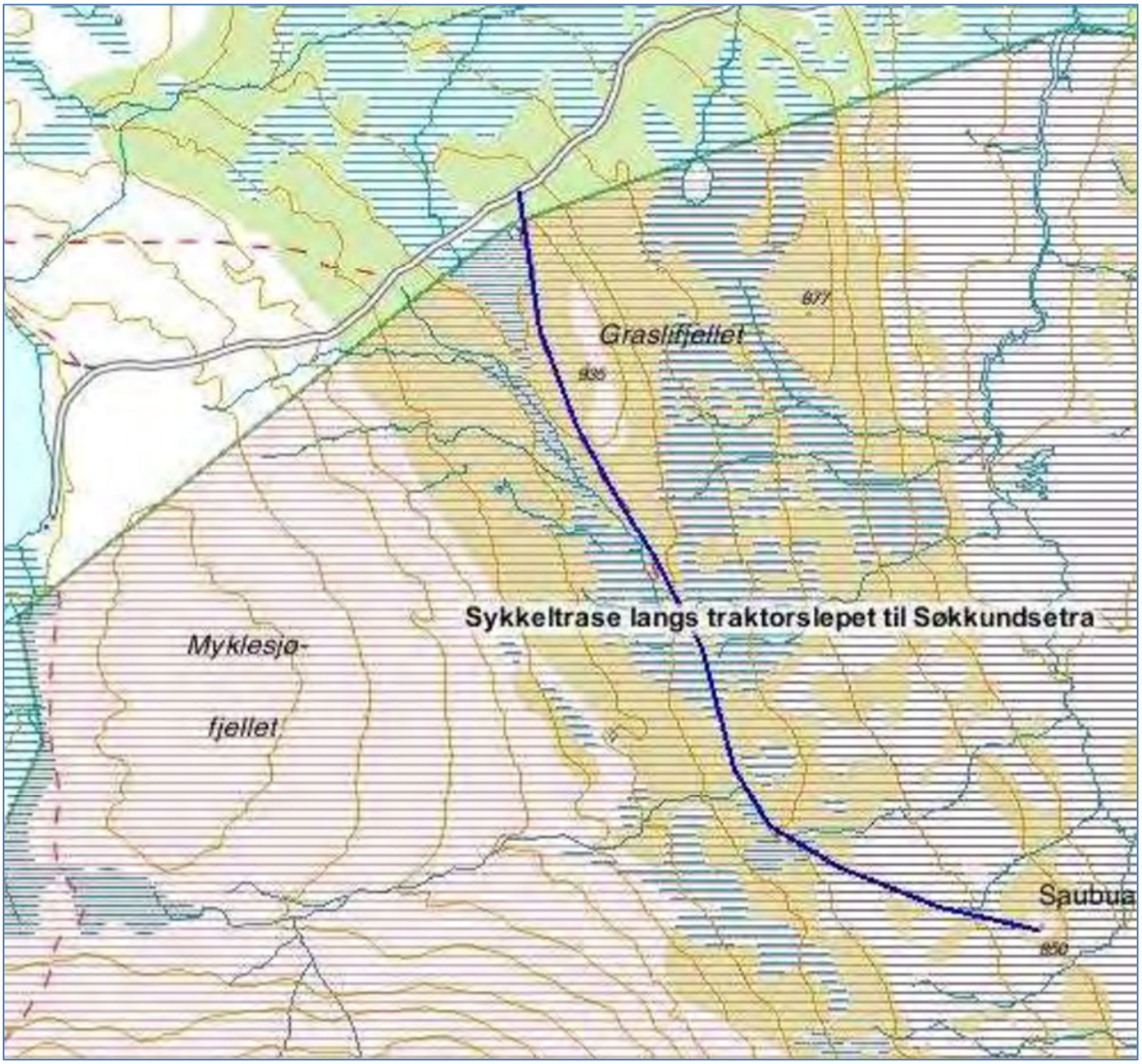

Figur 4. Trase godkjent for sykling - traktorslepet til Søkkundsetra fra vegen til Myklebysjøen over Graslifjellet. (fra forvatningsplan for Hemmeldalen NR 2011)

1.2.3 Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (pkt. 6.5) gir at nasjonalparkstyret har et ansvar for å utarbeide en besøksstrategi:
Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Før forvaltningsplanen (og besøksstrategien) sendes på høring skal endelig utkast sendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang. Forvaltningsplanen (og besøksstrategien) skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

1.2.4 Designmanual for Norges nasjonalparker

Designmanualen for Norges nasjonalparker ([Designmanual for Norges nasjonalparker | Designmanual for Norges nasjonalparker]) viser standard maler for utforming av skilt og plakater. De mest aktuelle å bruke i Hemmeldalen naturreservat vil være:

Informasjonsskilt
Bruksområde: Utenfor nasjonalparken ved et definert startpunkt, informasjonspunkt eller utkikkspunkt, ved et besøkssenter eller inne i en nasjonalparklandsby- eller kommune.

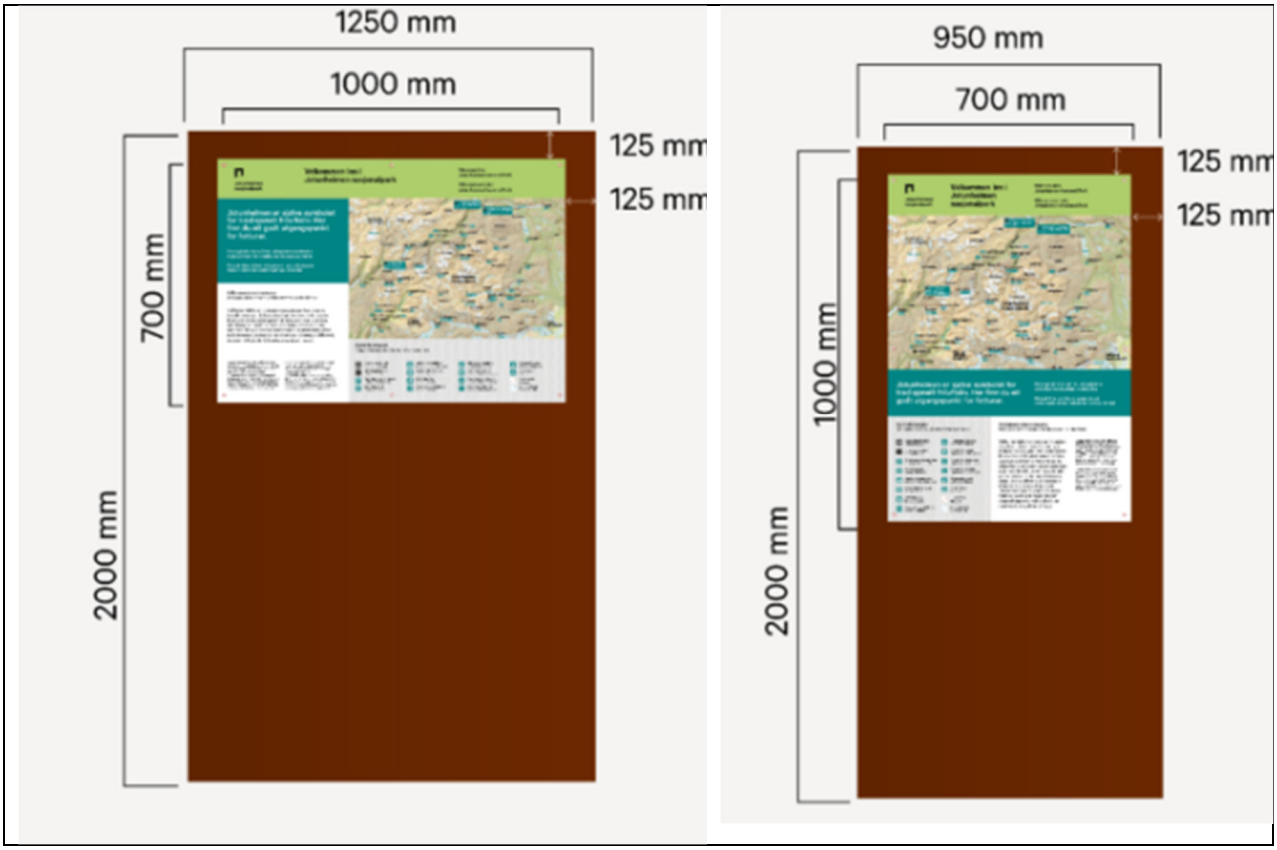

Informasjonsskiltene kan også lages i malmfuru:

Skråstilte skilt

Bruksområde: Benyttes ved utkikkspunkt eller øvrige innfallsporter hvor du kan lese om temaet på plakaten for så å heve blikket og se det du har lest om.

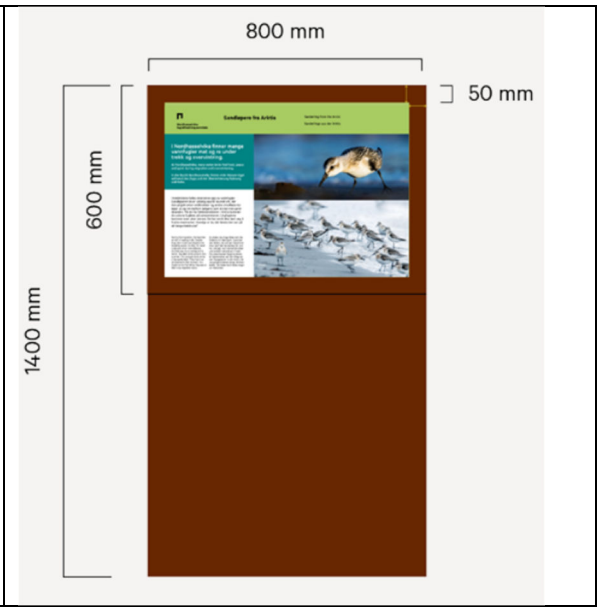

Opplysningskilt

Et opplysningsskilt kan brukes til å guide/styre de besøkende og/eller opplyse om noe konkret i og ved inngangen til verneområdet.

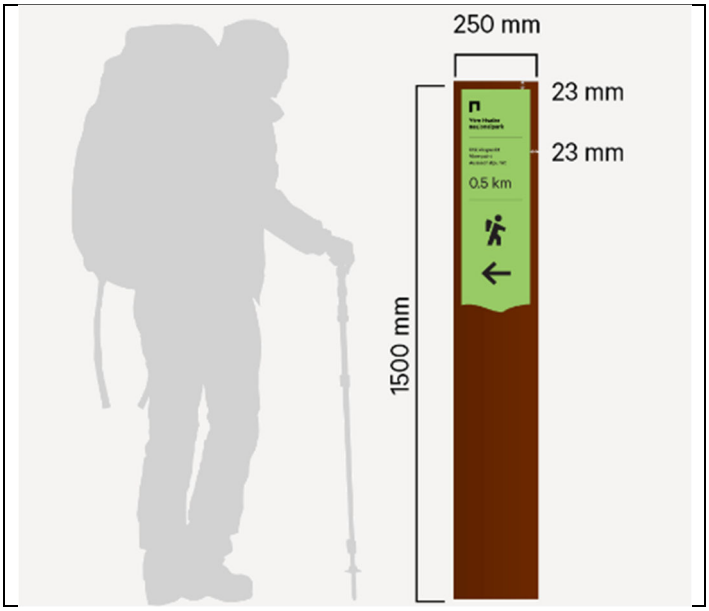

Miniskilt

Miniskiltene er et små skilt som krever mindre fundamentering og kan settes opp på steder som ikke har mye infrastruktur, både innenfor og utenfor verneområdene.

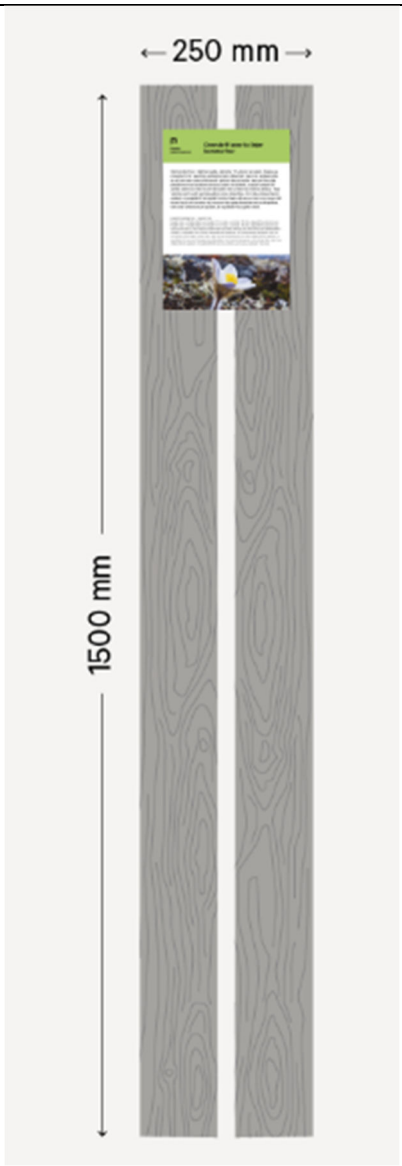

Plakater

I designmanualen er det er maler for fire ulike typer plakater som er aktuelle å bruke i Hemmeldalen naturreservat:

Type (lenke)	Eksempel
Hovedplakat	
Temaplakat	

Miniplakat	
Varsomhetsplakat	

2 Kunnskapsgrunnlaget

Besøksstrategien skal gjengi en kort og konsentrert presentasjon av det mest relevante kunnskapsgrunnlaget, og vise til rapporter og øvrig bakgrunnsmateriale for mer informasjon.

2.1 Sårbare naturverdier

2.1.1 Arealtyper

Fordelingen av arealet i Hemmeldalen naturreservat på ulike arealtyper er vist i tabell 1. Tabellen bygger på NIBIO sin standard klassifisering for datasettet AR50. 80 % av arealet er klassifisert som snaumark eller myr.

Tabell 1. Fordeling av areal etter AR50 (NIBIO) i Hemmeldalen naturreservat.*

ARTYPE	ARSKOGBON	ARTRESLAG	ARVEGET	Areal (daa)	SUM ARTYPE
20 Jordbruk	98	98	98	68	68
30 Skog: Skogdekt areal	11	31	98	8373	44578
	11	32	98	1742	
	11	33	98	4193	
	11	99	98	2274	
	12	31	98	5016	
	12	32	98	1943	
	12	33	98	328	
	12	99	98	22	
	13	31	98	64	
	13	33	98	18	
	99	31	98	117	
	99	32	98	1	
	99	33	98	40	
	99	99	98	20447	
50 Snaumark: Fastmark med naturlig vegetasjonsdekke som ikke er skog	98	39	51	1211	106844
	98	39	52	8183	
	98	39	54	60240	
	98	39	55	37014	
	98	39	99	196	
	11	31	98	559	96090

60 Myr: Areal som på overflata har preg av myr	11	32	98	483	
	11	32	98	50	
	11	39	98	23029	
	12	39	98	115	
	99	39	98	71854	
81 Ferskvann: Elv og innsjø	98	98	98	3180	3180
SUM AREAL					**250760**

* Forklaring av koder, se: Dokumentasjon av AR50 - Nibio

Myr er en arealtype som er sårbar for slitasje. På ulike befaringer i naturreservatet er det likevel ikke registrert nevnevedige problem med slitasje på vegetasjon og terreng. Det antas å ha sammenheng med at ferdselen har et begrenset omfang.

2.1.2 Viktige naturtyper

På enkelte lokaliteter er det tidligere gjort kartlegging av naturtyper etter DN Håndbok 13 for kartlegging av naturtyper. En oversikt er vist i tabell 3.

Tabell 3. Oversikt over lokaliteter kartlagt etter DN Håndbok 13.

Naturtype	**Navn**	**Lenke**
Bekkekløft og bergvegg	Hemla, øvre	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
Gammelbarskog	Sandbekkmyrene V	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Horta S	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Sandbekken	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
Naturbeitemark	Småvolla	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Øvre Hemmeldalen seter	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
Rikmyr	Søkkunddalen	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Tvetjønna NV	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)
	Ruskåstjernet SØ	Naturbase kart (miljodirektoratet.no)

2.1.3 Rødlistearter

Etter en analyse gjort fra Artskart er det gitt en oversikt i tabell 2 over registrerte rødlistearter i Hemmeldalen naturreservat.

Tabell 2. Regsitrerte rødlistearter i Hemmeldalen NR – GIS-analyse frå Artskart

	Rødlistekategori			
	CR (kritisk truet)	**EN (truet)**	**NT (nær truet)**	**VU (sårbar)**
Arter	hettemåke, vierspurv	brunbjørn gaupe jerv lappspurv makrellterne myrhauk storspove (ål)	blanknål fjellrein gjøk granseterlav gryntjafs gubbeskjegg harekjuke havelle heilo hvithodenål kjevlestarr kjøttkjuke konglebit rein rosenkjuke rotnål rustdoggnål rynkeskinn rødstilk småspove sprikeskjegg storsalamander storskarv stær sukkernål svartsonekjuke svømmesnipe taksvale tretåspett tårnseiler ulvelav Ramboldia elabens	brushane fiskemåke fiskeørn granmeis gråmåke gråsotbeger rimnål sandsvale sjøorre svartand taiganål

2.1.4 Villrein

Hemmeldalen naturreservat er en del ev Rondane sør villreinområde. Forvaltningsmyndighet for villreinbestanden er Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten, og rettighetshaverne er organisert i Rondane sør villreinutvalg. Villreinutvalget har vedtatt en bestandsplan for villreinområdet: [Bestandsplan-2021-2025-Rondane-sor-og-Finnsjofjellet-Vedtatt-av-arsmotet-210421.pdf (villrein.no)]

Tellende areal er 1945 km^2, se figur 5.

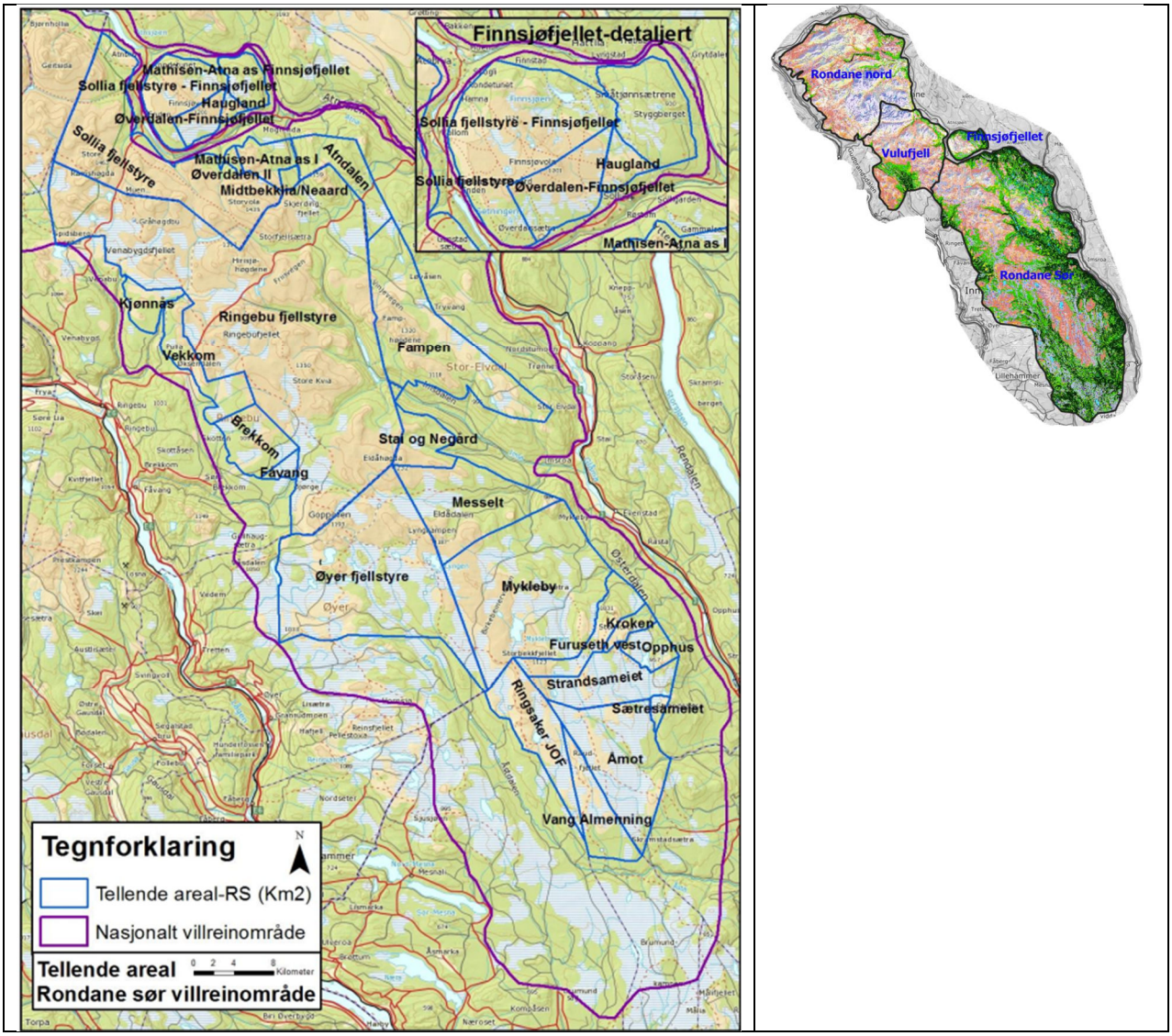

Figur 5. Rondane sør villreinområde (fra bestandsplanen)

Grensene for leveområde villrein er vist i figur 6.

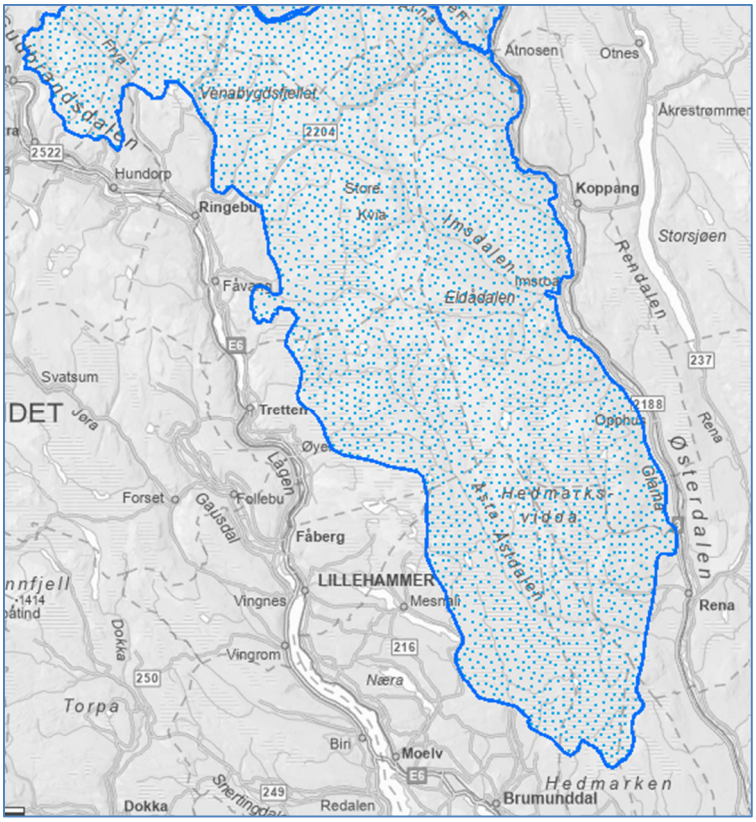

Figur 6. Leveområde villreinområde (fra naturbase)

Mål for bestandsstørrelse og utvikling (fra bestandsplanen)

Bestandsmålet har i flere planperioder vært 2.300 vinterdyr. Villreinutvalget viderefører dette målet.

Utviklingen i vinterbestand og fellingskvoter er vist i figur 7.

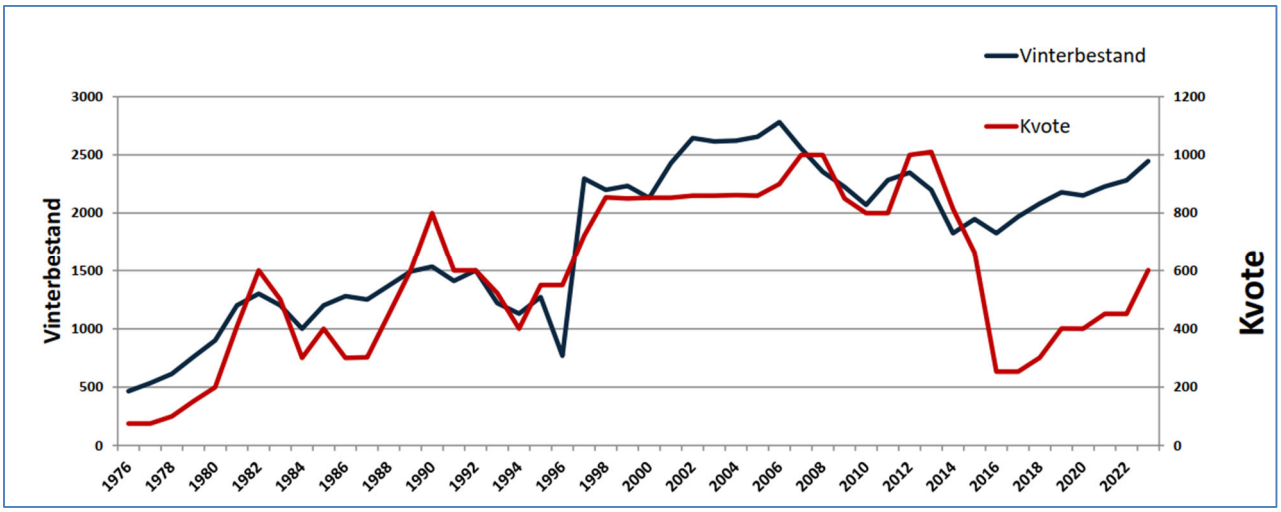

Figur 7. Bestandsutvikling Rondane sør (fra presentasjon, Hans-Petter Ruud, 06.05.24)

Avskytingsplan for planperioden (fra bestandsplanen):

År	Vinterstamme	Produksjon	Uttak	Fellingsprosent	Kvote
2021	2200	264	234	52	450
2022	2230	268	234	52	450
2023	2264	272	234	52	450
2024	2301	276	234	52	450
2025	2343	281	234	52	450

I figurene 8 – 11 er det vist ulike tema fra arbeidet med kvalitetsnormen for villrein, delnorm 3.

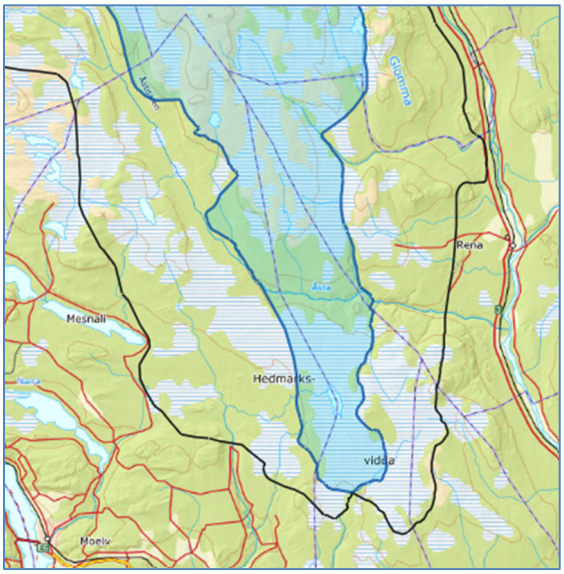

Figur 8. Vinterbeite villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

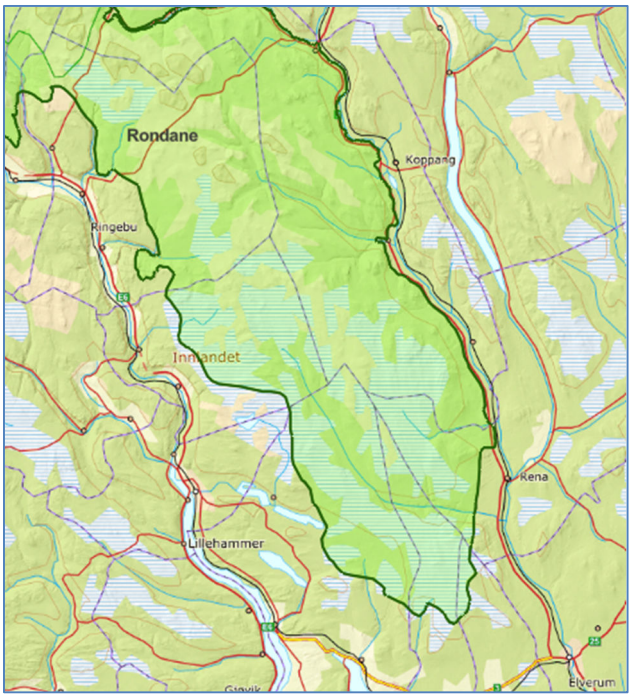

Figur 9. Sommerbeite villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

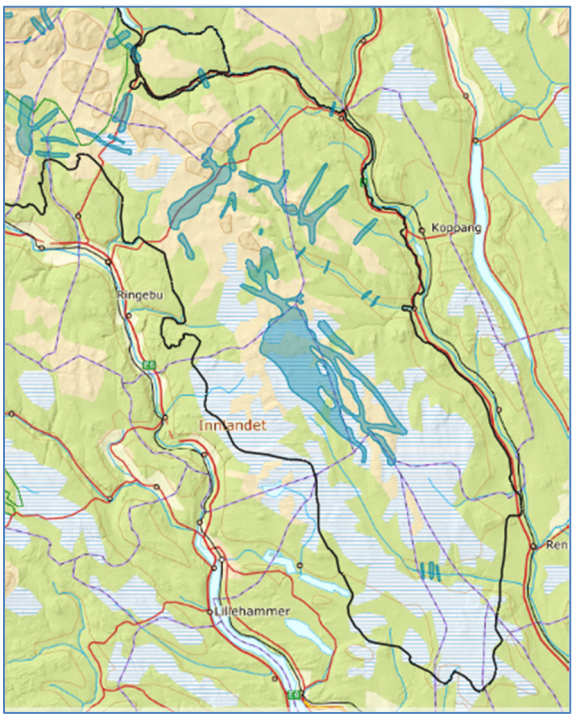

Figur 10. Trekkpassasjer villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

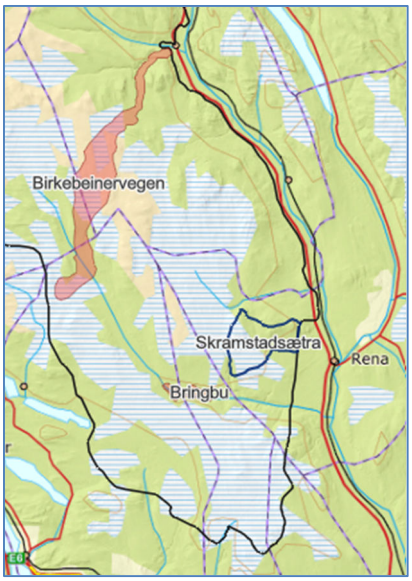

Figur 11. Fokusområder villrein – rapport delnorm 3 – villrein.no.

Rondane villreinområde ble i 2021 klassifisert til dårlig kvalitet, etter at delnorm 3 ble satt til dårlig, og delnorm 1 og 2 ble satt til middels kvalitet, se figur 12.

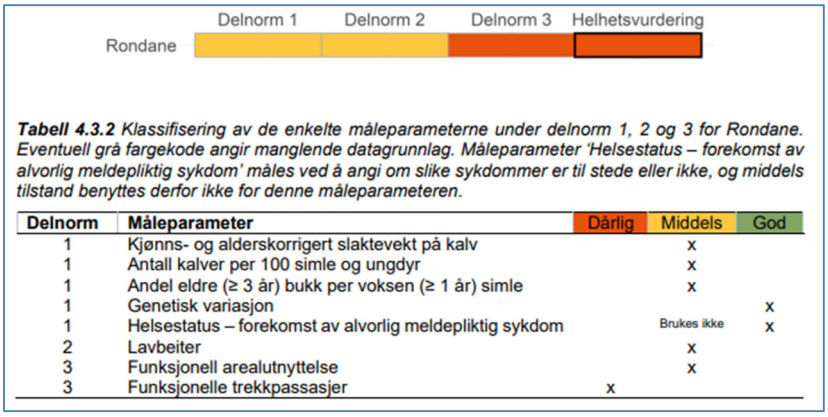

Tabell 4.3.2 *Klassifisering av de enkelte måleparameterne under delnorm 1, 2 og 3 for Rondane. Eventuell grå fargekode angir manglende datagrunnlag. Måleparameter 'Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom' måles ved å angi om slike sykdommer er til stede eller ikke, og middels tilstand benyttes derfor ikke for denne måleparameteren.*

Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv		x	
1	Antall kalver per 100 simle og ungdyr		x	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle		x	
1	Genetisk variasjon			x
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	x
2	Lavbeiter		x	
3	Funksjonell arealutnyttelse		x	
3	Funksjonelle trekkpassasjer	x		

Figur 12. Klassifisering av Rondane villreinområde – kvalitetsnorm for villrein (NINA-rapport 2126)

En klassifisering av kun Rondane sør, ville gitt middels kvalitet (gul), se figur 13.

Rondane SØR **Sum klassifisering GUL**

Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv		X	
1	Antall kalver per 100 simle og ungdyr		X	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle		X	
1	Genetisk variasjon			X
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	X
2	Lavbeiter		X	
3	Funksjonell arealutnyttelse			X
3	Funksjonelle trekkpassasjer		X	

Figur 13. Klassifisering av Rondane villreinområde sør – kvalitetsnorm for villrein (NINA-rapport 2126) (fra presentasjon, Hans-Petter Ruud, 06.05.24)

Overvåking

Villreinbestanden blir løpende overvåket bl.a. ved:

- Telling (minimumstellinger, kalvtellinger og strukturtellinger).
- Innsamling av data fra jakt.
- GPS-merking av enkeltindivid.

2.2 Reiselivet

Reiseliv har et lite omfang i naturreservatet.

I Stor-Elvdal har Rogner Rideeventyr (lenke: EVENTYR | rideeventyr) ulike tilbud av organiserte rideturer. Bedriften har spilt inn bruk av tre ulike turer til arbeidet med forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat:

- Stien fra Myklebysetra opp over Myklebyskarven, ned til vestre Søkkundsjøen, over Søkkunddalen og nordover langs hardbakken inn på Søkkundsetra.
- Stien som begynner ved demningen i nordenden av Myklebysjøen og går vestover, og deler seg i to, like etter at man kommer innenfor naturreservatets grenser:
    - søndre sti går vestover forbi lille Helgetjern, mens
    - nordre sti går nord for topp merket “1069”, og kommer ut på Birkebeinerveien ca. 1 km lengre nord.

2.3 Den besøkende

2.3.1 Lokal bruk

Det er ikke gjennomført en brukerundersøkelse, eller andre former for registreringer av besøkende. Det antas likevel at bruken av Hemmeldalen naturreservat i stor grad er lokalt basert. Det vil være eiere av hytter og buer, samt innbyggere i de berørte kommunene.

Det ligger også noen hytteområder utenfor naturreservatet som kan gi besøkende og ferdsel i naturreservatet:

- Skramstadsetra
- Strandsetra
- Myklebysetra
- Gammelskolla
- Øyungen
- Bjørnåsen
- Bringebu.

Det er heller ikke langt til de store hytteområdene ved Sjusjøen i Ringsaker og Digeråsen i Åmot.

2.3.2 Turruter

Rondanestien er en definert turrute fra Oslo (Karl Johans gate) til Hjerkinn. Den T-merkede stien går gjennom den vestlige delen av naturreservatet. Like utenfor reservatet ligger den selvbetjente Øyungshytta (Hamar og Hedemarken turistforening). Hamar og Hedemarken turistforening har opplyst at hytta har 400 – 500 overnattinger i året.

Det har vær en sti, «Birkebeinerstien», mellom Rena og Lillehammer, men her blir stimerkingen fjernet.

2.3.3 Andre forhold

På **åpent møte** (06.05.24) om besøksstrategien ble det bl.a. opplyst:

- Dambua er et turmål på sommeren, men få som går lengre innover i området.
- Inntrykket er at det er flere som bruker sykkel i verneområdet.
- Sommerstid er det et press på området fra Birkebeinervegen, med ferdsel i området mot Helgetjerna.
- Områder i naturreservatet er mye brukt i påsken, og en økende trend med vårskiturer til begynnelsen av mai.
- Det forekommer kjøring med hundespann i naturreservatet – sporadisk observert.
- Gjestebok på Øvre Hemmeldalen har registrert til sammen 600 besøk i perioden 1974 – 95. Ny gjestebok etter 1995 viser en dalende trend i antallet besøk.

Traseen for **Birkebeinerrennet** går gjennom reservatet. Med ulike varianter av rennet, er det mellom 10.000 og 20.000 deltakere i løpet av en uke i mars hvert år. I tillegg til hovedtraseen, er det godkjent en trase for bruk ved dårlige værforhold.

Jakt og fiske
I Hemmeldalen naturreservat er det jakt på storvilt (villrein og elg), og småvilt (med unntak for ande- og vadefugler.) Innenfor naturreservat er det flere fiskevatn og fiskeførende vassdrag.

2.4 Annen relevant kunnskap

Her beskrives annen kunnskap om verneområdet som er relevant for besøksstrategien.

2.4.1 Bygninger

I tabell 1 er det vist en oversikt over antallet ulike bygningstyper i Hemmeldalen naturreservat. Det er i hovedsak fritidshus, seterhus og skogskoier med tilhørende uthus.

Tabell 1. Bygninger i Hemmeldalen naturreservat (fra Matrikkelen)

Kode	Bygningstype	Antall
161	Fritidsbolig (hytter, sommmerhus o.l.)	12
171	Seterhus, sel, rorbu o.l.	9
172	Skogs- og utmarkskoie, gamme	19
182	Garasje, uthus, anneks knyttet til fritidsbolig	8
183	Naust, båthus, sjøbu	7
249	Annen landbruksbygning	2
Ikke spesifisert	Annen bygning	34
SUM		**91**

2.4.2 Landbruk

Aktivt landbruk i Hemmeldalen naturreservat er knyttet til utmarksbeite. I tabell 2 er det vist en oversikt over beitelag som bruker området (innenfor og utenfor naturreservatet), og antallet.

Tabell 2. Beitelag og dyr sleppt på beite i 2022 (NIBIO)

Kommune	Beitelag	Sau og lam sleppt	Storfe sleppt
Stor-Elvdal	Mykleby beitelag	909	111
Åmot	Vestre Åmot beitelag	2255	30
Ringsaker	Ringsaker beitelag Øyungen	1467	116
SUM		**4631**	**257**

2.4.3 Friluftsliv, løyper og stier

Inntrykket er at utøving av friluftsliv i Hemmeldalen naturreservat i hovedsak skjer som lokal bruk:

- turer til hytter, buer eller andre turmål.
- jakt, fiske og bærsanking m.m.

Viktige unntak her er Birkebeinerrennet (se figur 14) som samler rundt 10.000 deltakere i ulike arrangement. Løypetraseen går gjennom naturreservatet, lengst sør i verneområdet. Videre er det en T-merka sti (Rondanestien) som ligger i den vestlige delen av naturreservatet. Her finner vi også den selvbetjente Øyungshytta (Hamar og Hedmarken turistforening) (se figur 15).

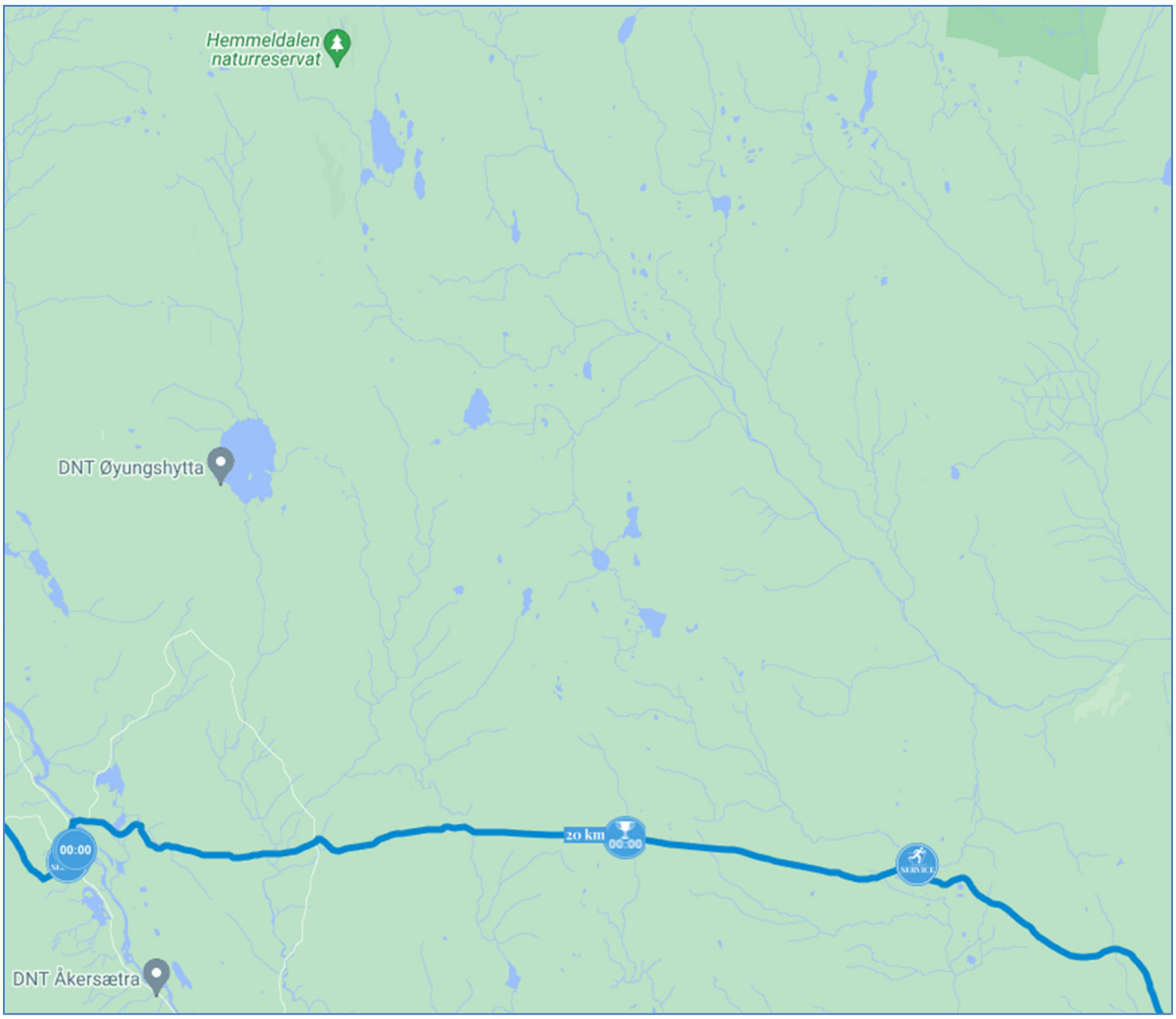

Figur 14. Birkebeinerrennet – løypetrase. (fra birkebeiner.no)

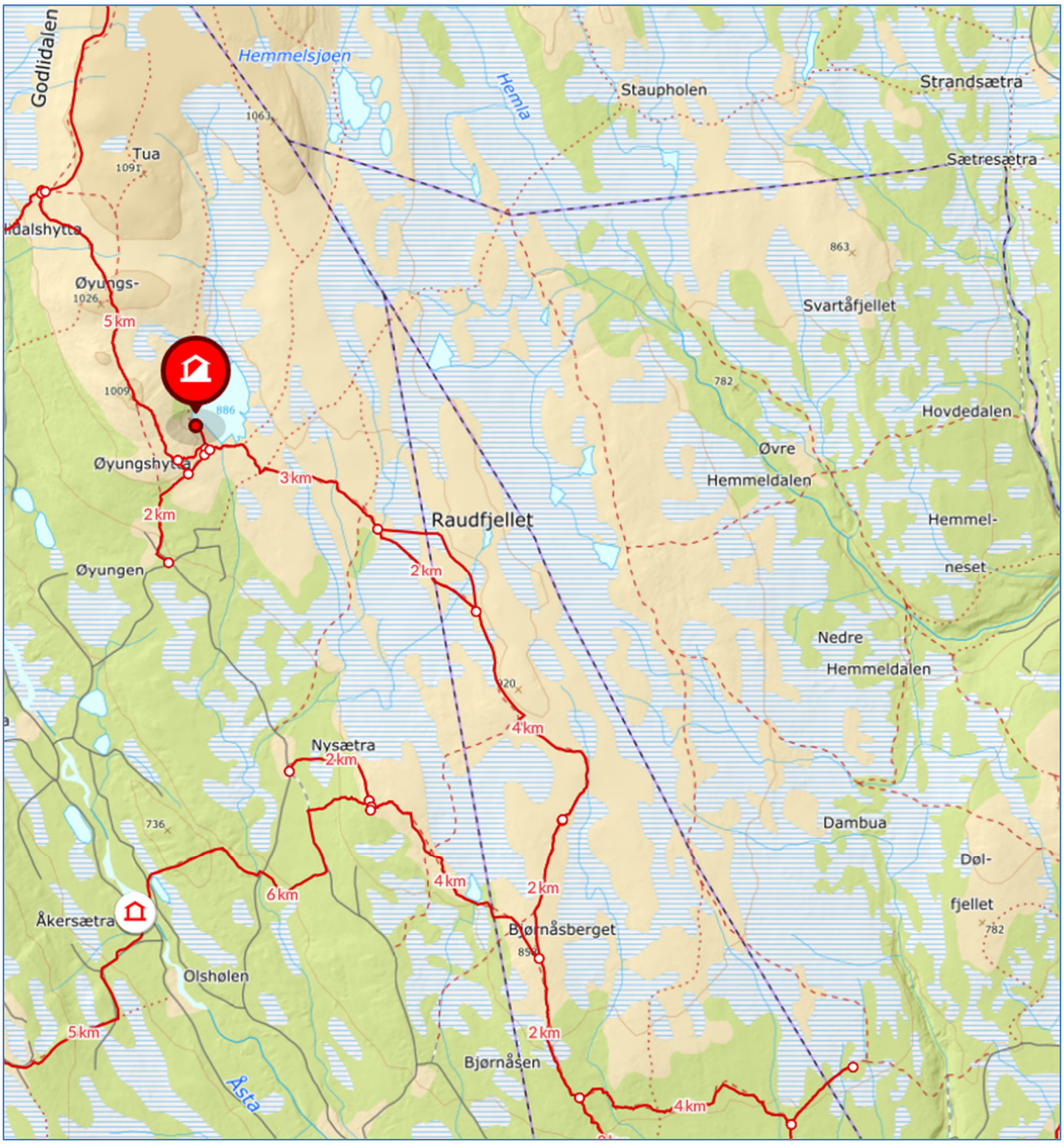

Figur 15. T-merka sti og Øyungshytta, fra ut.no

2.4.4 Kulturminner

I Hemmeldalen er det registrert seks arkeologiske enkeltminner, der to er fangstgroper og fire er ukjent type. Videre er det en SEFRAK-registrert bygning (fra før år 1900). Det antas å være et potensiale for flere funn ved nye kartlegginger og registreringer.

2.4.5 Eksisterende informasjonspunkt

I tabell 7 er det vist en oversikt over eksisterende informasjonsplakater i Hemmeldalen NR, og videre gitt en beskrivelse av det enkelte punkt, slik de er registrert i fagystemet Naturoppdrag.

Tabell 7. Informasjonsplakat -lokaliteter Hemmeldalen naturreservat

Stor-Elvdal	**Åmot**	**Ringsaker**	**Hamar**
Horta	Dølfjellet	Skvaldra	
Birkebeinervegen sti Helgetjern	Bjønnbergsbua	Øyungens vel	Godlibakka Bjønnåsbrua
Birkebeinervegen topp	Hovdedalen		
Myklebysætra vel			
Strandsætra			
Søkkundbrua			
Ved Storhovden			

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Dølfjellet - gammel plakat	Dårlig. Tavla er bleket og må byttes!!	22.10.2012
Kart	**Foto**	
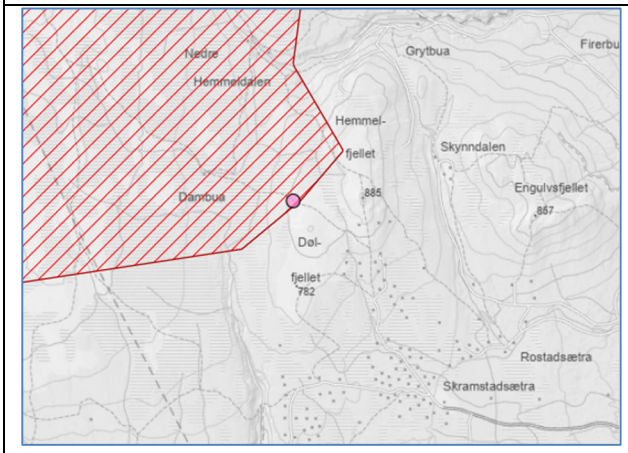		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Godlibakka Bjønnåsbrua – gammel plakat	God.	22.10.2012
Kart	**Foto**	
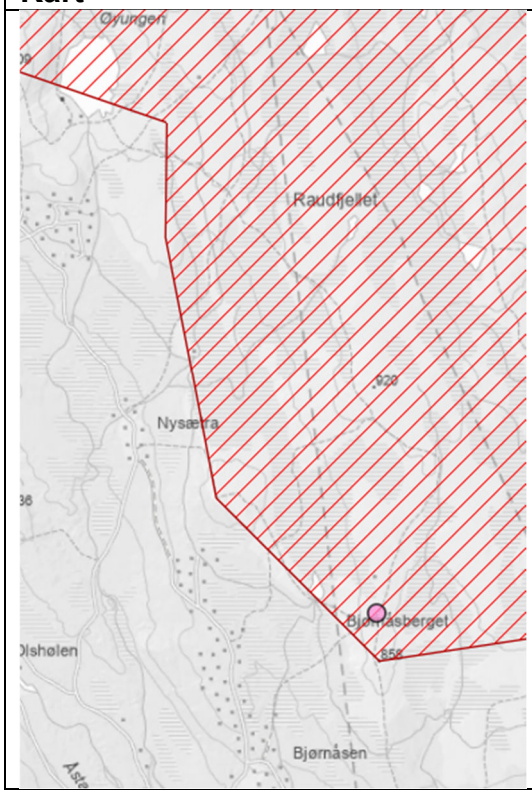		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Horta	God.	22.10.2012
Kart	**Foto**	
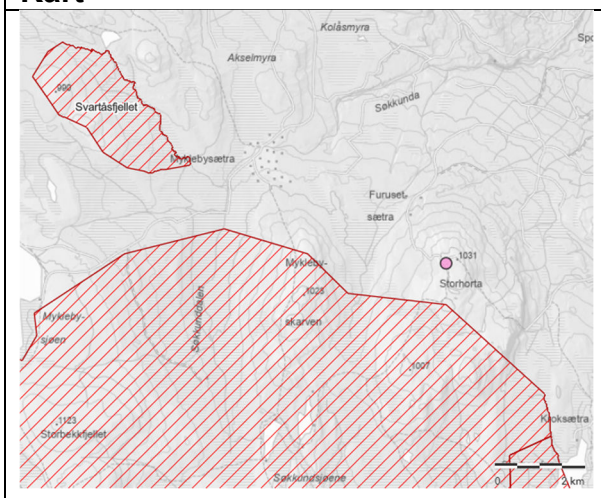		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Bjørnbergsbua – gammel plakat	Dårlig. Tavla er bleket og må byttes pr. 2020. Stativet heller litt, men er ellers OK. Antagelig bøyd pga snøbrøyting.	30.10.2012
Kart	**Foto**	
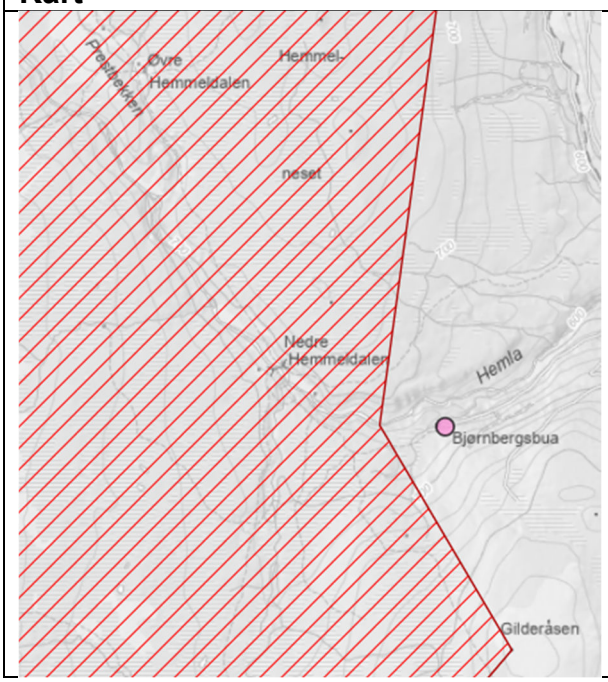		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Hovdedalen – gammel plakat	Dårlig. Tavla er bleket og må skiftes. Topplanken på stativet er ødelagt. Ta med en planke og skru på.	30.10.2012
Kart	**Foto**	
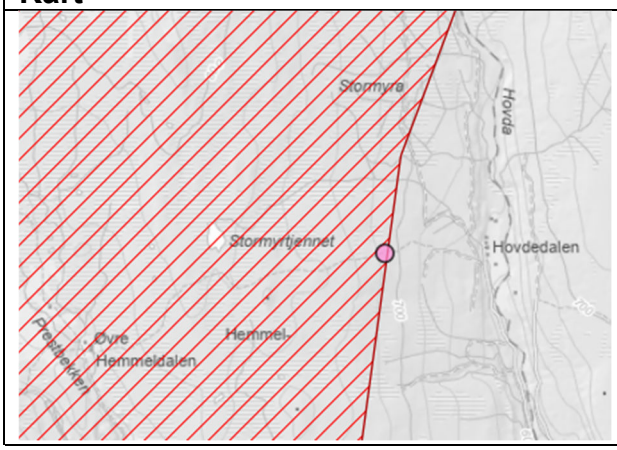		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Birkebeinervegen sti Helgetjern	God. Stativ noe slitent.	31.10.2012
Kart	**Foto**	
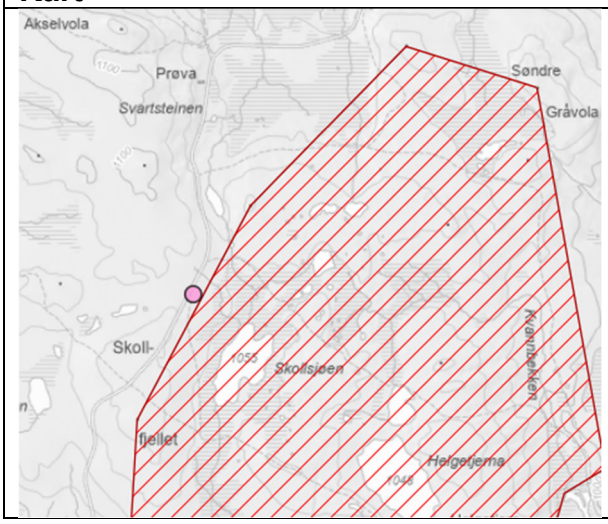		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Birkebeinervegen topp	God. Byttet tavle i 2021. Stativ noe slitent.	31.10.2012
Kart	**Foto**	
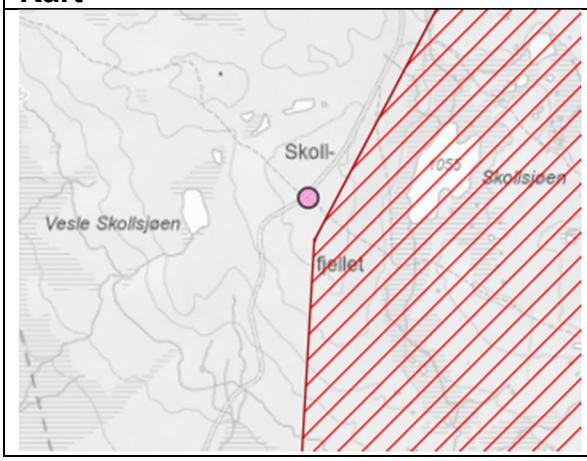		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Myklebysætra vels tavle	God.	31.10.2012
Kart	**Foto**	
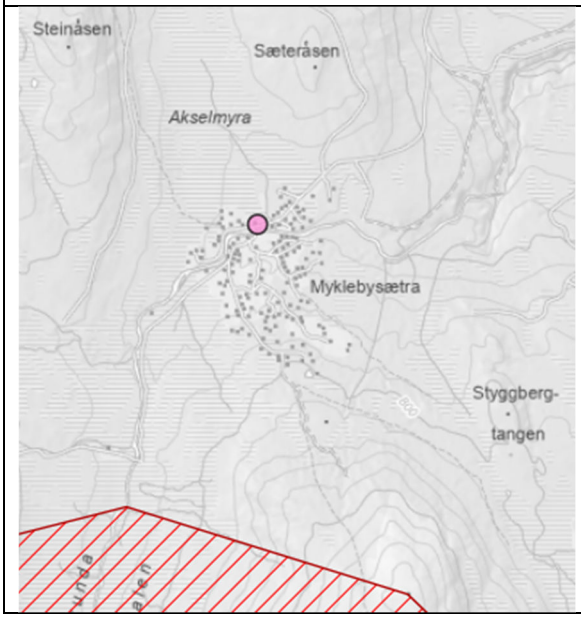		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Informasjonsskilt (Strandsætra) – gammel plakat	Middels. Dårlig stativ, lesbar informasjon.	31.10.2012
Kart	**Foto**	
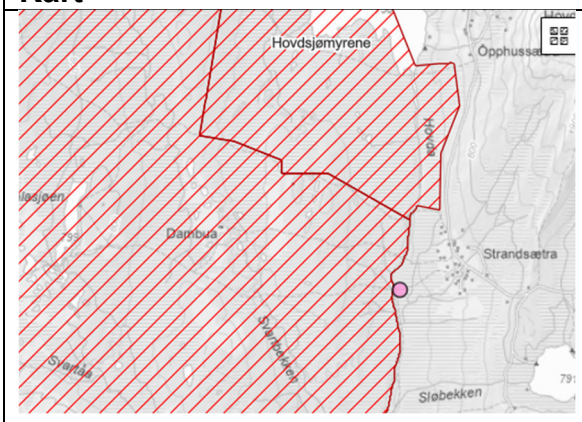		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle – Skvaldra – gammel plakat	God. Planlagt og avtalt ved bom-rundkjøring Tavle litt bleket, men ok 2020.	31.10.2012
Kart	**Foto**	
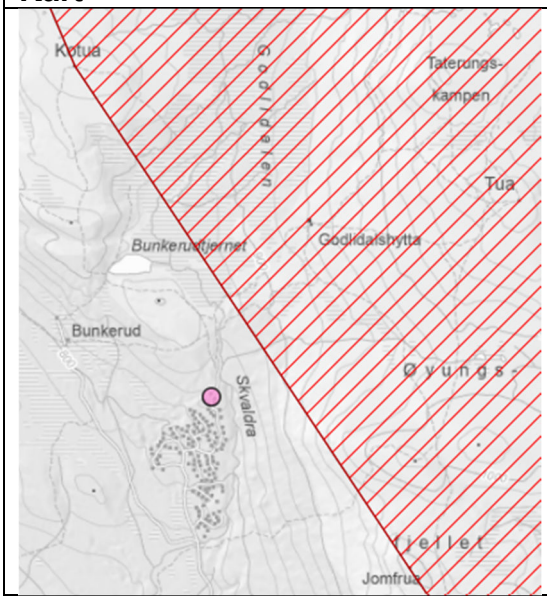		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Søkkundbrua – gammelplakat	Dårlig. Oppsatt i ettertid sommer 2011 p.g.a. spek i bakken. Sjekke om plassering er rett i verneområdeloggen. Var innom 28.03.2023. Tavla står skjevt, og infotavle er uleselig.	31.10.2012
Kart	**Foto**	
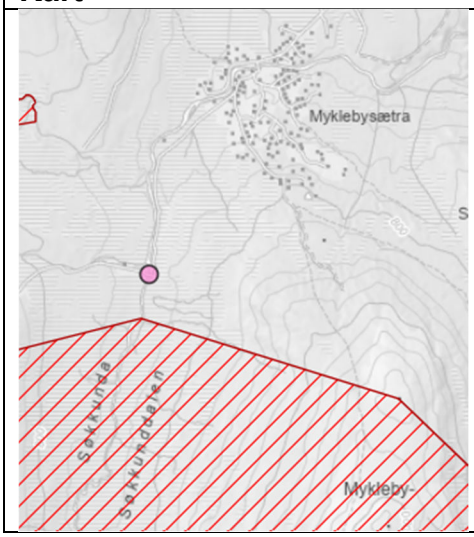		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Infotavle Øyungens vels tavle – gammel plakat	God. Byttet tavle i 2021, da den gamle var bleket.	31.10.2012
Kart	**Foto**	
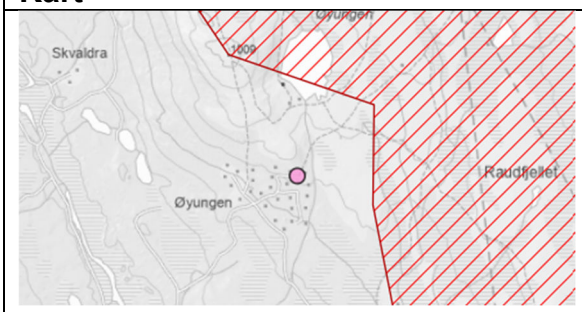		

Info – lokalitet	Tilstand	Registrert
Informasjonsplakat (ved Storhovden) - gammel plakat	Dårlig.	23.09.2015
Kart	**Foto**	
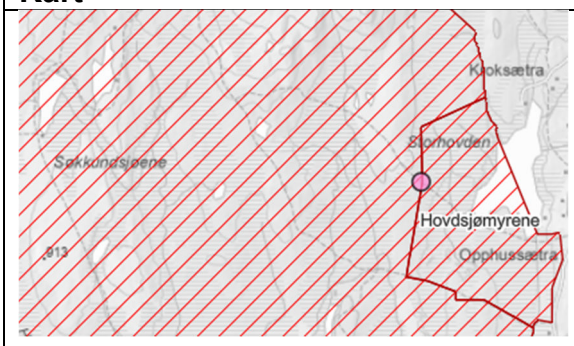		

2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen

Hemmeldalen naturreservat er del av Rondane sør villreinområde, og et viktig kalvings- og oppvekstområde for villrein. Det enkelte år trekker villreinen inn i området i april, og nordover igjen før årsskiftet. Fuglelivet er en viktig del av verneformålet. Myr er også en del av verneformålet, og det er store myrområder i Hemmeldalen naturreservat. Dette kan beskrives som sårbare naturelementer.

Sett bort fra Birkebeinerrennet, er hovedinntrykket at bruken i Hemmeldalen naturreservat er lokalt basert. Det er ikke registrert nevneverdig slitasje på vegetasjon og terreng, som følge av menneskelig ferdsel.

Det er forholdsvis mange innfallsporter til Hemmeldalen naturreservat. Informasjonstavlene som tidligere er satt opp her, har forfalt og er i et utdatert grafisk format.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har elles få målrettede informasjonstiltak om Hemmeldalen naturreservat.

3 Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltningen

1. Besøksforvaltningen i Hemmeldalen naturreservat skal sikre verneverdiene i naturreservatet på lang sikt. Dette gjelder særlig leveområdet for villrein, sårbare vegetasjonstyper, og sårbare hekkelokaliteter for fugl.
2. Villreinen skal ikke bli fortrengt fra kalvings- og oppvekstområder, eller viktige trekkorridorer.
3. Besøksforvaltningen skal legge opp til gode opplevelser for de besøkende og lokale brukere innenfor rammene lagt i naturmangfoldloven, verneforskriften og Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat (2011).
4. Der det er motstrid mellom verneformålet og planlagte tiltak, skal hensynet til verneformålet veie tyngst.

3.2 Strategiske grep

Det strategiske grepene vil i hovedsak være knyttet til kunnskap, kanalisering av ferdsel, informasjon og samarbeid/dialog. For å nå målene i besøksstrategien (kap. 3.1) skal følgende strategier legges til grunn:

1. Gjennomføre informasjonstiltak som bidrar til å styre den uorganiserte ferdselen.
2. Arbeide for god kommunikasjon mellom forvaltning/oppsyn og aktører i og rundt nasjonalparken.
3. I tråd med Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat skal ferdsel kanaliseres til stier og løyper.
4. Samarbeide med Norsk Villreinsenter nord, som Besøkssenter villrein og ressurs når det gjelder kunnskap, informasjon og formidling.
5. Bidra til at et oppdatert kunnskapsgrunnlag legges til grunn for evaluering av besøksstrategien, og graden av måloppnåelse.

4 Kommunikasjonsplan

En plan for kommunikasjon er en viktig for å nå ut med strategiens målsettinger og strategiske valg.

Viktige målgrupper for kommunikasjon i Hemmeldalen naturreservat er:

- Grunneiere, setereiere, eiere av hytter og buer.
- Kommunene.
- Tur- og løypelag – aktører som tilrettelger for ferdsel.
- Fot- og skiturister
- Andre brukere, f.eks. jegere og fiskere.

Viktige budskap i kommunikasjonen:

- Dele kunnskap og skape bevissthet om verneverdiene.
- Oppfordre til bruk av merkede stier og løyper.
- Råd om ferdsel.

Kommunikasjon skal skje gjennom:

- Fysiske og digitale møter.
- Fysisk på tavler.
- På digitale flater.
- Brosjyre.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ansvaret for å legge til rette for god kommunikasjon i tråd med planen, og i samråd med berørte parter.

5 Tiltaksplan

1. Alle innfallsporter skal få nye informasjonstavler utformet etter designmanualen for merkevaren Norges nasjonalparker.
2. Prioriterte innfallsporter er:

   Hovedplakat om verneområdet:
   - Stor-Elvdal: Myklebysetra, Strandsetra
   - Åmot: Skramstadsetra. evt. også Husmorløypa.
   - Ringsaker: Skvaldra: Øyungsfeltet.
   - Birkebeinervegen kan også vurderes.

   Temaplakater:
   - Åmot: Bjørnbergsbua, snuplass, og evt. Hovdedalen.
   - Hamar: Bringbusætra (Rondanestien)

   Kan vurdere flere plasser.

   Lokaliteter som ikke videreføres:
   - Stor-Elvdal: Birkebeinervegen, Horta, Storhovden.
3. Informasjonstiltak knyttet til villreinen sine trekkområder over Birkebeinerveien vurderes. Dette spilles inn til Norsk villreinsenter Nord.
4. Vurdere behovet for en egen brosjyre om Hemmeldalen naturreservat.
5. Gjennomføre et årlig dialogmøte med kommuner og parter knyttet til Hemmeldalen naturreservat.
6. Statens naturoppsyn gis oppdrag med ettersyn av informasjontavler, og skilt, samt følge utviklingen i omfanget av ferdsel og slitasje på stier og løyper.

6 Vedlegg - kart

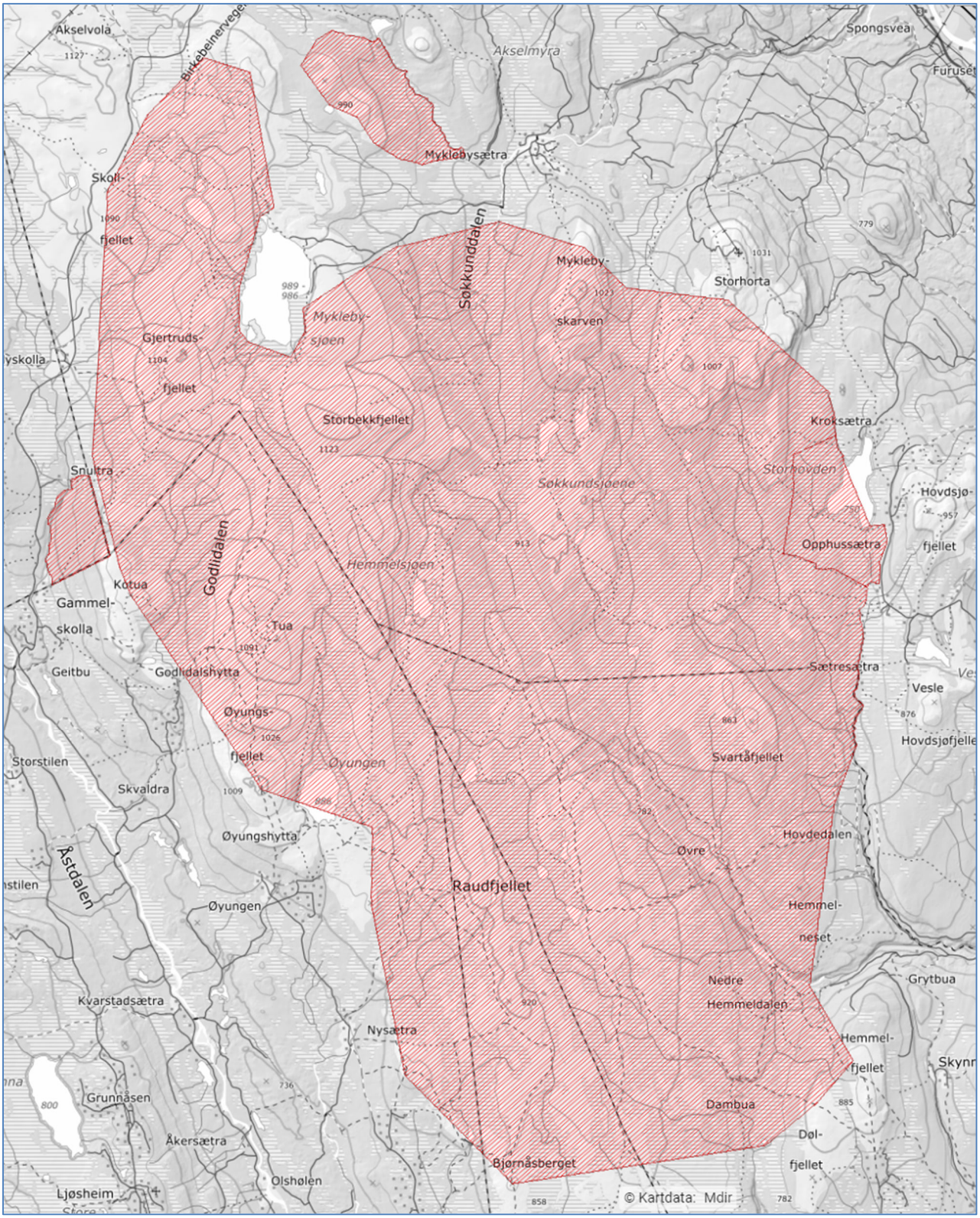

Hemmeldalen naturreservat

Naturreservatet omfatter et stort og villmarkspreget myr-, skog- og fjellområde der et sammenfall av naturkvaliteter gjør området enestående og verneverdig. Det er det eneste gjenværende villmarksområdet av noe størrelse i Midt-Østerdal.

Villreinstammen i Rondane sør har kalvingslandet sitt her, og myr- og skogområdene er viktige vår- og sommerbeiter. Vernet vil også bidra til å bevare et mangfold av sårbare naturtyper med tilhørende plante- og dyreliv, knyttet til myr, våtmark og barskog.

Kontaktinformasjon

E-post:	sfinpost@statsforvalteren.no
Nett:	www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkinn

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 911 61 458
sfinpost@statsforvalteren.no
http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre

Adresseliste i slutten av brevet

Saksbehandler Trond Stensby **Vår ref.** 2024/4421-11 432.4 **Deres ref.** «REF» **Dato** 13.05.2024

Besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat - referat fra åpent møte 06.05.24

Møte holdt mandag 06.05.24, kl. 19:00 – 21:00, Evenstad studisted.

Til stede:

Kjell Ivar Lind	Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten
Camilla Anderson	Stor-Elvdal kommune
Hans-Petter Ruud*	Rondane sør villreinutvalg
Torstein Storaas	Hedmark JFF
Helge Stikbakke	Hamar og Hedemarken turistforening
Margrete Ruud Skjeseth	Hamar og Hedemarken turistforening
Erik Hartz	grunneier
Erik Neslein Mønness	grunneier
Helge Krog	grunneier
Henri Knackstedt	grunneier
Tim Knackstedt	grunneier
Martin Granlien	eget jaktlag
Ingvild Skarsaune	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, sekretariatet
Trond Stensby	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, sekretariatet

*Deltok 1. halvdel av møtet, med eget foredrag.

Bakgrunn
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, v. sekretariatet har meldt oppstart av arbeid med en besøksstrategi for Hemmeldalen naturreservat. Det var invitert til et åpent møte for å orientere om forhold i naturreservatet, og det videre arbeidet med besøksstrategien.

Orienteringer
Hans-Petter Ruud orienterte bl.a. om Rondane villreinområde, villreinens arealbruk med vekt på Hemmeldalen naturreservat, se vedlegg.

Trond Stensby orienterte om andre forhold i Hemmeldalen naturreservat, besøksstrategi og informasjonstiltak m.m. Det blir her vist til tidligere utsendt bakgrunnsnotat. Foreløpig prioritering av infopunkter:

Hovedplakat om verneområdet:
- Stor-Elvdal: Myklebysetra, Strandsetra
- Åmot: Skramstadsetra. evt. også Husmorløypa.
- Ringsaker: Skvaldra: Øyungsfeltet.

Temaplakater:
- Åmot: Bjørnbergsbua, snuplass, og evt. Hovdedalen.
- Hamar: Bringbusætra (Rondanestien)
- Kan vurdere flere plasser.

Lokaliteter som ikke videreføres
- Stor-Elvdal: Birkebeinervegen, Horta, Storhovden.
- I forbindelse med arbeidet med tiltak for å bedre villreinen sin arealbruk i Rondane villreinområde, bør informasjon/tiltak knyttet til villreinen sine trekkområder over Birkebeinerveien vurderes. Dette spilles inn til Norsk villreinsenter Nord.

Innspill i møtet
- Reinstrekket over ved Bringebu fortsatt «grønt».
- Det ble spurt om det kan skilles på «intensitet» i villreinens arealbruk, om noen områder er mer brukt enn andre. Plott fra GPS-merking viser bare hvor et dyr har oppholdt seg til gitt tid.
- Spørsmål om det er forskjell på hyppighet av fotråte i Rondane nord og Rondane sør.
- Viktig å se på forholdene i Rondane nord og Rondane sør adskilt. (Rondane nord som bidrar til dårlig (rød) status i klassifisering etter kvalitetsnormen for villrein.
- Plott frå GPS-merka simler i Hemmeldalen, november – mars, må skrive seg fra sen høst/november. Det blir ikke observert villrein i Hemmeldalen i vinterperioden til og med mars. Søk på nettstedet «Dyreposisjoner» kan gi utfyllende informasjon: Velkommen - Dyreposisjoner Dyreposisjoner .
- Inntrykket er at villreinflokkene i Hemmeldalen var større for noen år tilbake.
    - Trenden ser ut til å ha snudd noe. Bl.a. er det spart på simler i avskytingsplanene.
- Behov for å informere om besøkende om regulering av nyere former for friluftsliv, som bl.a. terrengsykling, kiting m.m., og om båndtvang fra 1. mars.
    - Det finnes enklere skilttyper med symboler, som kan supplere de vanlige informasjonsplakatene.
- For løypekjøring i Åstdalen er det gitt tillatelse til oppkjøring tidligere på året, enn f.eks. for løypene i Åmot. Dette bør samordnes slik at løypenettet blir sammenhengende gjennom sesongen.
- Reserveløypa (uværstraseen) for Birken bør være permanent preparert, gir en fin rundtur i lett terreng.
- Vurdere å sette opp informasjonstavle ved Dambua.
- Dambua er et turmål på sommeren, men få som går lengre innover i området.

- Inntrykket er at er flere som bruker sykkel i verneområdet.
- Øyungshytta (ligger ikke innenfor naturresrvatet) har 6 sengeplasser, 400 – 500 overnattinger i året.
- «Birkebeinerstien» mellom Rena og Lillehammer – her blir stimerkingen fjernet.
- Kunne være nyttig å få utarbeidet en brosjyre om ulike regler og forhold i naturreservatet, og formidle til grunneiere og andre brukere.
- Sommerstid er det et press på området fra Birkebeinervegen, ferdsel i området mot Helgetjerna.
- Området er mye brukt i påsken, og en økende trend med vårskiturer til begynnelsen av mai.
- Det forekommer kjøring med hundespann i naturreservatet – sporadisk observert.
- Spørsmål om klopping av turstier - forvaltningsmyndigheten har tillatt klopping i enkelte tilfeller. Stilles vilkår om utforming.
- Gjestebok på Øvre Hemmeldalen har registrert til sammen 600 besøk i perioden 1974 – 95. Ny gjestebok etter 1995 viser en dalende trend i antallet besøk.
- Infoskilt bør flyttes ned til parkeringen ved Hovdedalen.
- Det er behov for informasjon også på engelsk og tysk.
- Det ble etterspurt framdrift/innsyn i arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat.
    - Miljødirektoratet har ventet med å gi sin faglige vurdering av utkastet, i påvente av utfallet av arbeidet med tiltaksplaner for villrein. Det foreligger derfor ikke et godkjent utkast det kan gis innsyn i. Mulig at arbeidet blir tatt opp igjen i løpet av året.

Partene ble gitt en frist for å komme med ytterligere innspill, satt til 16.05.24.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:
1 Presentasjon Evenstad 6. mai 2024 Hans-Petter Ruud - kopi

Kopi til:
Hans-Petter Ruud
Ingvild Skarsaune

Mottakerliste:
Margrethe Ruud Skjeseth
Helge Stikbakke
Erik Hartz
Erik Neslein Mønness
Camilla Anderson
Helge Krog

Martin Granlien
Torstein Storaas
Tim Knackstedt
Henri Knackstedt
Kjell Ivar Lind

Villrein i Rondane

Evenstad 6.mai 2024

Hans-Petter Heier Ruud

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Agenda

- Beskrivelse av område
- Arealbruk gjennom året
- Utfordringer
- Kvalitetsnorm for villrein

Rondane villreinområde

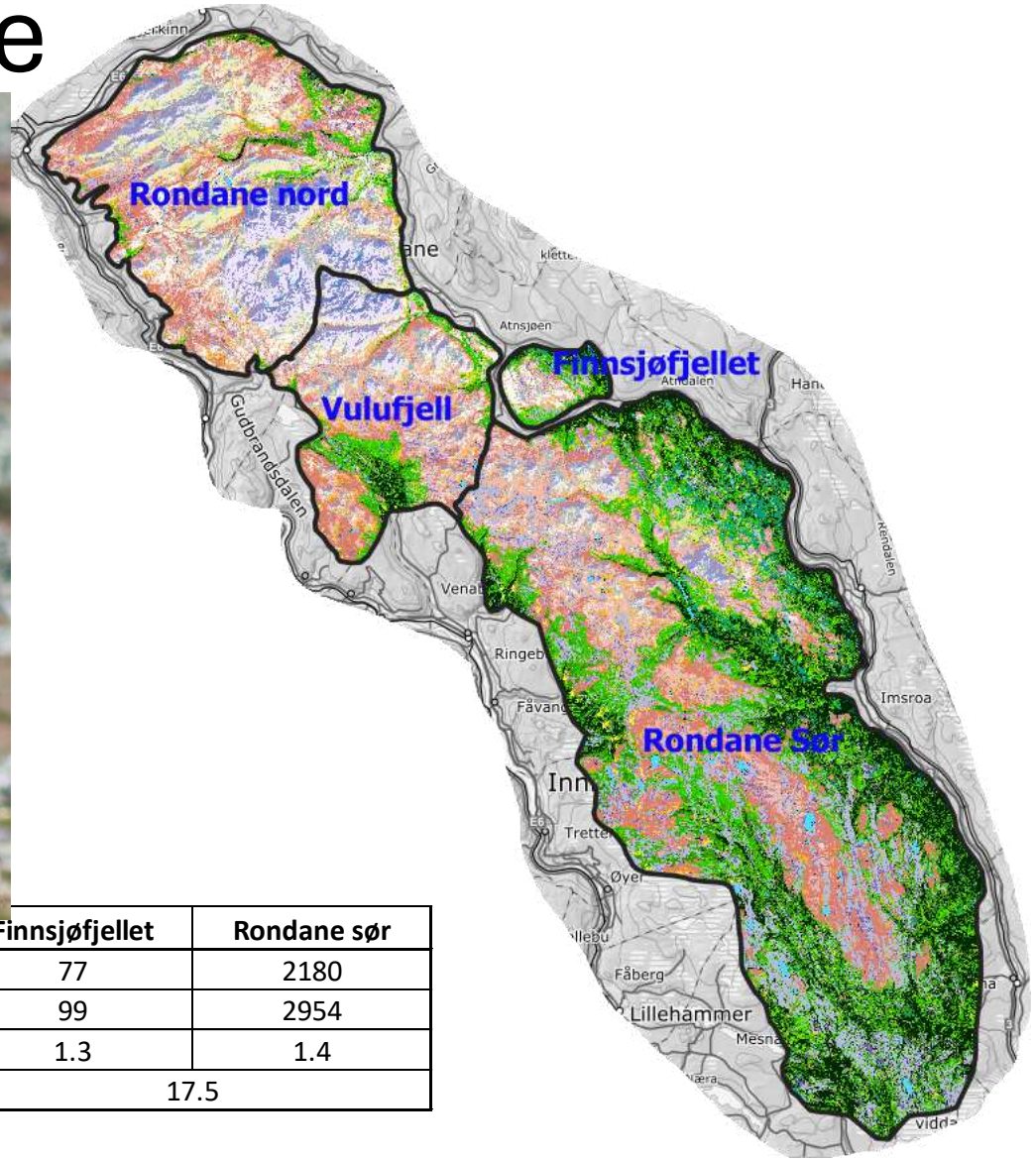

	Rondane nord	Vulufjell	Finnsjøfjellet	Rondane sør
Størrelse vinterbestand (N) (*snitt siste 5 år*)	923	392	77	2180
Størrelse teoretisk leveområde (km2)	1168	620	99	2954
Areal leveområde pr rein (km2)	1.3	1.6	1.3	1.4
Gjennomsnitlig slaktevekt simlekalv (kg) (*snitt siste 5 år*)	14.7		17.5	

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Bestandsutvikling

-Rondane sør

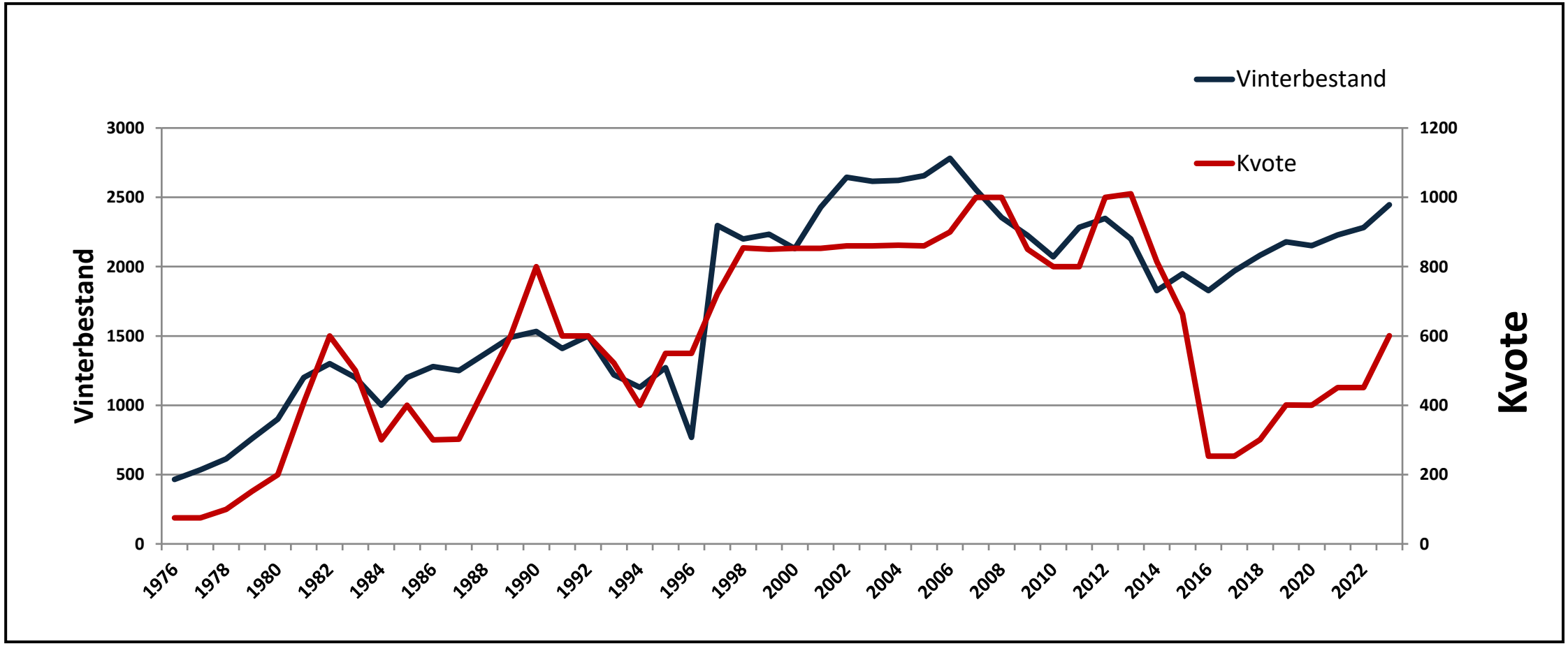

Rondane villreinområde

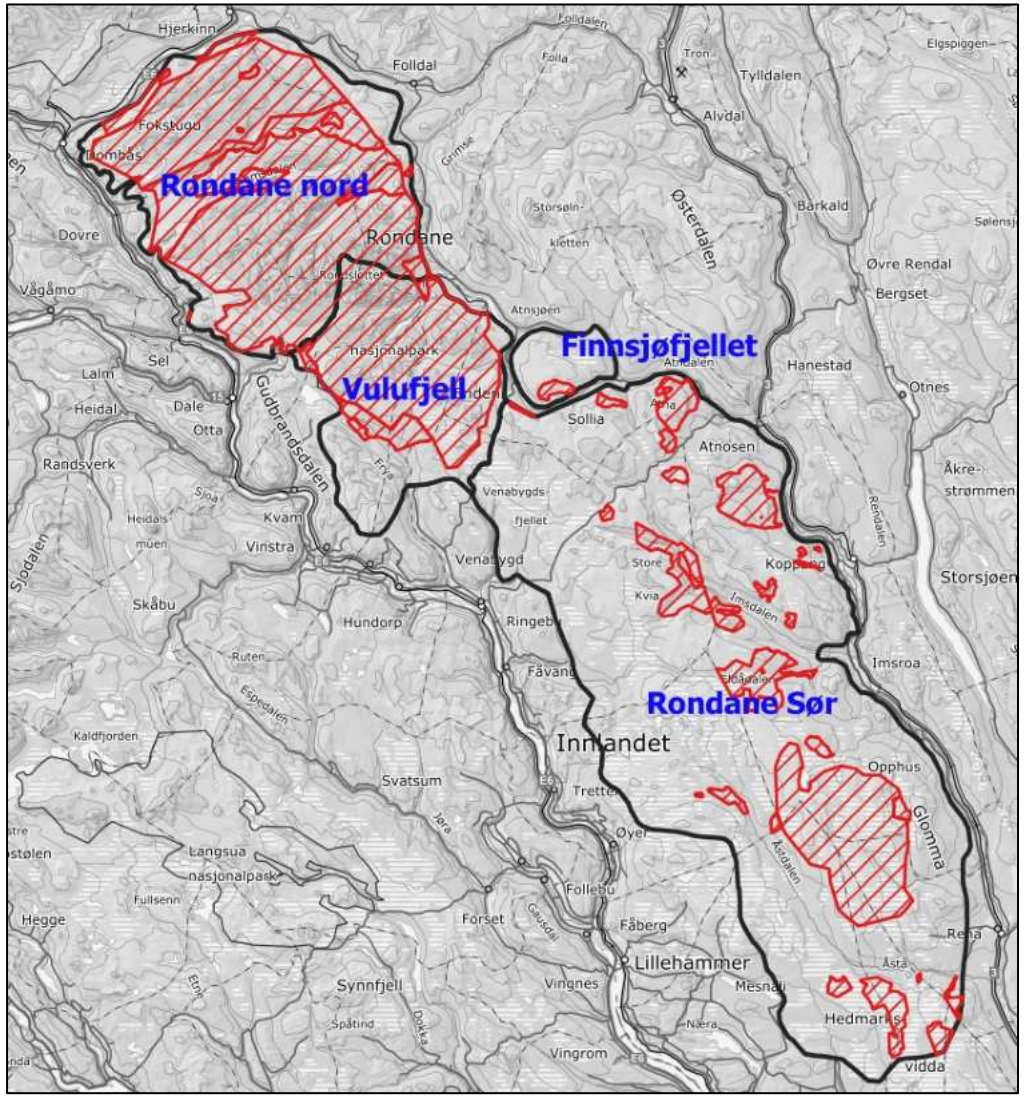

- Store verneområder i nord
- Mindre andel vernet i sør

Arealbruk gjennom året
-Rondane sør villreinområde

GPS individer

GPS individer

- Data fra 2009-2023
- 66 individer (3 bukker 2023)
- 455 000 posisjoner

Simle nr. 18/11267

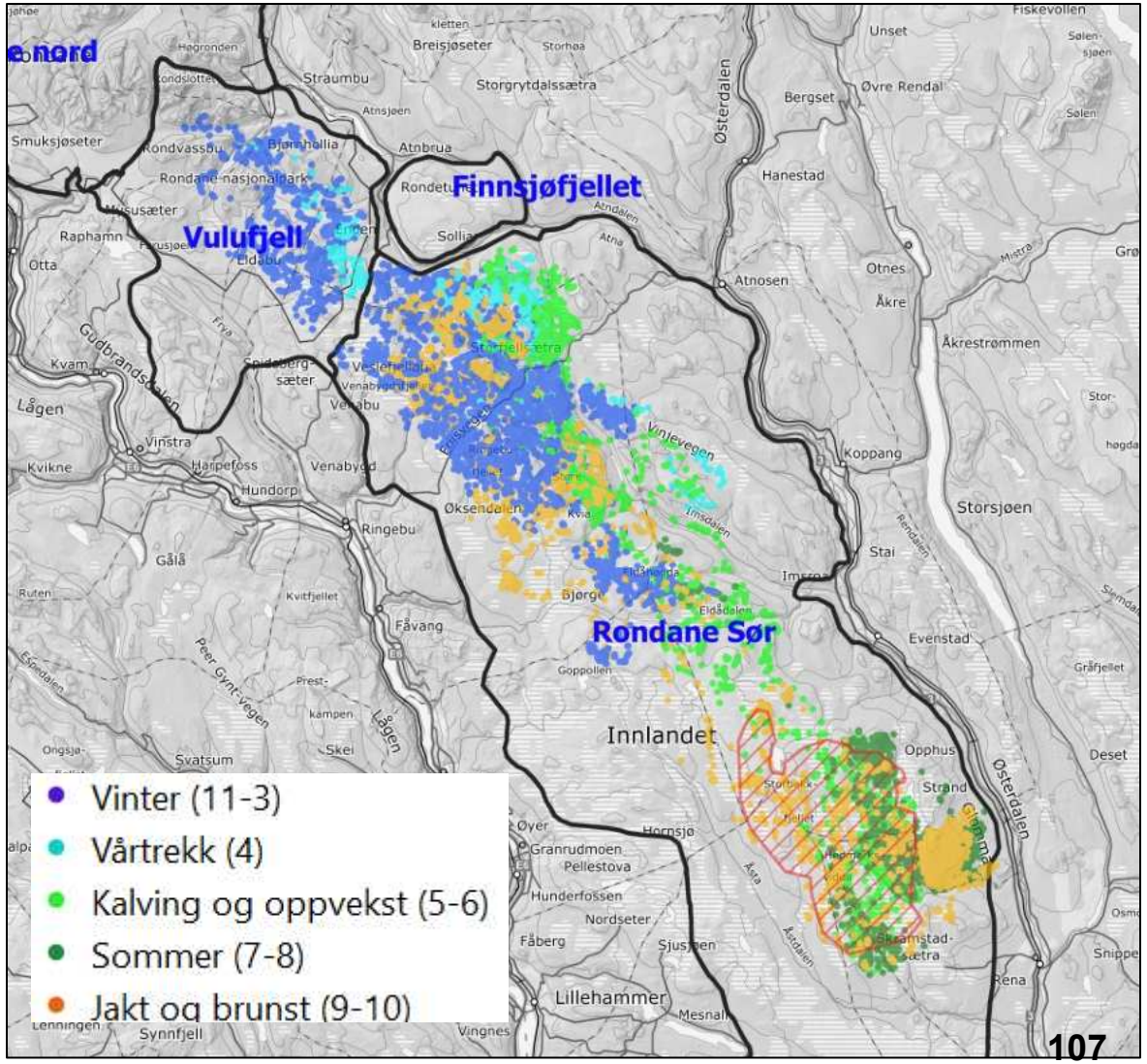

Foto: Thore Lie

Vinter*(nov-mars)*

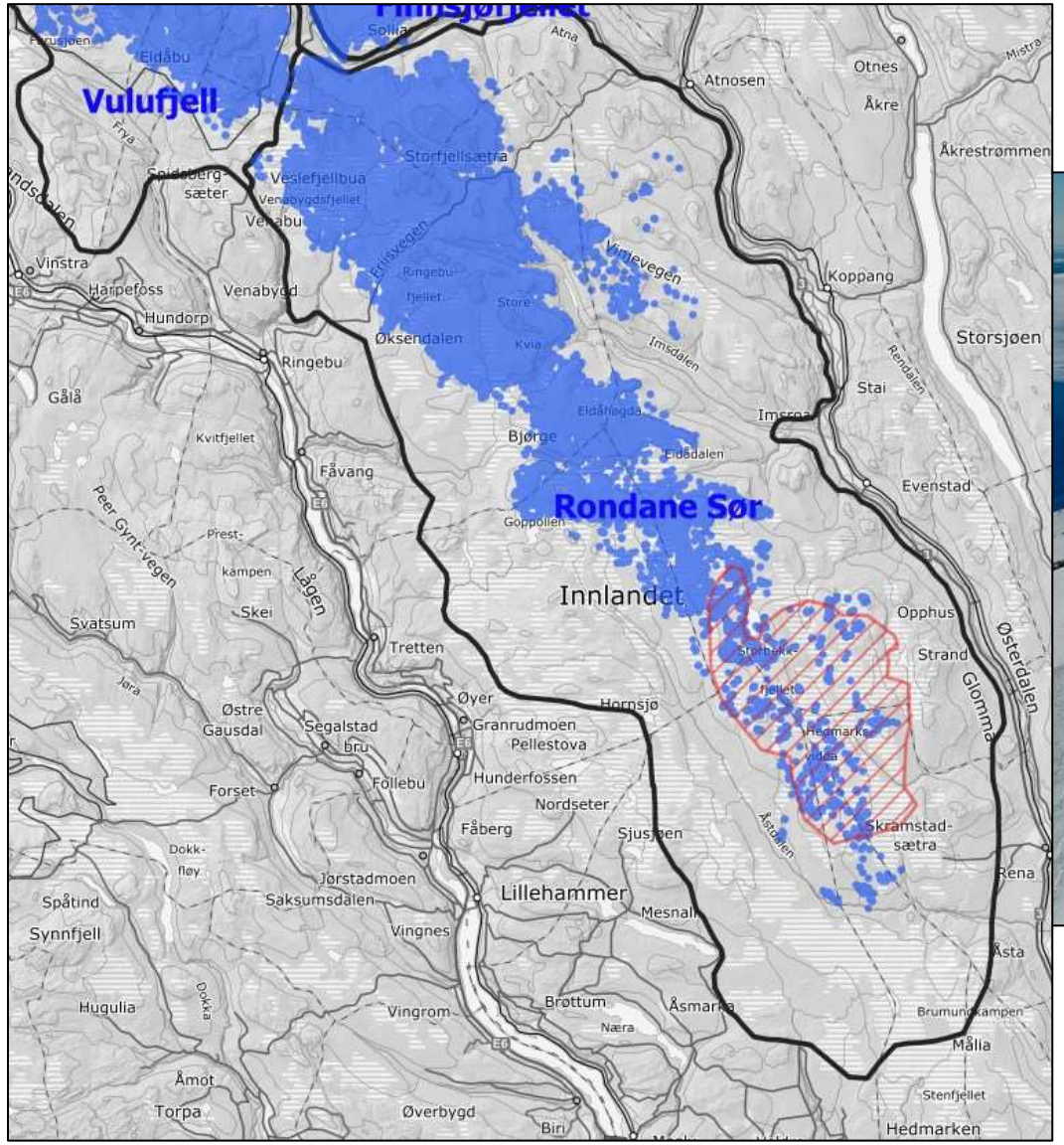

Rondane sør- *Vinter (nov-mars)*

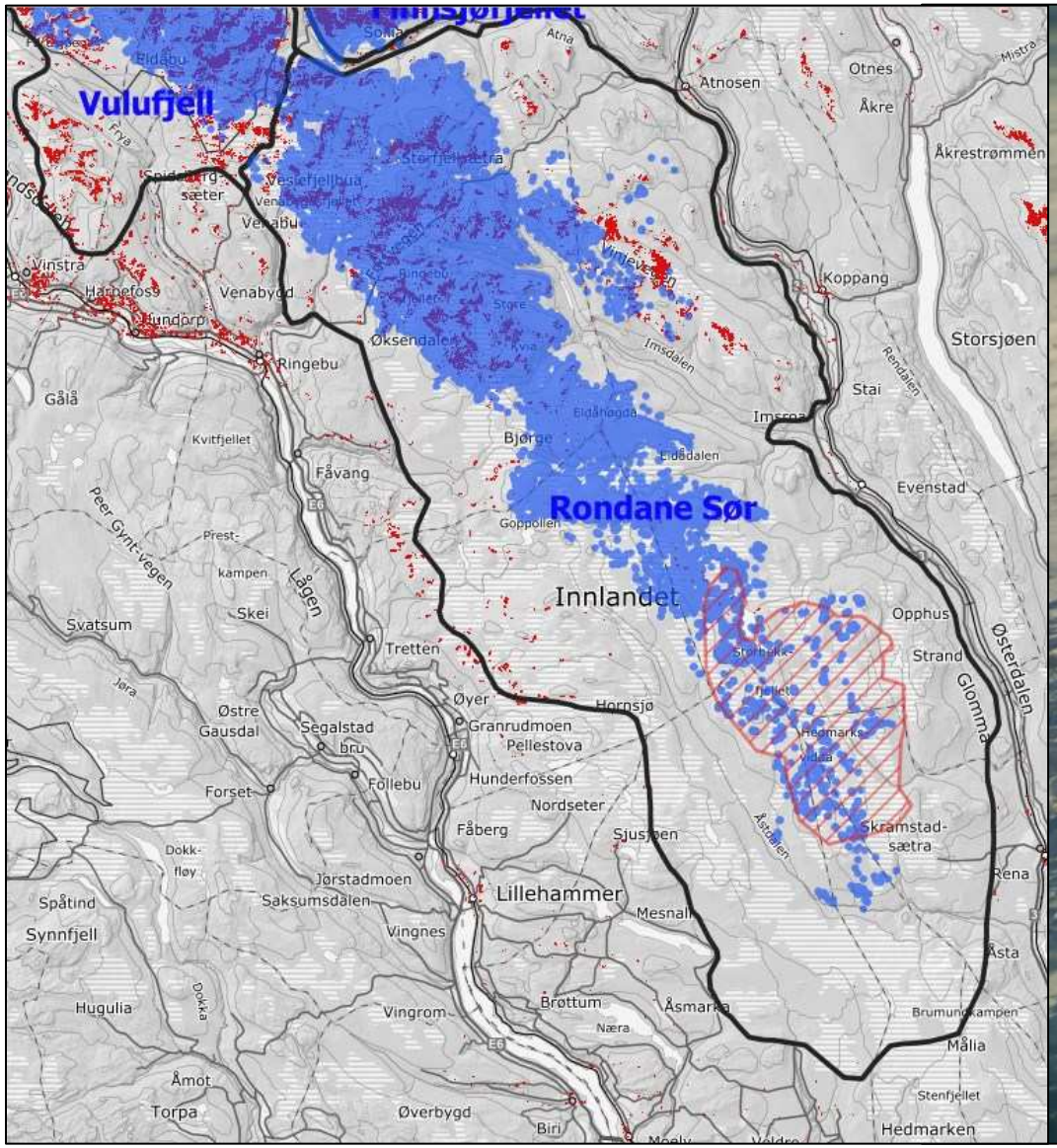

Vårtrekk*(april)*

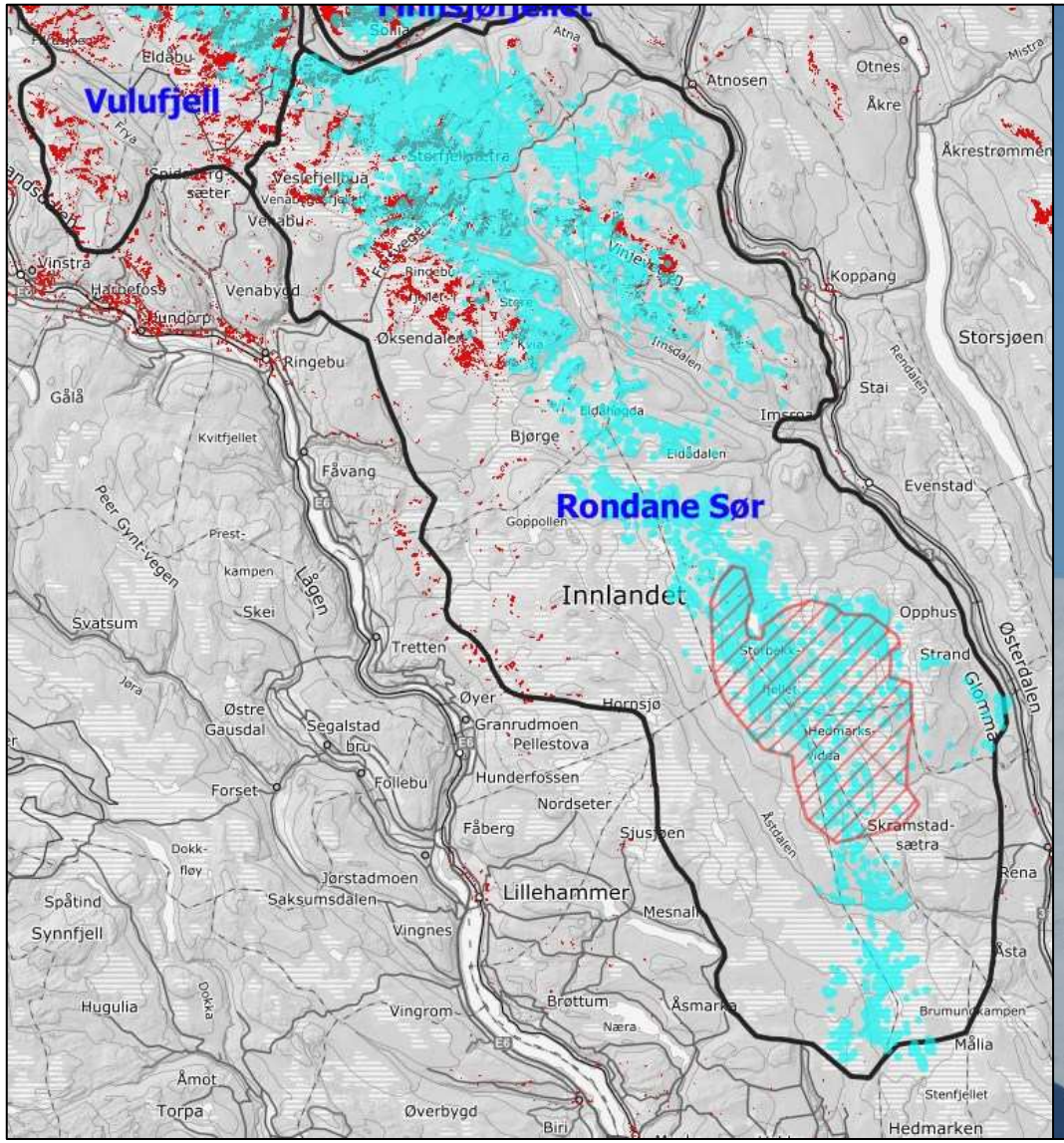

Vårtrekk*(april)*

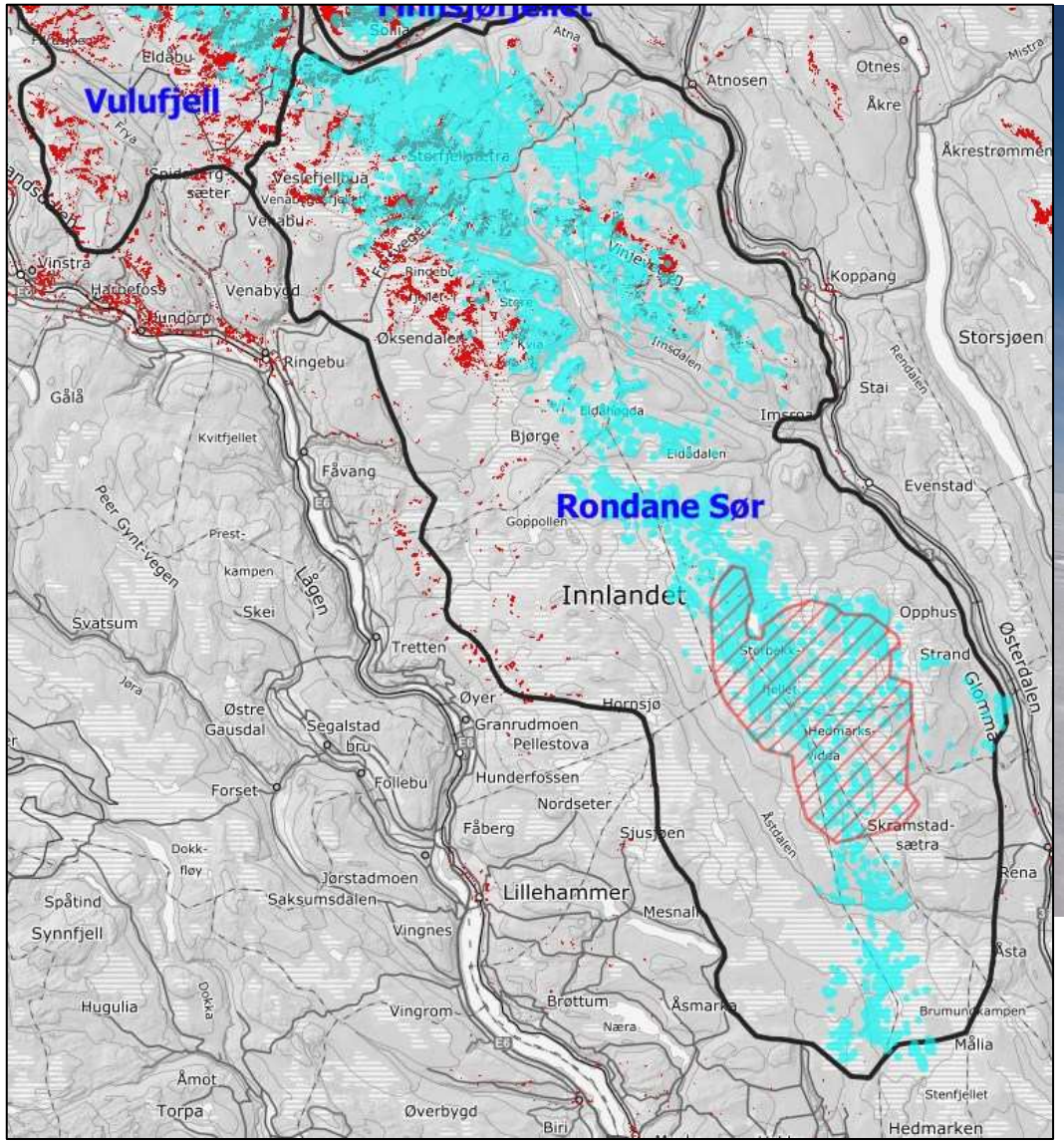

NINA autokamera

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Vårtrekk (april)

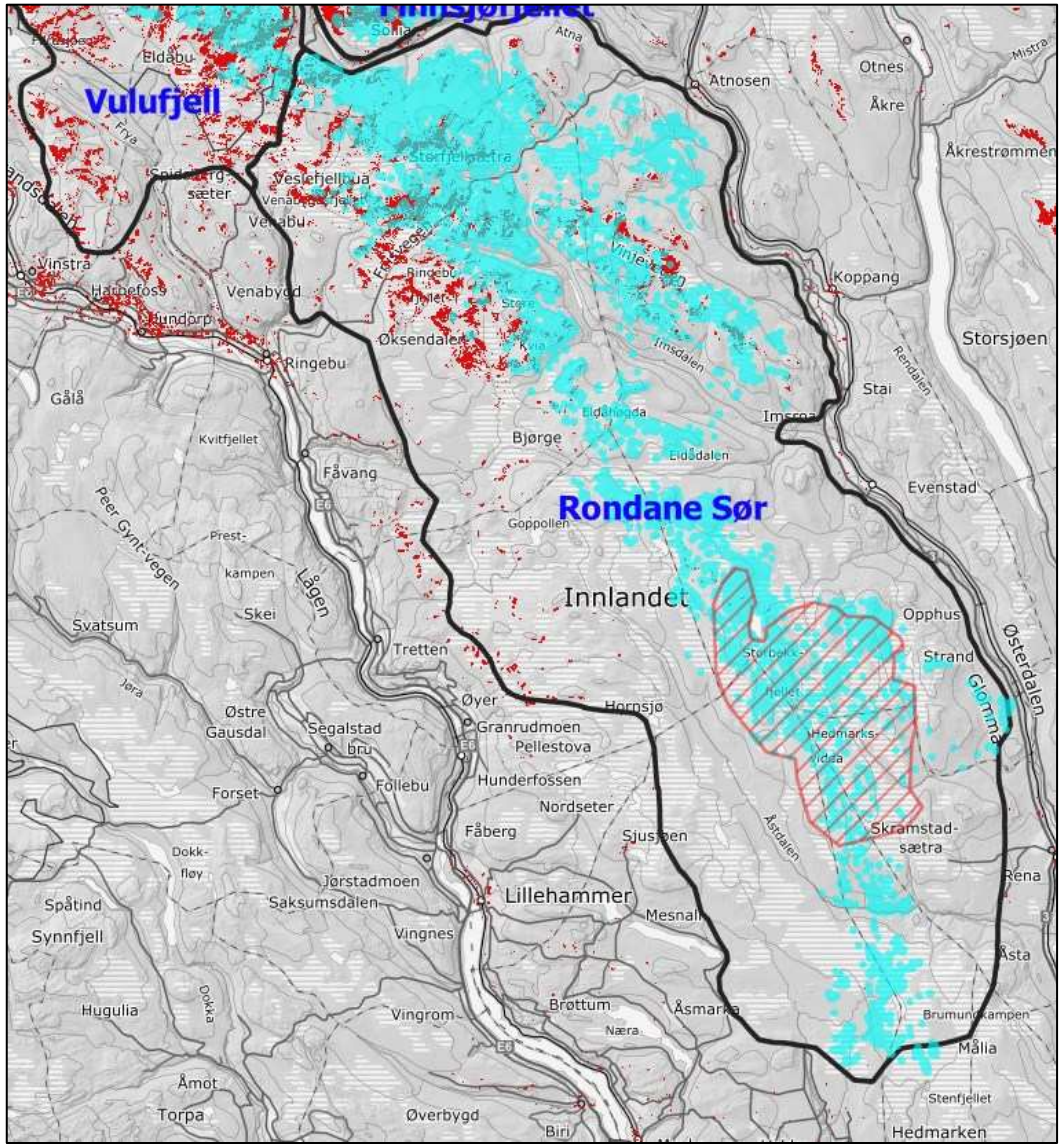

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Vårtrekk (april)

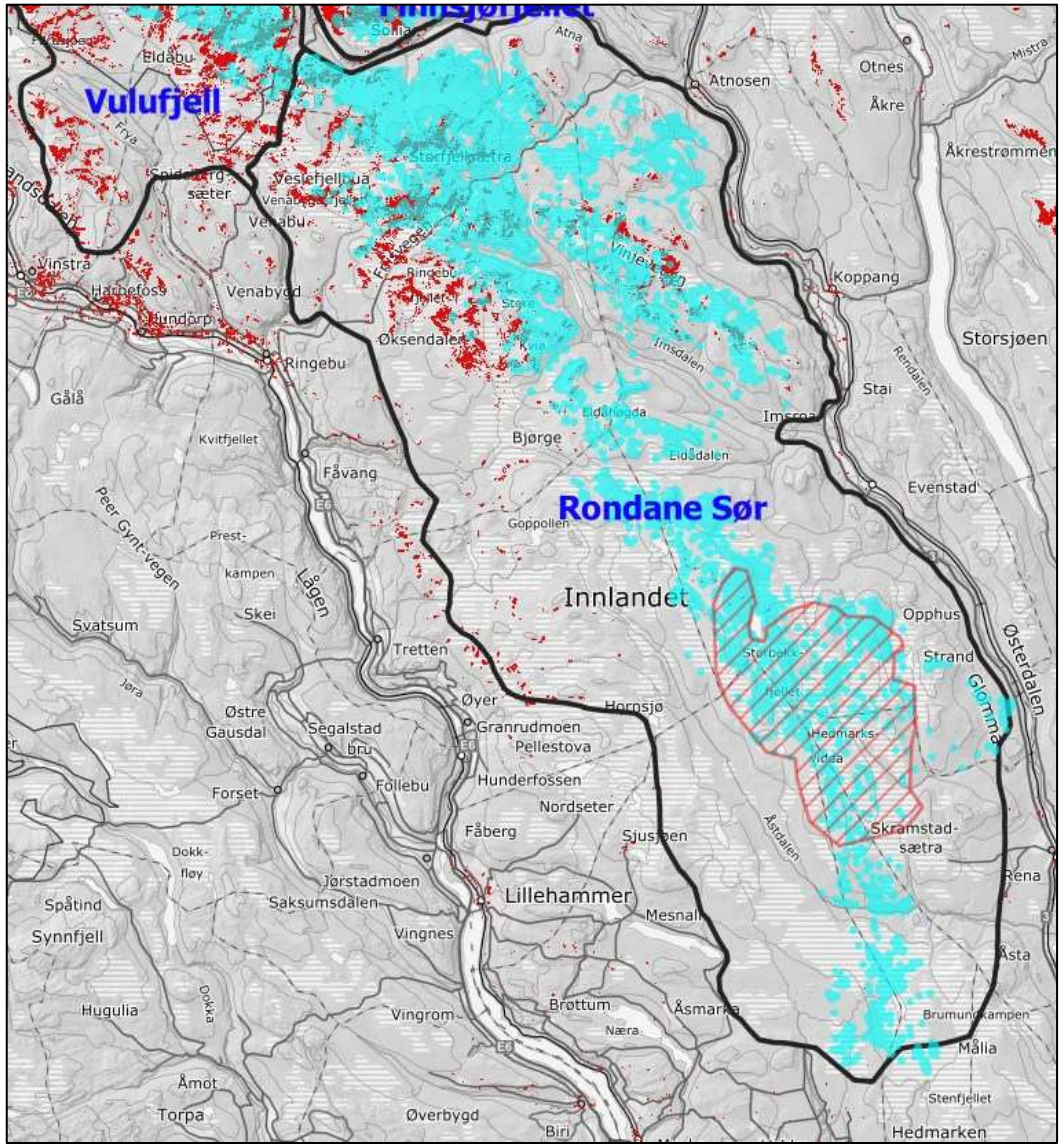

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Kalving og oppvekst *(mai-juni)*

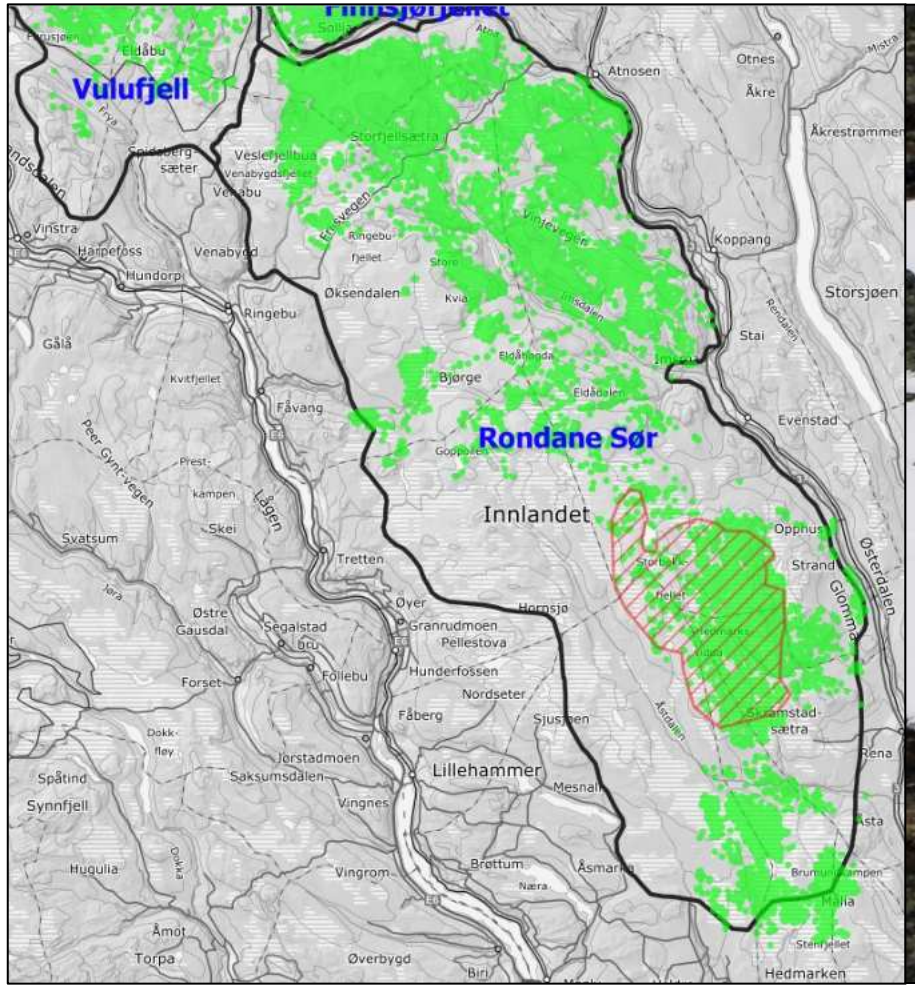

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Sommerbeite *(juli-august)*

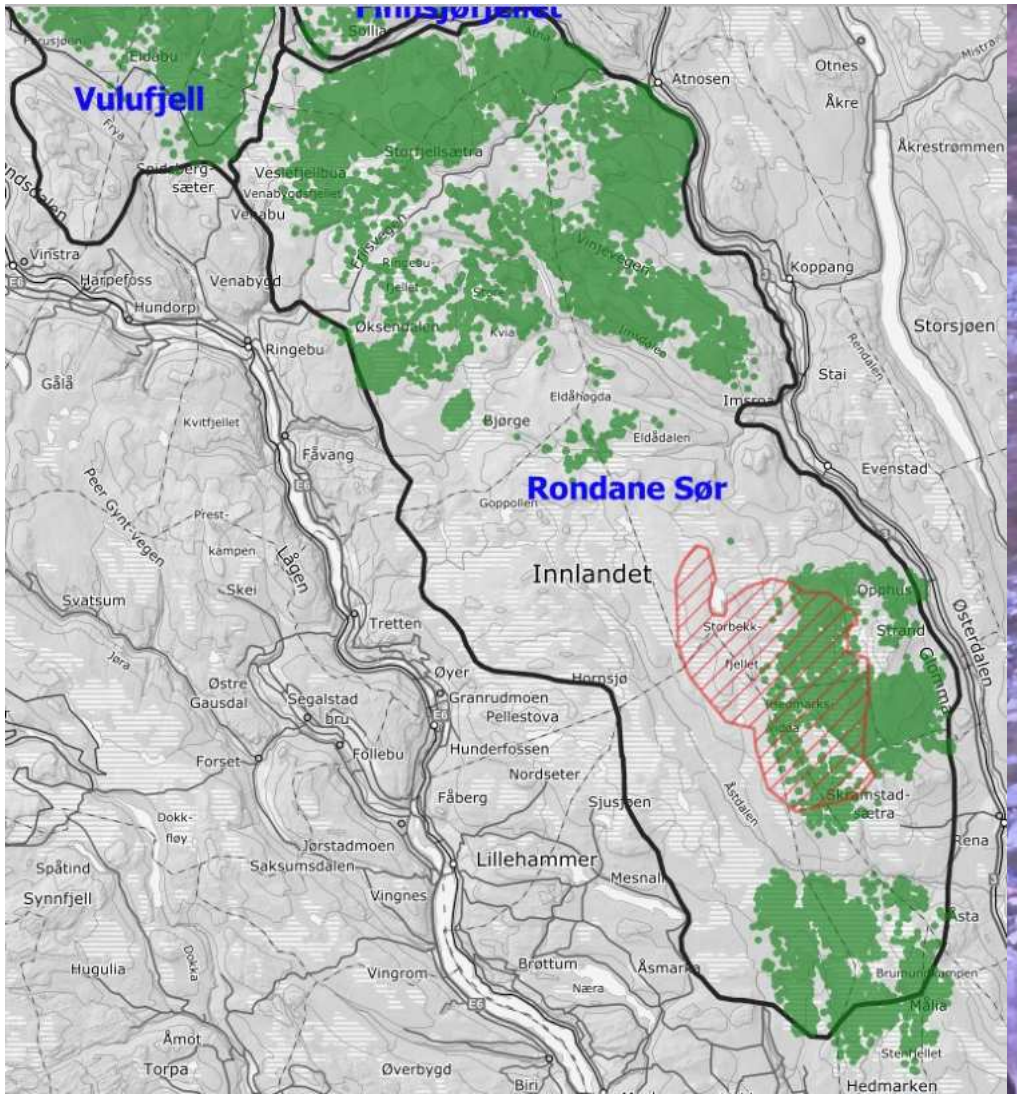

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Sommerbeite *(juli-august)*

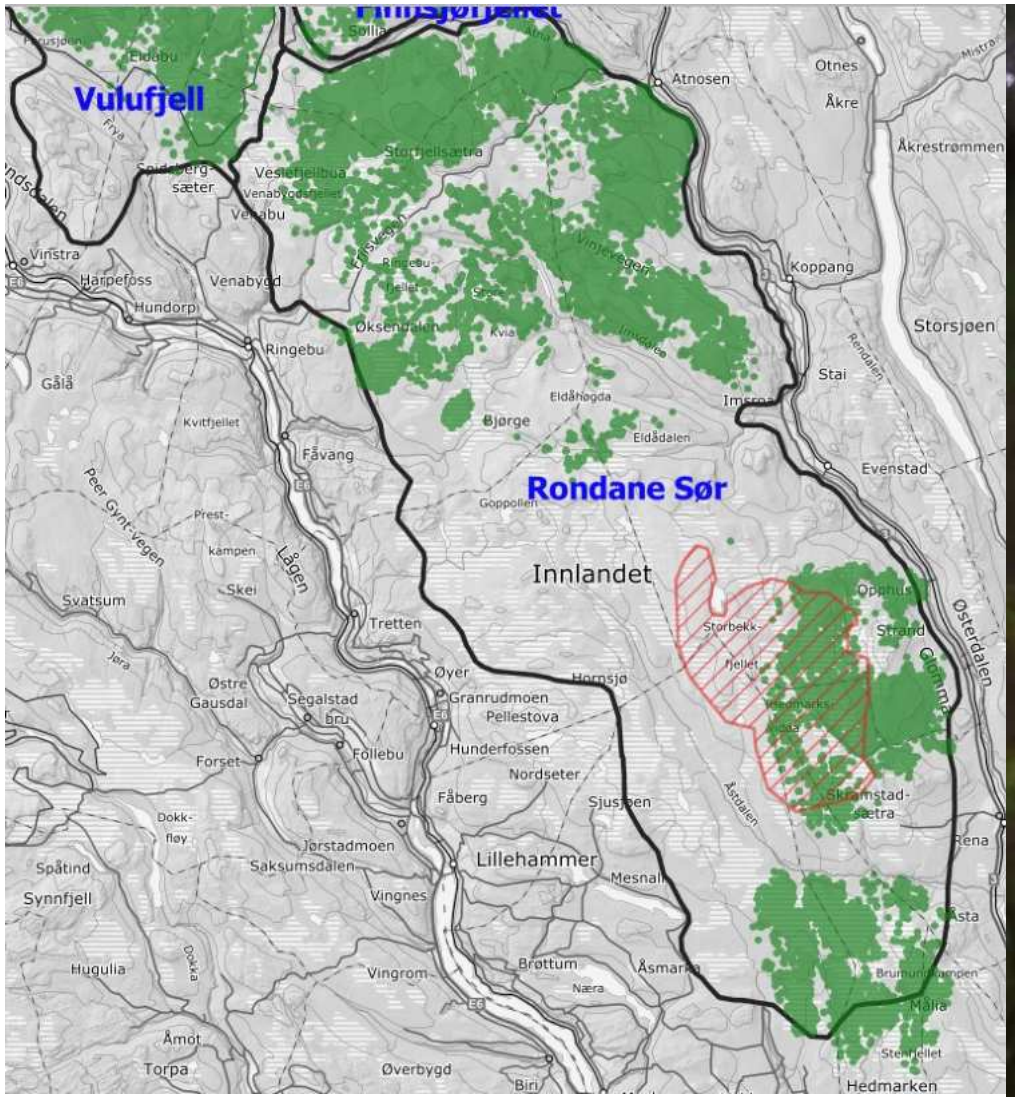

Jakt og brunst *(sept-okt)*

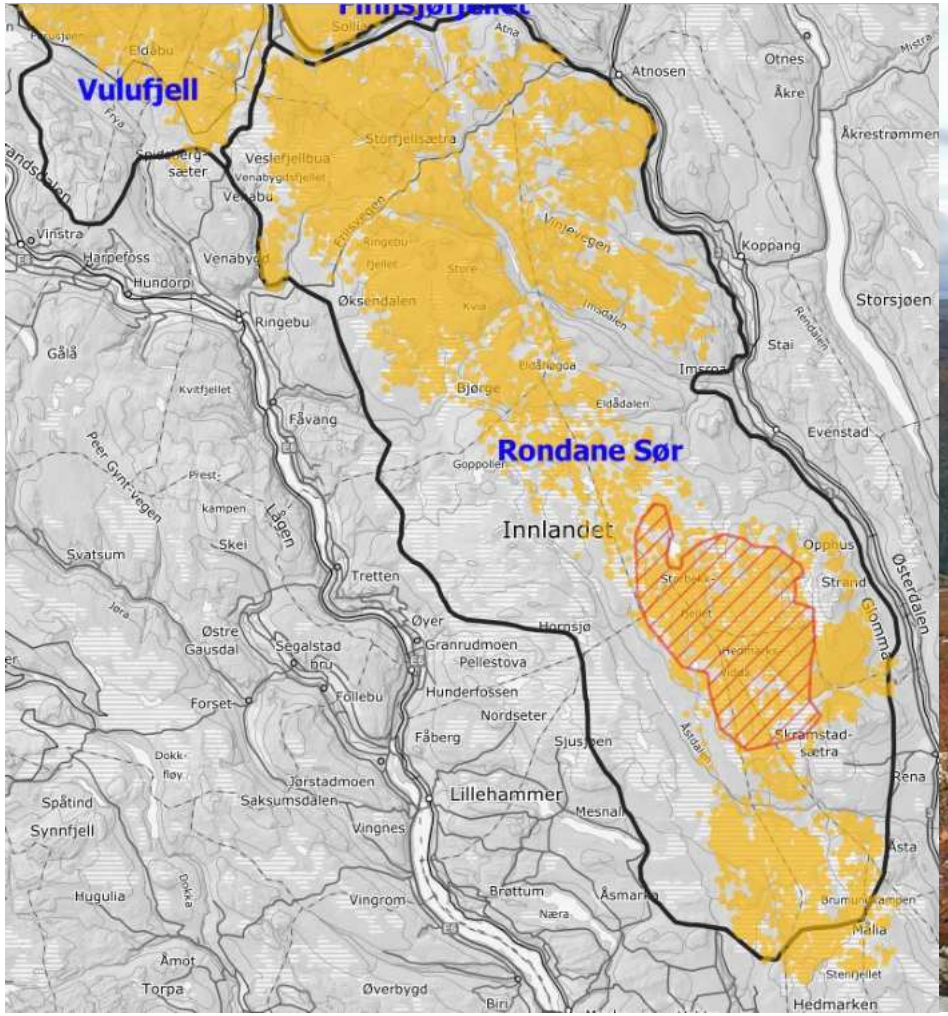

Jakt og brunst *(sept-okt)*

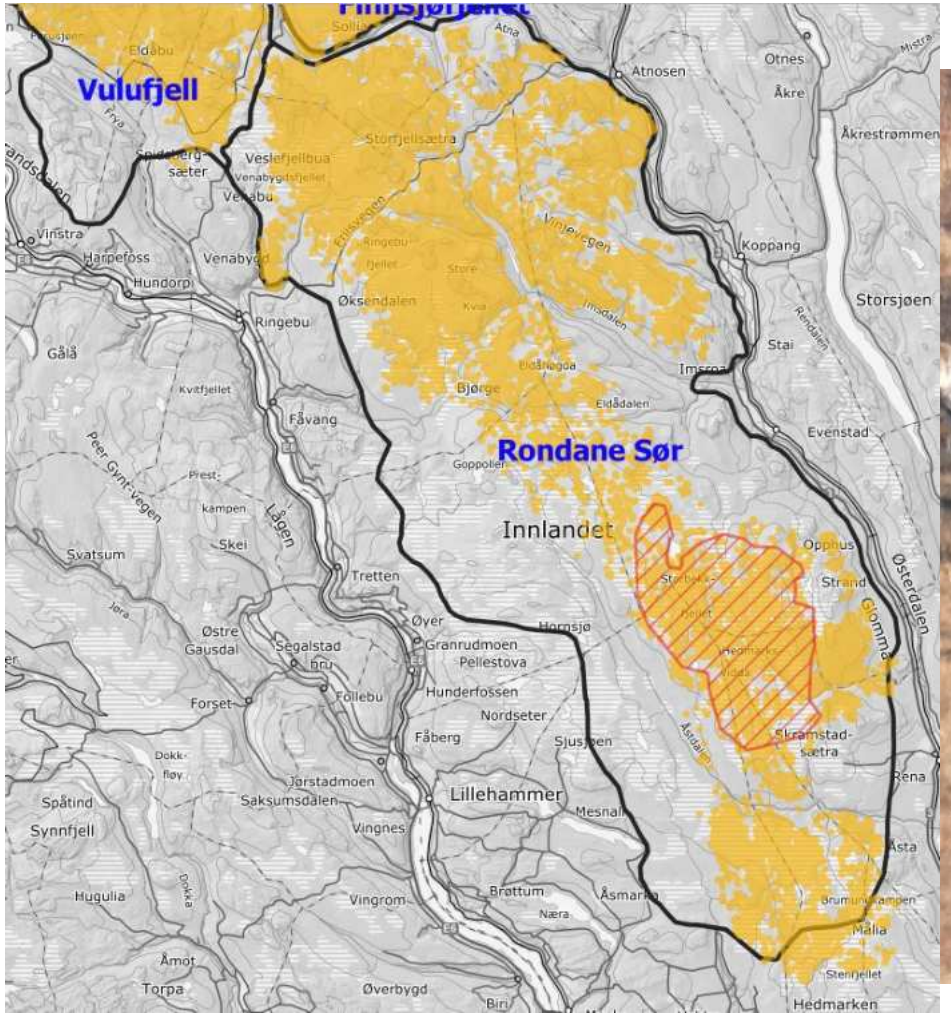

Arealbruk oppsummert

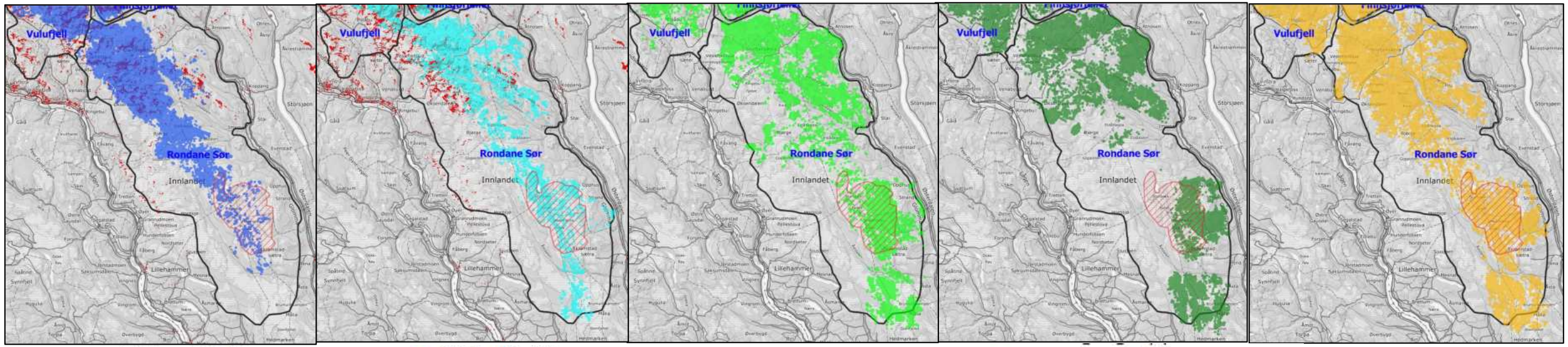

- Vinter (11-3)
- Vårtrekk (4)
- alving og oppvekst (5-6)
- Sommer (7-8)
- Jakt og brunst (9-10)

Menneskelig ferdsel og aktivitet

- Langt og smalt område
- Veier som deler området i to og forårsaker ferdsel inn i sentrale områder
- Mye aktivitet fra vestsiden, roligere områder på østsiden
- Endel ukritisk tilrettelegging

Regionalplan for Rondane og Sølnkletten

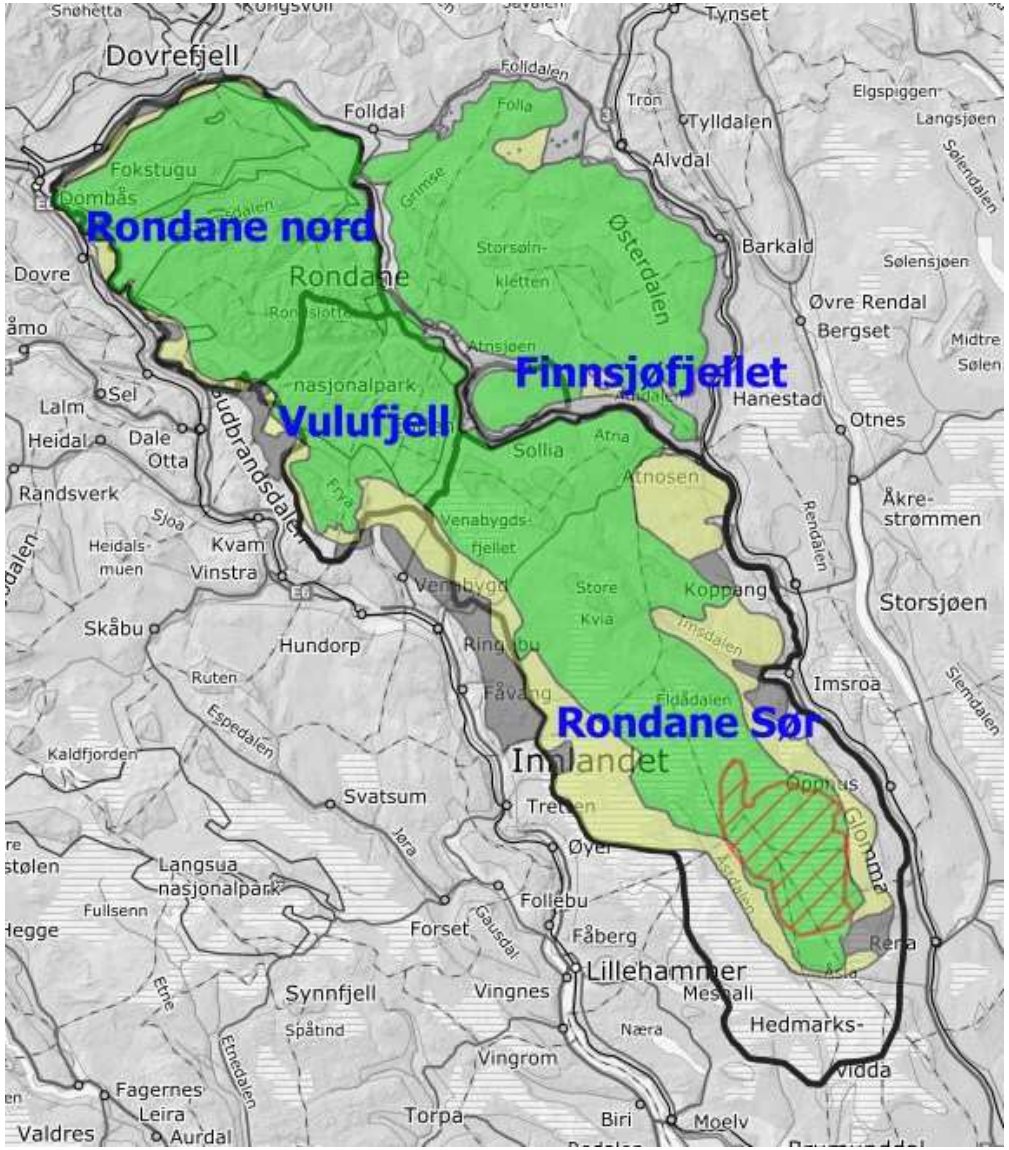

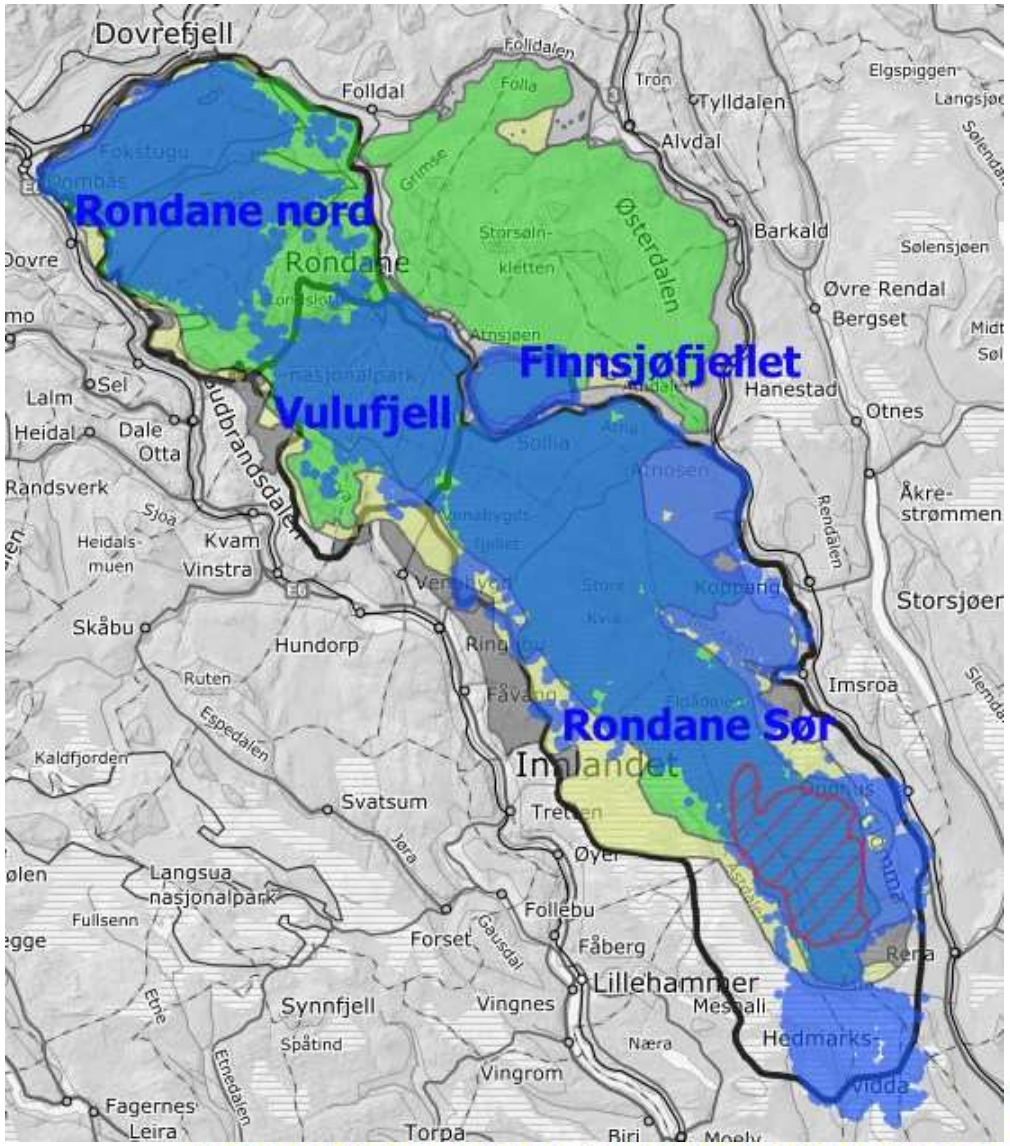

Helseutfordringer
-*Svelgbrems*

Fotråte

Predasjon?

Kvalitetsnorm for villrein

Rondane NORD **Sum klassifisering RØD**

Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv	X		
1	Antall kalver per 100 simle og ungdyr		X	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle			X
1	Genetisk variasjon			X
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	X
2	Lavbeiter			X
3	Funksjonell arealutnyttelse	X		
3	Funksjonelle trekkpassasjer	X		

Rondane SØR **Sum klassifisering GUL**

Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv		X	
1	Antall kalver per 100 simle og ungdyr		X	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle		X	
1	Genetisk variasjon			X
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	X
2	Lavbeiter		X	
3	Funksjonell arealutnyttelse			X
3	Funksjonelle trekkpassasjer		X	

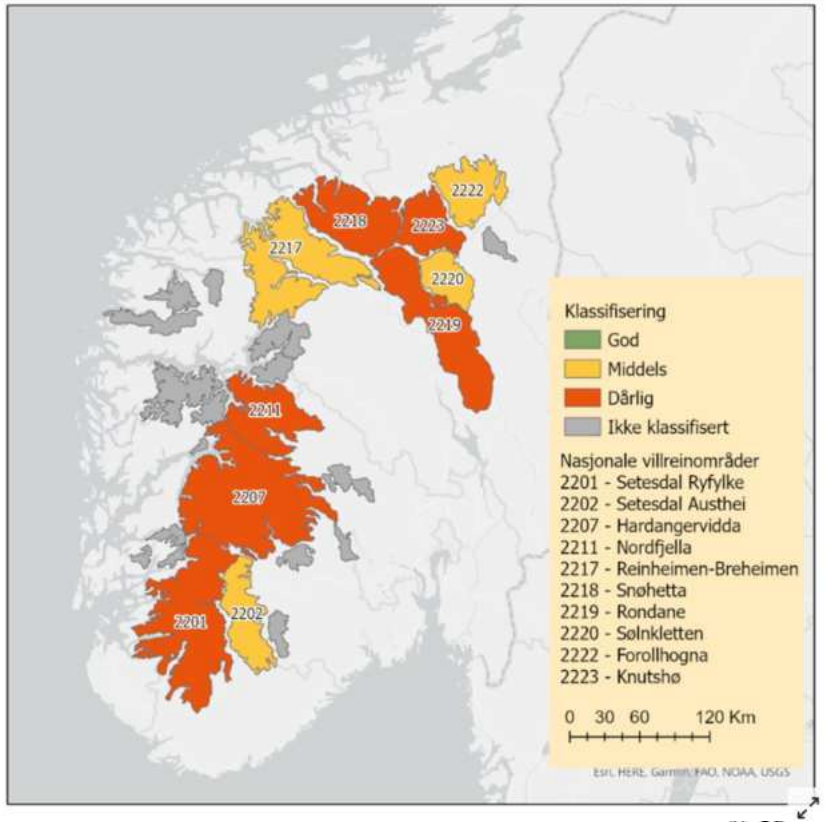

RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE

Delnorm 3-Funksjonell arealutnyttelse

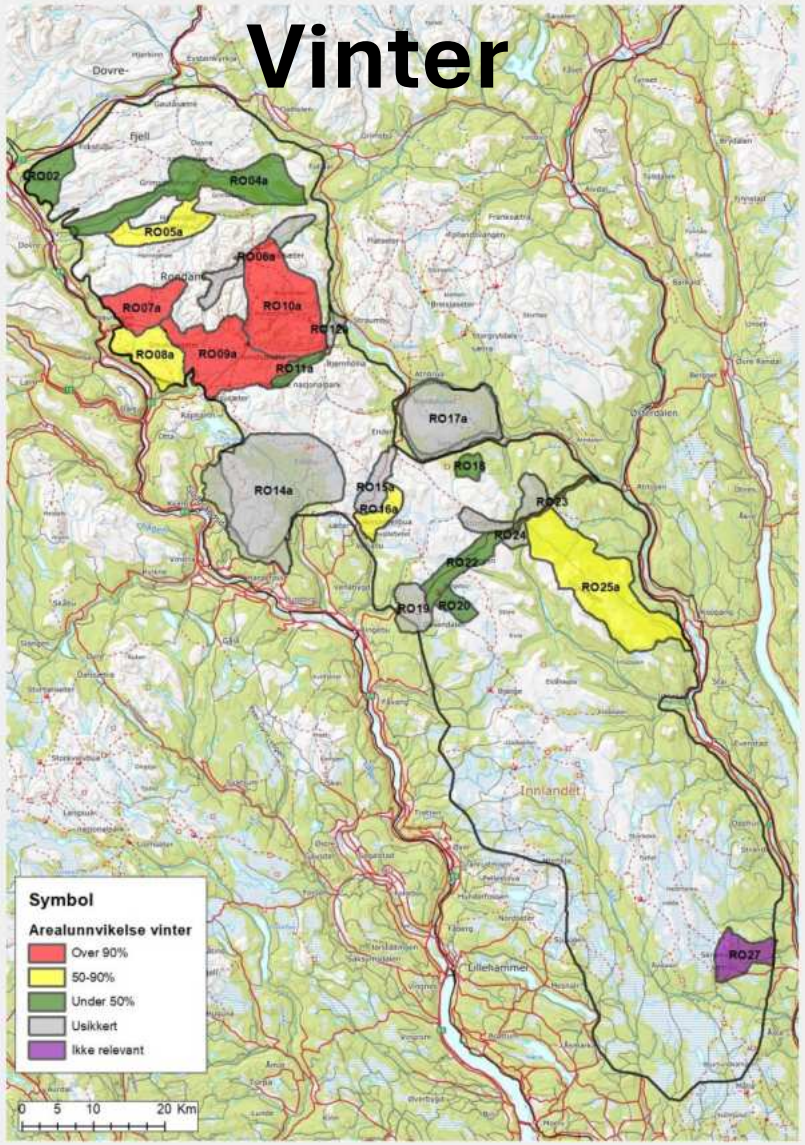

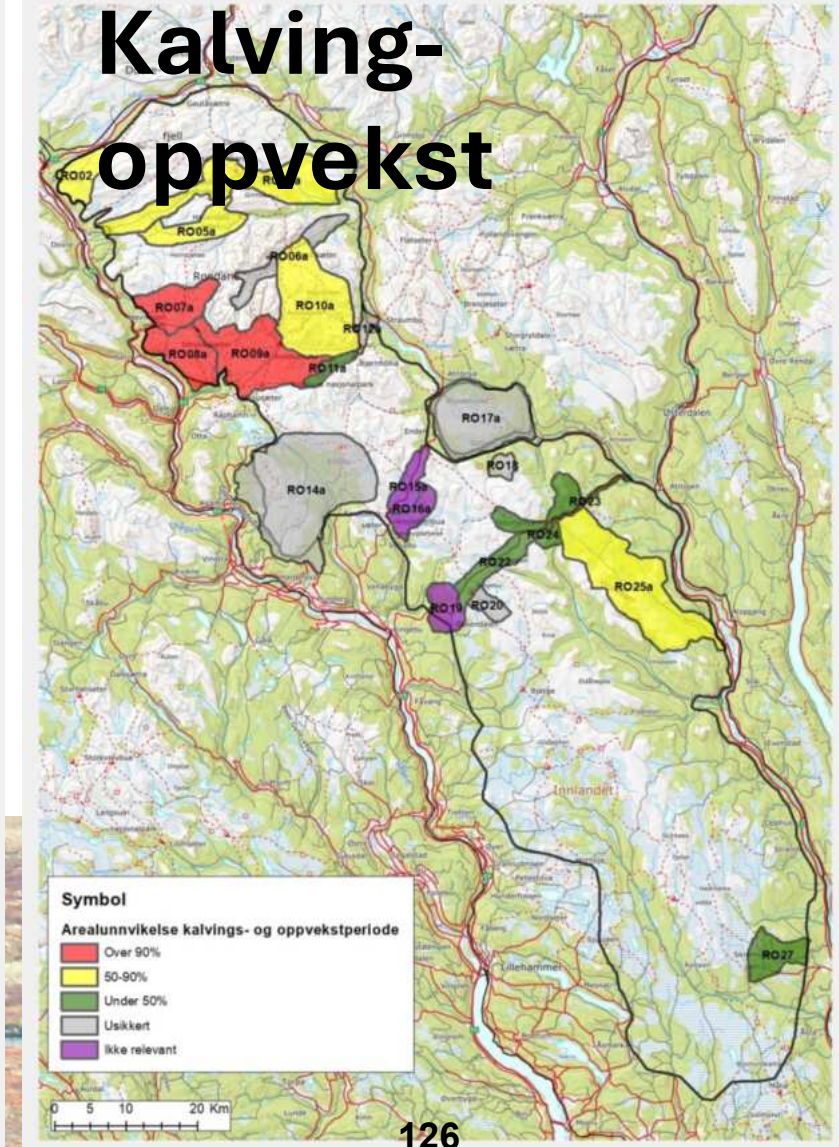

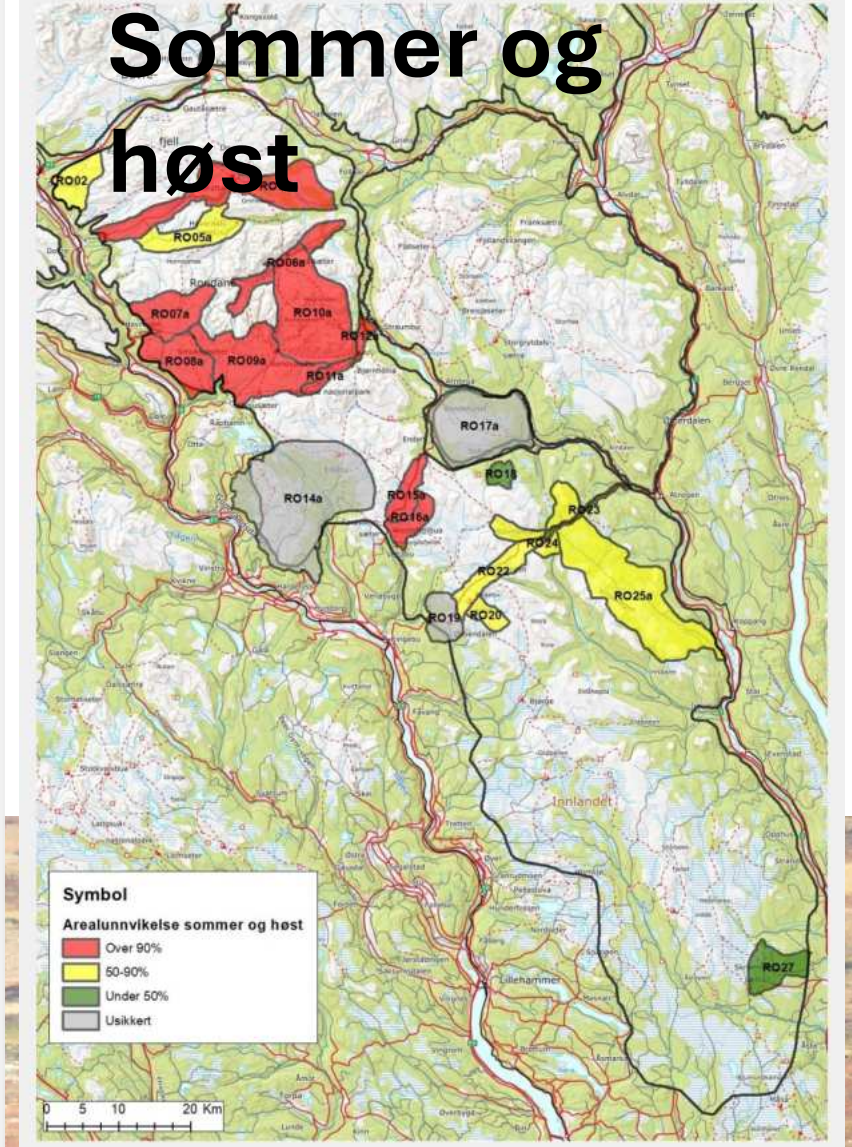

Delnorm 3-Funksjonelle trekkpassasjer

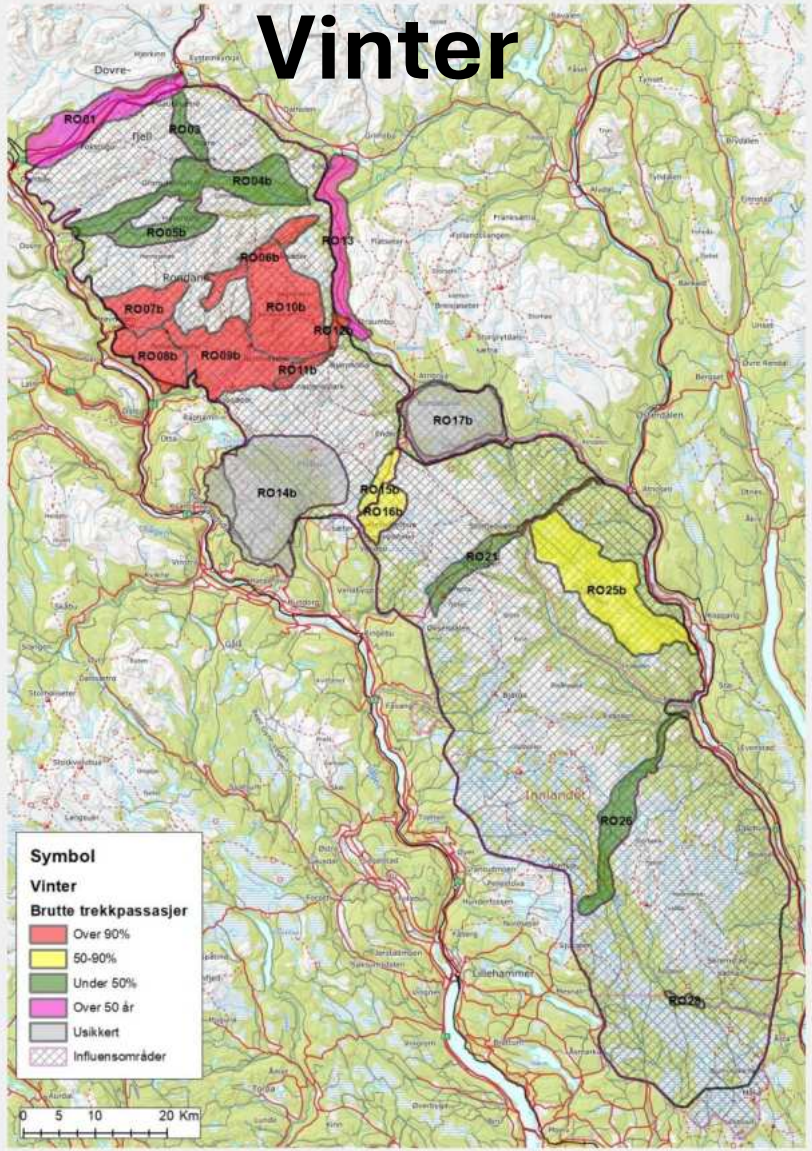

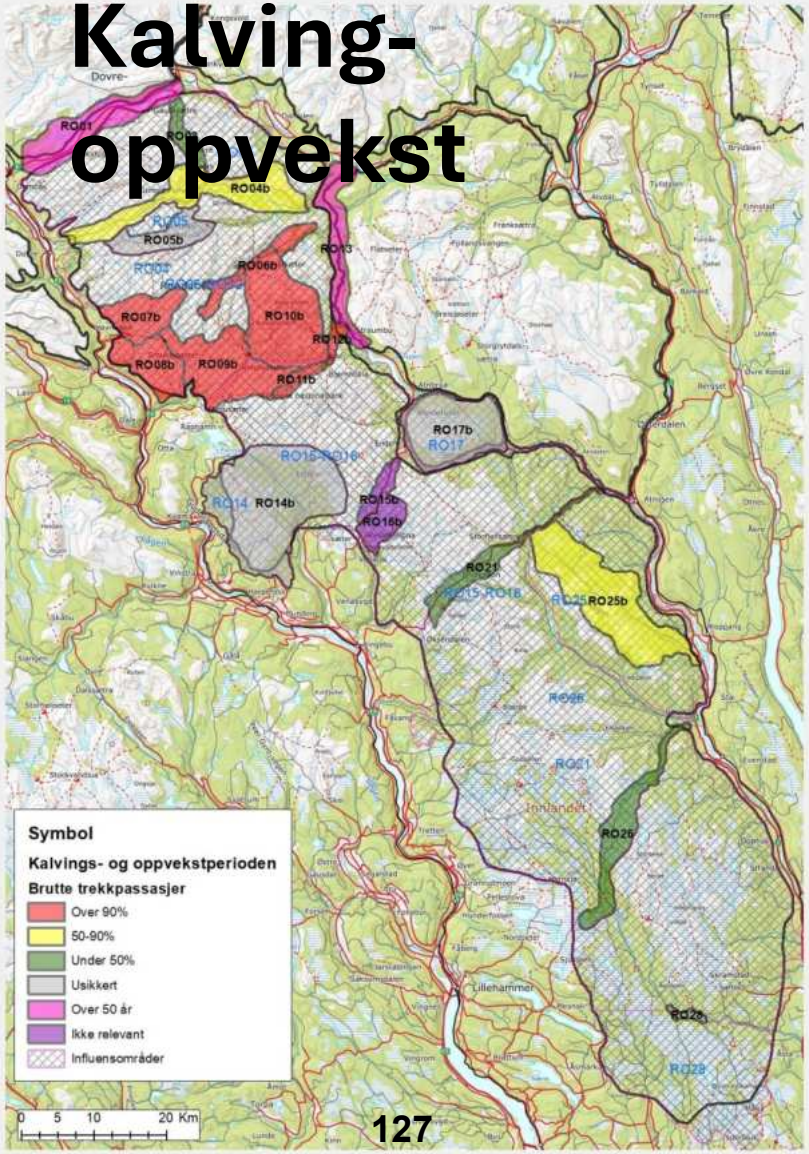

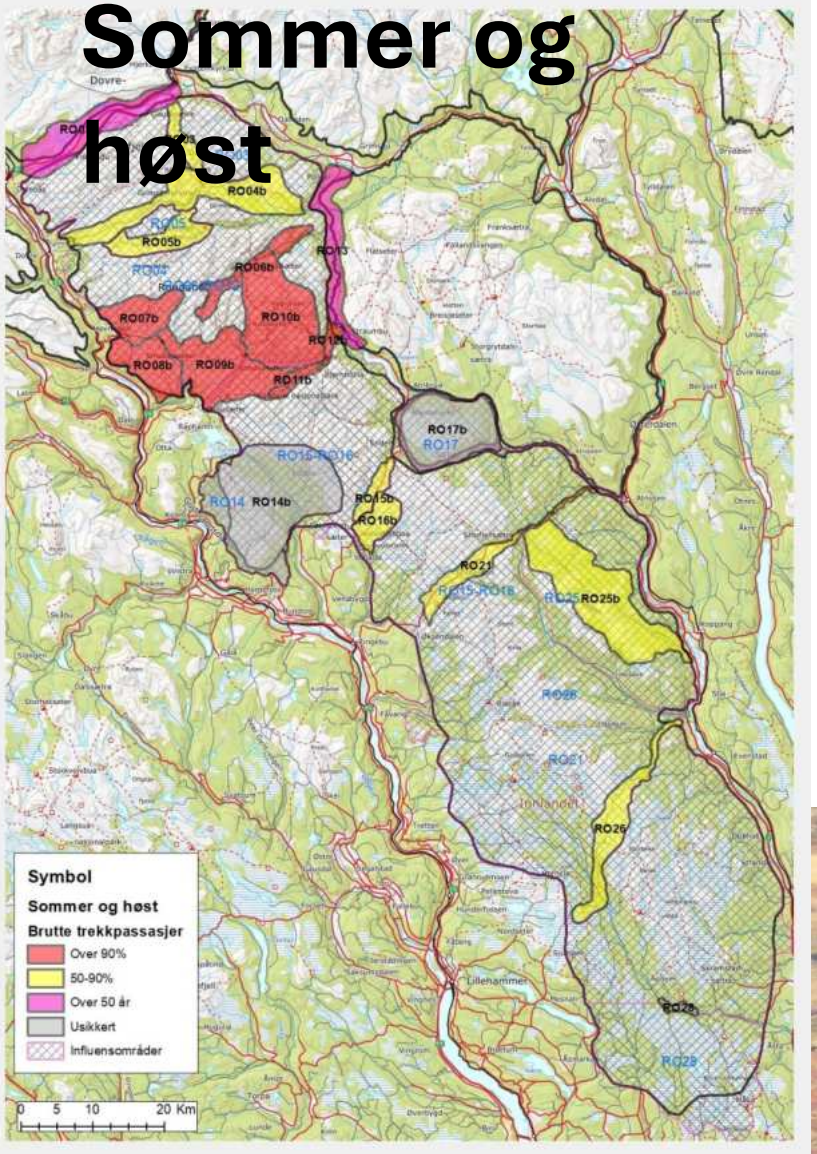

Villreinens behov oppsummert

- Rolige og funksjonelle områder må forbli rolige!
- Restaurering av trekkpassarsjer
- Økt fokus på helse
- Økende samhandling mellom aktører i fjellet

Takk for oppmerksomheten

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkinn

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 911 61 458
sfinpost@statsforvalteren.no
http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre

I følge liste

Saksbehandler Trond Stensby **Vår ref.** 2024/4421-3 432.4 **Deres ref.** **Dato** 23.04.2024

Referat fra møte om fornying av informasjonsplakater i Hemmeldalen NR - og om en besøksstrategi for naturreservatet

Mottakerliste:
Jesper Engel
Camilla Anderson
Finn Sønsteby
Lise Wenche Dufseth Urset
Statens naturoppsyn v/Finn Bjormyr
Henriette Othilie Bøe Kildahl

Møte holdt på Rena, Åmot kommunehus, onsdag 17.04.24, kl. 10:00 – 13:00.
Til stede:
Jesper Engel, Åmot kommune
Camilla Anderson, Stor-Elvdal kommune
Finn Sønsteby, Ringsaker kommune
Lise Wenche Dufseth Urset, Hamar kommune
Finn Bjormyr, Statens naturoppsyn
Henriette Othilie Bøe Kildahl, Statens naturoppsyn (påtroppenede)
Ingvild Skarsaune, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Bakgrunn
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har fått midler fra Miljødirektoratet til fornying av informasjonsplakater i Hemmeldalen naturreservat. Videre har direktoratet åpnet for at vi kan lage en besøksstrategi for området. Det var invitert til et oppstartsmøte om det videre arbeidet.

Se ellers vedlagte kopi av orientering gitt i møtet.

Innspill til tema for informasjon
Aktuelle tema for informasjon vil være:
- Generelt om verneområdet
- Villrein
- Fugleliv med vekt på bakkehekkende arter
- Myr som naturtype/verneformål
- Kulturminner – kulturhistorie, skogbruk, fløting, setring, multer m.m.

- Spor og sportegn
- Råd om ferdsel
    - Sporløs ferdsel
    - Hund i band

Aktuelle kilder
I tillegg til relevant litteratur og åpne databaser ble spesielt nevnt:
- Et kart over gamle stifar brukt i samband med gjeting, laget av Magne Osen i Åmot.
- Utkast til kulturminneplan for Stor-Elvdal.

Lokaliteter
Hovedplakat om verneområdet:
Stor-Elvdal: Myklebysetra, Strandsetra
Åmot: Skramstadsetra. Evt. også Husmorløypa.
Ringsaker: Skvaldra: Øyungsfeltet.

Temaplakater:
Åmot: Bjørnbergsbua, snuplass, og evt. Hovdedalen.
Hamar: Bringbusætra (Rondanestien)
Kan vurdere flere plasser.

Lokaliteter som ikke videreføres
Stor-Elvdal: Birkebeinervegen, Horta, Storhovden.

Statens naturoppsyn kan ta initiativ til et informasjonspunkt på **Birkbeinervegen**, om villrein. Vurdere et samarbeid med Norsk Villreinsenter om dette.

Skilttyper
Hovedplakaten settes på **informasjonskilt** av tre, se illustrasjon i figur 2. Bruk av informasjonsstativ i cortenstål, se illustrasjon i figur 3, vurderes som mindre aktuelt i Hemmeldalen naturreservat.

For informasjon om ulike tema er bruk av **skråstilte skilt** og **miniskilt** mest aktuelt, se figur 1, men informasjonsskilt kan også vurderes.

Figur 1. Type skråstilte skilt og småskilt.

Figur 1. Informasjonsstativ i tre, fra Tollevshaugen, Grimsdalen.

Figur 2. Informasjonsstativ i cortenstål, fra Rondvassbu, Rondane.

Besøksstrategi
(Beskrivelsene her er noe mer detaljerte en det som ble gitt i møtet)

Hovedmålet med en besøksstrategi er å:
- sikre verneverdiene
- øke forståelsen for vernet
- legge til rette for gode opplevelser for de besøkende i verneområdet.

En besøksstrategi skal bl.a.
- Beskrive verneverdier og brukerinteresser
- Gi overordnede strategier for besøksforvaltning
- Foreslå tiltak knyttet til besøksforvaltning innenfor informasjon, tilrettelegging, kanalisering og avbøtende tiltak.

I tillegg skal det lages en sårbarhetsanalyse.

Hensynet til verneverdiene skal tillegges størst vekt, der det er motstrid mellom vern og andre tiltak.

For et stort verneområde som Hemmeldalen naturreservat må det sikres god involvering, samt at forslaget til besøksstrategi kommer på høring. Besøksstrategien skal være nasjonalparkstyrets forslag, og endelig godkjennes av Miljødirektoratet.

Ellers blir følgende generelle forhold lagt til grunn:
- Besøksstrategien skal bygge på gjeldende forvaltningsplan fra 2011.
- Det bør ikke legges til rette for økt ferdsel i naturreservatet.
- Dagens ferdsel ser ut til å ha et begrenset omfang, uten stor slitasje på stier og terreng.
- Det foreligger /observasjoner/kunnskap som gir at villreinen ser ut til å bruke området i noen grad, også før 15. april. 15. april er siste dato for motorferdsel på snødekt mark.
    - Sein påske medfører økt ferdsel i Hemmeldalen naturreservat, med fare for forstyrrelse av villrein.
- Viktige målgrupper er lokale brukere, hyttebefolkning, deltakere i Birkebeinerrennet.

Åpen oppstartsmøte
Det legges opp til et åpent oppstartsmøte i løpet av mai 2024. Egnet møteplass er Evenstad. Grunneiere og andre berørte parter inviteres særskilt til møtet. Andre berørte parter vil være:

- Kommunene
- Statsforvalteren i Innlandet
- Innlandet fylkeskommune
- Statens naturoppsyn
- Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten
- Rondane Sør villreinutvalg
- Norsk Villreinsenter nord
- Hamar og Hedemarken Turistforening DNT
- Jeger- og fiskeforeninger
- Historielag
- Grendelag
- Velforeninger.
- Birken AS
- Reiseliv?

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:
1 Om fornying av informasjonsplakater i Hemmeldalen NR- og

Kopi til:
Ingvild Skarsaune

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer:	2024/5762-2	Saksbehandler:	Trond Stensby	Dato:	23.05.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	18/2024	31.05.2024

Sak - Rondane NP - dispensasjon - 2024 - oppsetting av saltsteinsautomat til storfe - Erlend Dokken

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 1.3 d) får Erlend Dokken tillatelse til oppsetting av en saltsteinsautomat i området nord for Merraslettin, se figur 1 i saken.

Vilkår:
Saltsteinsautomaten skal settes på en plass som gir liten fare for slitasje på vegetasjon og terreng.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Søknad fra Erlend Dokken, brev datert 09.05.24.

Saksopplysninger

Erlend Dokken har i brev datert 09.05.24 søkt om:

«Søker med dette om å få lov til å sette opp en salsteinsautomat til storfe på beite i Rondane Nasjonalpark (se vedlagt kartutsnitt for plassering). Automaten bli satt opp ved beiteslipp og tatt ned ved sanking. Vi ønsker å sette opp automaten for å hindre saltforurensing og øke holdbarheten til saltsteinen.»

Omsøkt plassering av saltsteinsautomaten er vist i figur 1.

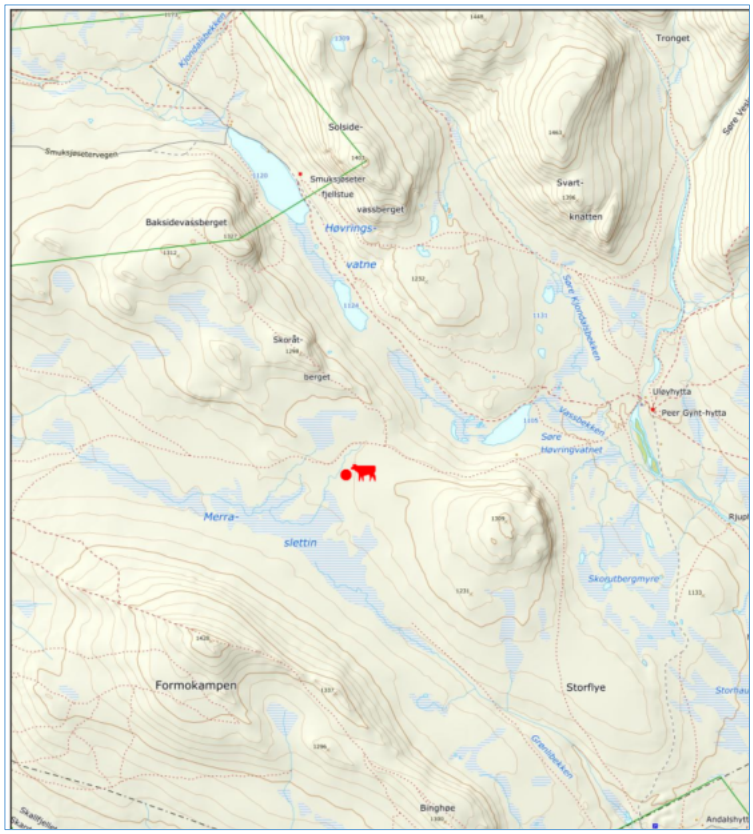

Figur 1. Kartutsnitt med omsøkt plassering av saltsteinsautomat. Vedlegg, søknad fra Erlend Dokken, 09.05.24.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, tilbygg, gjerder, anlegg og faste og midlertidige innretninger, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier og løyper, plassering av campingvogner og bobiler o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade. Opplistingen er ikke uttømmende.

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:
(…)

d. Anlegg av sanketrøer o.l.

2.2. Bestemmelsene i 2.1 er ikke til hinder for:

a. Beiting.

6.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:
(…)
d. Utkjøring av saltsteiner på snødekt mark.

Forvaltningsplan

s. 30

Ved behandling av søknader om utkjøring av saltstein/saltsteinautomat skal det legges vekt på å unngå plassering som er uheldig i forhold til slitasje, fauna, flora og andre verneverdier. Det skal også tas hensyn til andre brukerinteresser plassering nær bekker og elver skal unngås, spesielt der disse tjener som vannkilde.

(…)

Det har ikke vært søkt om plassering av sanketrøer i nasjonalparkene. Dersom dette skulle bli aktuelt vil det i vurdering av søknaden legges vekt på behovet, nærhet til veg samt å unngå plassering som er uheldig i forhold til villrein, flora og andre verneverdier. Det skal også tas hensyn til andre brukerinteresser plassering nær bekker og elver skal unngås, spesielt der disse tjener som vannkilde. Eventuell søknad om gjerding i nasjonalparken vil behandles restriktivt.

Naturmangfoldloven

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens § 7 om miljørettslige prinsipper i

§ 8 kunnskapsgrunnlag,

§ 9 føre-var prinsippet,

§ 10 samlet belastning på økosystemet,

§ 11 kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt

§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.

Vurdering

Erlend Dokken er aktiv beitebruker, og har derfor et berettiget behov for oppsetting av en saltsteinsautomat. Bestemmelsene i verneforskriften er ikke til hinder for beiting, og tilføring av salt til beitedyra er vanlig praksis for å opprettholde dyrehelse, produksjon, og for å lette tilsynet med og sanking av beitedyra.

I verneforskriften er det åpnet for å godkjenne *«sanketrøer o.l.»* Ei sanketrå vil være et mye tyngre inngrep, enn en saltsteinsautomat. Nasjonalparkforvalteren vurderer derfor at en saltsteinsautomat, er å se på som «og lignende», da det er et tiltak knyttet til beitebruken. Det ligger også en føring i verneforskriften § 6.3 d), som åpner for å gi tillatelse til utkjøring av saltstein, og da må videre forstås at det er tillatt å ha slike stående i nasjonalparken.

Etter nasjonalparkforvalteren sin vurdering foreligger det derfor en hjemmel for å gi tillatelse til et berettiget tiltak.

Forvaltningsplanens retningslinjer gir at skal det legges vekt på å unngå plassering av saltsteinsautomater, som er uheldig i forhold til slitasje, fauna, flora og andre verneverdier. Et flybilde (se figur 2) fra det aktuelle området viser at det er mulig å plassere saltsteinsautomaten i terreng som kan tåle tråkk fra beitedyr.

Figur 2. Flybilde fra området Merrasletta i Rondane nasjonalpark.

I den senere tid har det blitt mer fokus på faren for overføring av parasitter og sykdommer mellom beitedyr og vilt, f.eks. villrein. Dette er ikke regulert av naturmangfoldloven eller verneforskriften. Disse forholdene faller under reglene for dyrehelse og smittevern, som i første rekke forvaltet av veterinærmyndighetene.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).
- NINA Rapport 2126 Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022.

(jf. naturmangfoldloven § 8)

Kvalitetsnorm for villrein, delnorm 3, viser at området ved Merraslettin er del av sommer og -høstbeite for villrein, se figur 3.

Figur 3. Utsnitt fra kvalitetsnorm for villrein, delnorm 3, villrein.no .

Det er drevet utmarksbeite med bufe i lang tid før området ble vernet som nasjonalpark, og det er tatt hensyn til dette i vernebestemmelsene. Dersom saltsteinautomaten blir plassert på en plass med slitesterk vegetasjon og grunn, vil tiltaket ikke gi nevneverdig påvirkning på økosytemet. (Jf. naturmangfoldloven § 10 og 12).

Utmarksbeite er i stor grad regulert gjennom egne beitelag, som sørger for utkjøring av saltstein. Denne bruken er godt etablert i nasjonalparken, og en tillatelse vil ikke skape presedens for en endret forvaltningspraksis.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2024/1865-4 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 23.05.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	19/2024	31.05.2024

Sak - Rondane NP - dispensasjon - sti nr. 13 Grimsdalshytta - Dørålseter - ny gangbru over Haverdalsåe - DNT Oslo og Omegn

Innstilling fra forvalter

A.
Med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 3, pkt. 1.3, c), jf. pkt. 1.2 b) får DNT Oslo og Omegn tillatelse til bygging av en ny gangbru over Haverdalsåe på sti nr. 13 i forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.

Vilkår:

1. Plassering, konstruksjon og utforming skal være som vist i søknaden frå DNT Oslo og Omegn, og opplyst i saksframlegget her - figur 2 og 3.
2. Etter at brubygginga er fullført skal alt av utstyr, restmaterialer og avfall fra byggingen fraktes ut av nasjonalparken og leveres til godkjent mottak.
3. Etter at brubyggingen er fullført skal alle materialer, inkludert fundamentene fra den gamle brua over Haverdalsåe, jf. figur 4 og 5 i saken, fraktes ut av nasjonalparken, og leveres til godkjent mottak.
4. Når arbeidet er fullført skal Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ha tilsendt en enkel rapport om gjennomføring av prosjektet, og bilder av den ferdige gangbrua. Rapporten merkes arkivsak 24/1865, og sendes på e-post til sfinpost@statsforvalteren.no .

B.
Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får DNT Oslo og Omegn dispensasjon fra verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 pkt. 6.1 og Grimsdalen landskapsvernområde § 3 pkt. 5.1 for bruk av helikopter til sti nr. 13 ved kryssing av Haverdalsåe i Dovre kommune. Dispensasjonen blir gitt for å frakte inn ny bru, materialer til fundamentene, samt utstyr, og for å frakte ut rivningsmaterialer fra den gamle brua.

Vilkår:

1. Transporten skal følge trase som vist på kartutsnitt i figur 11 i saken.
2. Dispensasjon gjelder for inntil 10 hiv med et helikopter – tur-retur Grimsdalsvegen - Haverdalsåe.
3. Dispensasjonen gjelder for perioden uke 32 – 33 i 2024.
4. Statens naturoppsyn ved Finn Bjormyr, mobiltlf. 481 13 674 skal kontaktes før gjennomføring av transporten.

5. Dovre fjellstyre, mobiltlf. 900 14 129, skal kontaktes både dagen før, og på flygedagen for opplysninger om villrein.
6. Dersom villrein oppholder seg eller påtreffes i området, skal flygingen utsettes eller avbrytes til dyrene har trekt ut av området.
7. Kopi av dispensasjonen skal bringes med under transporten.
8. Vedlagte rapportskjema skal fylles ut og returneres til sfinpost@statsforvalteren.no innen 01.10.23. E-posten merkes arkivsak 24/1865.

Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare gjelder i forhold til verneforskriften for Rondane nasjonalpark, og ikke i forhold til motorferdselloven med tilhørende forskrifter. Kommunen har ansvar for behandling etter motorferdselloven. Tiltakshaver har selv ansvar for innhenting av samtykke fra berørte grunneiere.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Vedlegg:

1 Uttalelse Villreinnemnda - Rondane NP - sti nr. 13 Grimsdalshytta - Dørålseter - ny gangbru over Haverdalsåe - DNT Oslo og Omegn

Andre dokumenter:

- Søknad fra DNT Oslo og Omegn, e-post datert 05.02.24 med vedlegg:
    - byggesøknad, skjema.
    - en redegjørelse av tiltaket.
    - kart som viser plassering av ny bru.
    - teknisk tegning.
    - kontrakt for rett til anleggelse av gangbru i utmark mellom Statskog SF og DNT Oslo og Omegn.
- Delegert sak - dispensasjon - Rondane NP - sti nr. 13 Grimsdalshytta - Dørålseter - midlertidig bru over Haverdalsåe, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, journalpost 23/8526-4 og 5.
- Delegert sak - Rondane NP - dispensasjon - sti nr. 13 Grimsdalshytta - Dørålseter - motorferdsel - helikopter - midlertidig bru over Haverdalsåe - DNT Oslo og Omegn, journalpost 23/8804-3.

Saksopplysninger

Vi har i e-post med vedlegg, datert 05.02.24, mottatt **søknad fra DNT Oslo og Omegn**:
«DNT OO søker med dette om etablering av ny gangbru over Haverdalsåe på DNT-stien fra Dørålseter og Grimsdalshytta. Elva tok under uværet Hans et nytt løp, dette er bakgrunnen for at det er behov for ny bru på nytt brosted. DNT OO fikk tillatelse til å anlegge en midlertidig bro høsten 2023. Søknad er tidligere sendt grunneier, Statsskog som har behandlet denne og kommet med forslag til avtale om nytt brosted, denne er og behandlet i fjellstyre.»

I byggesøknaden er det opplyst:

- Tiltakets art, annet: Utskifting av gangbru over Haverdalsåe på DNT-stien mellom Dørålseter og Grimsdalshytta.
- Er det strømførende linje/kabel eller nettstasjon/transformator i, over eller i nærheten av tiltaket?: Nei.
- Kan vann- og avløpsledninger være i konflikt med tiltaket?: Nei.
- Gir tiltaket ny/endret adkomst?: Nei.

Med e-posten følger **en redegjørelse** av tiltaket det blir søkt om:
«DNT Oslo og omegn søker med dette om tillatelse til å frakte inn og oppføre ny bru over Haverdalsåe.

Brua ligger på den T-merka sti mellom Dørålsæter og Grimsdalshytta: https://ut.no/sted/144819519/kart#10/62.0404/9.7848.

Denne brua er helt avgjørende for fotturister, jegere og fiskere. Elva er for stri og dyp til å kunne vades på normal vannstand.

Elva tok her et nytt elveløp under uværet Hans, og det ble montert en ny midlertidig bru over det nye elveløpet for å avhjelpe situasjonen for resten av sesongen 23 og ut sommeren 2024.

Ny bru bør etableres ca 200-250 meter oppstrøms, det vil gi det korteste brospennet, gjøre stien kortere da man slipper å gå sløyfe ned til eksisterende brosted (se kartutsnitt). Eksisterende brosted vurderes som for usikkert og elveløpet er nå blitt så bredt at ny bro her ville gitt et uforholdsmessig langt brospenn. Vi mener det ville være fornuftig å unngå å ha konstruksjoner/gjøre inngrep i elva. For å få til det ønsker vi å transportere inn og montere en fagverksbru. Den midlertidige brua vil bli gjenbrukt som rampe over et myrlendt parti på sørsiden av elva. Vi vil selvsagt rydde opp alle rester av tidligere konstruksjoner – inkludert gamle betongfundamenter ved eksisterende brosted.

Mer om hvorfor ny bru er nødvendig og hvordan vi ser for oss å gå frem:

Bildet under viser eksisterende brosted med nytt elveløp;

Figur 1. Fra DNT Oslo og Omegn, søknad datert 05.02.24

Vi mener den klart beste løsningen, med minst inngrep og samtidig best holdbarhet er å få på plass ei bru som spenner over elva i et spenn slik at vi unngår å ha fundamenter i elva. På nytt brusted ca 200- 250 meter oppstrøms eksisterende brosted fordi dette vil gi det korteste bruspennet. Nye fundamenter tenkes laget med gabioner fylt med stein fra elva/området.

Forslag til nytt brosted:

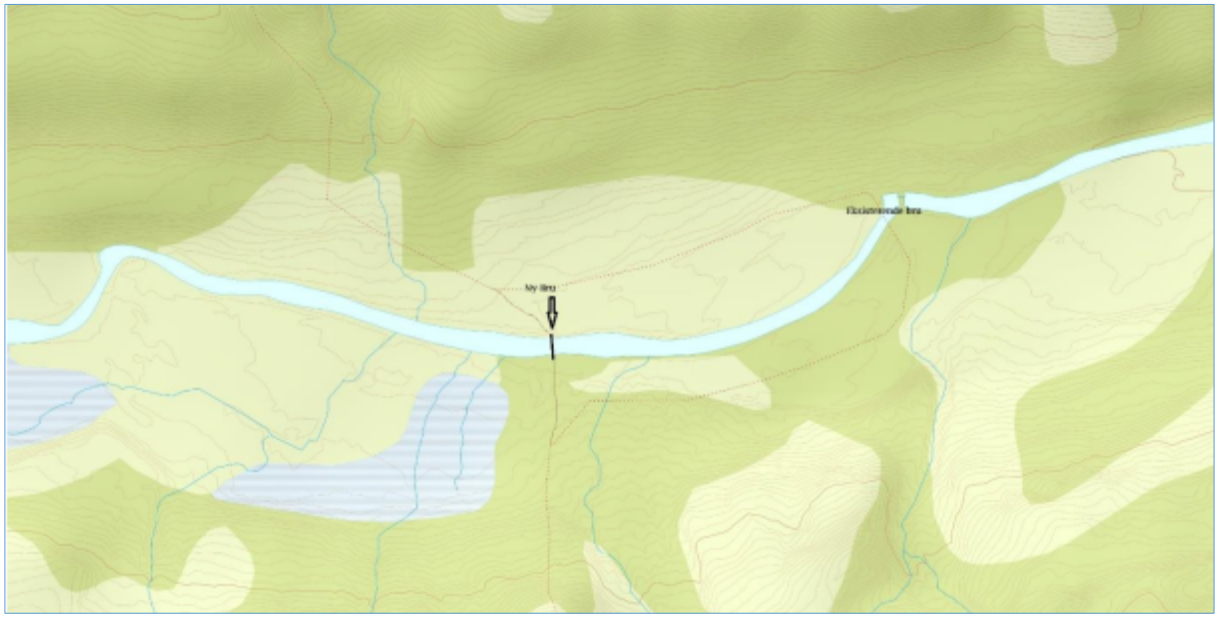

Figur 2. Fra DNT Oslo og Omegn, søknad datert 05.02.24.

Om detaljer om transport og logistikk:

For både fotturister, jegere og fiskere er det viktig at brua kommer på plass her ila sommeren 2024, samtidig som vi selvsagt skal ta hensyn til kalving og hekking. Vi søker derfor om tillatelse til å gjennomføre følgende logistikkplan:

1. Transportere inn materialer til fundamenter og utstyr. Fly inn fagverksbru, 3-4 hiv montere bru og rampe

2. Ut-transport ut av restavfall/brorester, verktøy og utstyr: Restematerialer, avfall og verktøy bør fraktes ut mens det er bart så det ikke snør ned, og verktøy kan ikke bli stående ute gjennom sommeren. Vi søker derfor om uttransport av dette med helikopter 3-4 hiv.

Broen lages ferdig og flys inn med helikopter, dette er tenkt utført i uke 34-35, 2024.

Tidspunkt for dette er det forsøkt tatt hensyn til hekking, kalving mm, er det behov for å endre dette ber vi om synspunkter på det.

Det er behov for noe flexibilitet i tidsrom for flyving pga vær, reintrekk mm.»

En teknisk tegning av den nye brua følger som vedlegg til søknaden:

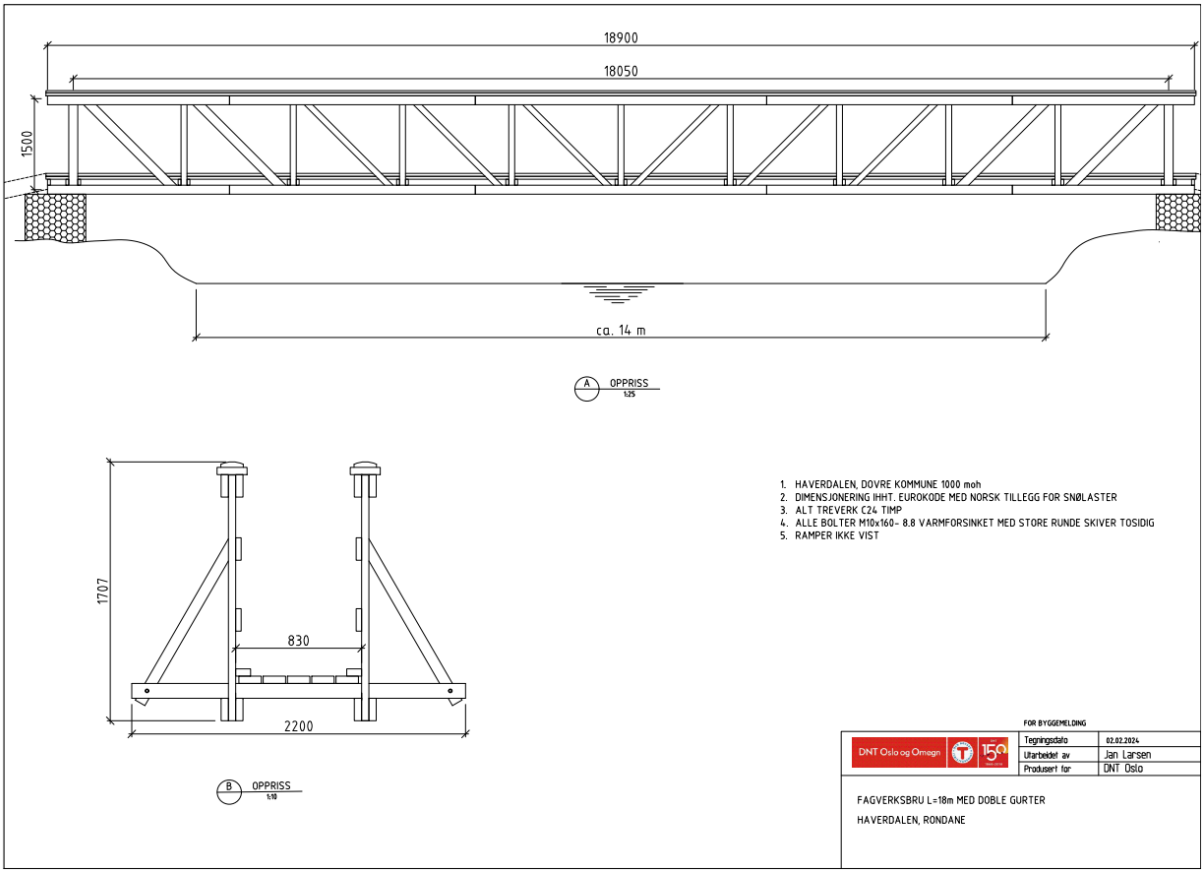

Figur 3. Fra DNT Oslo og Omegn, søknad datert 05.02.24

Vedlagt søknaden følger kopi av **kontrakt for rett til anleggelse av gangbru i utmark** mellom **Statskog SF** og DNT Oslo og Omegn:

«Avtalens varighet. 30 år. Regnet fra dato: 01.01.2024. Deretter kan avtalen forlenges for 10 år av gangen, med mindre den sies opp av en av partene senest 12 måneder før utløp av den til enhver tid gjeldende avtaletid.»

DNT Oslo og Omegn sendte i e-post datert 15.08.23 bilde av terrengskadene etter ekstremværet «Hans». Flommen åpnet et nytt elveløp i Haverdalsåe, som ikke lar seg krysse på forsvarlig måte uten gangbru. se figur 4.

Figur 4. Etter ekstremværet «Hans». Flommen har åpnet et nytt elveløp i Haverdalsåe, til høyre på bildet.

I **delegert sak – dispensasjon** - Rondane NP – sti nr. 13 Grimsdalshytta – Dørålseter – midlertidig bru over Haverdalsåe, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, journalpost 23/8526-4 og 5, ble det gitt følgende tillatelse:
«Med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 3, pkt. 1.3, c), jf. pkt. 1.2 b) får DNT Oslo og Omegn tillatelse til bygging av en ny midlertidig klopp/bru over det utvidede elveløpet, ved brua over Haverdalsåe, jf. sti nr 13 i forvaltningsplan for det store verneområdene i Rondane.

Vilkår:
1. Bruken av den midlertidige kloppa/brua godkjennes for et år, fram til 1. september 2024. Ny varig løsning skal være omsøkt, og på plass innen fristens utløp. (…)»

Se også figur 5.

Figur 5. Midlertidig gangbru over Haverdalsåe, godkjent og bygd etter ekstremværet «Hans».

Nasjonalparkforvalteren har i brev, datert 06.02.24, sendt saken til **Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten** til uttalelse. Frist for å uttale seg ble satt til 15. mars 2024. I e-post datert 07.03.24 har vi mottatt uttalelse fra **Arbeidsutvalget – Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten**:
«Ny bru skal erstatte eksisterende bru, som skal fjernes. Tiltaket medfører derfor ikke endringer i ferdselsvolum eller -mønster. Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten har derfor ikke merknader til at søknaden fra DNT Oslo og Omegn innvilges, gitt at det stilles vilkår om:

- *Tidspunktet for flyging legges utenom kalvings- og oppvekstperioden for villrein. Det bør vurderes om det er mulig å legge arbeidet også utenom villreinjakta.*
- *Startpunktet for helikoptertrafikken settes slik at strekningen som flys blir kortest mulig, og slik at en unngår flyging over Gravhøe.*
- *SNO/fjelloppsynet skal konsulteres før flyging, for å unngå at det flys dersom det står flokker av villrein i Haverdalen.»*

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77. Ibrev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

Rondane nasjonalpark

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep av enhver art,

1.2. Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

(…)

b. Vedlikehold av merkede stier, løyper, bruer og skilt i henhold til forvaltningsplanen.

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

(…)

c. Bygging av bruer eller klopper.

6. Motorferdsel

6.1. Motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken, er forbudt.

Grimsdalen landskapsvernområde
§ 2 Formål
Formålet med opprettelsen av Grimsdalen / Frydalen landskapsvernområde / Dørålen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,
- ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser
Pkt. 5.1 Motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken er forbudt.

Forvaltningsplan

s. 66

Såfremt verneverdiene er ivaretatt skal allmennheten, i nasjonalparkene og landskapsvernområdene, fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. Teknisk tilrettelegging som bruk av merking, klopplegging, bruer, gjerder, brygger eller lignende skal benyttes ved behov.

s. 67

- Vedlikehold i form av bruer og klopper langs godkjente merkete stier og løyper skal tillates.

Vedlegg 3 Turstier tabell

Stinr	Trase	Verneområde	Status
13	Grimsdalshytta – Dørålseter	GLVO; RNP	Beholdes

Vedlegg 17 Turstier kart

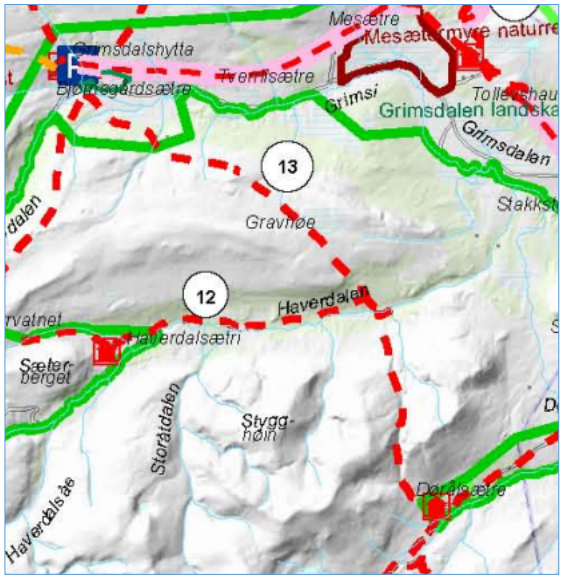

Figur 6. Utsnitt av vedlegg 17 til Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane (2009)

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt.

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens § 7 om miljørettslige prinsipper i

§ 8 kunnskapsgrunnlag,

§ 9 føre-var prinsippet,

§ 10 samlet belastning på økosystemet,

§ 11 kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt

§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Vurdering

Den aktuelle stien, nr. 13, er vist i forvaltningsplanen som en sti som kan brukes, merkes og vedlikeholdes. Tiltakshaver kan følgelig vise til et berettiget behov for tiltak som er hjemlet i verneforskriften for Rondane nasjonalpark.

Flytting av brupunktet og bygging av en ny varig gangbru over Haverdalsåe vil ikke medføre en endret bruk av området som vil påvirke verneverdiene i nevneverdig grad. Avstanden mellom det tidligere og det nye krysningspunktet er ca. 280 m, se figur 7. Den nye plasseringen av brua vil derfor gi mindre ferdsel i landskapet langs Haverdalsåe.

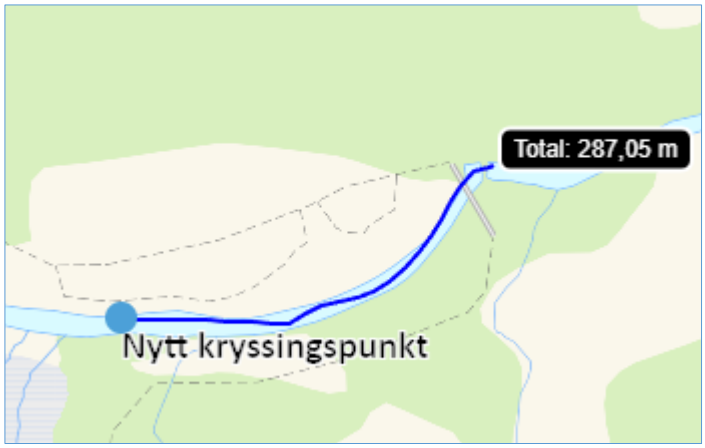

Figur 7. Avstanden mellom nytt og tidligere krysningspunkt.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området
- NINA Rapport 2126 Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022.

(jf. naturmangfoldloven § 8).

I figur 8 er det vist et kartutsnitt med grense for sommer- og høstbeiter for villrein i Rondane nord.

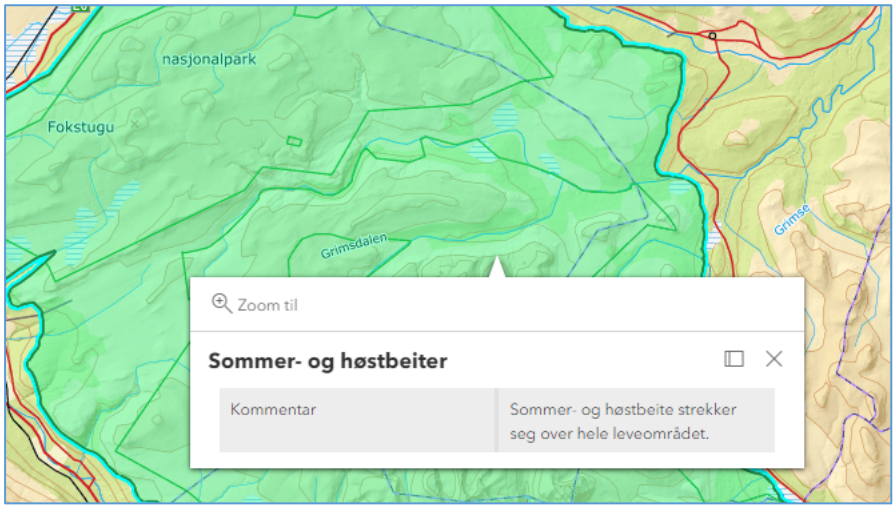

Figur 8. Sommar- og høstbeiter for villrein – kartfortelling Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane (https://villrein.no/kvalitetsnorm/delnormtrerondane/)

I figur 9 er det vist et kartutsnitt med trekkpassasjer for villrein i Rondane nord.

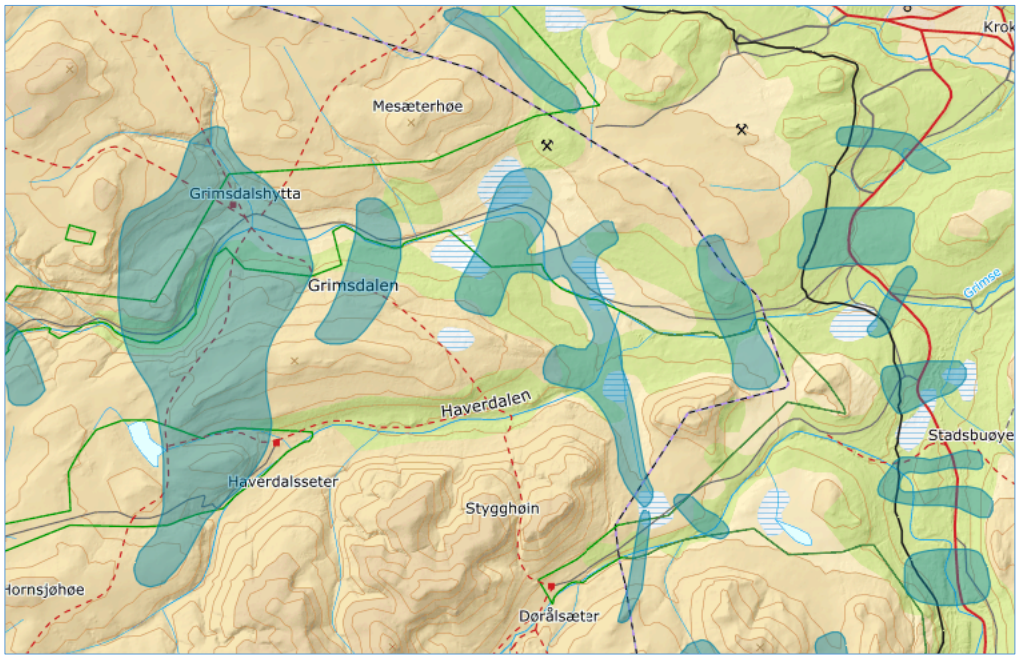

Figur 9. Trekkkpassasjer for villrein – kartfortelling Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane (https://villrein.no/kvalitetsnorm/delnormtrerondane/)

Forsøk med GPS-merkede simler viser at Rondane nasjonalpark er et viktig leveområde for villrein, se figur 10.

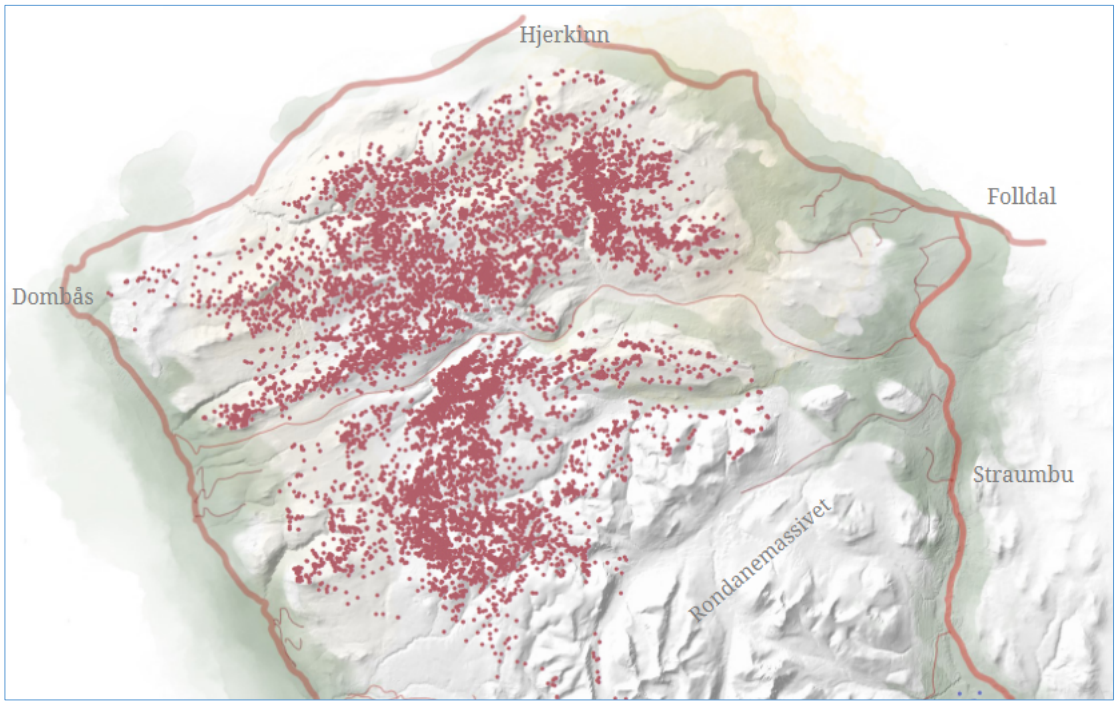

Figur 10. Plott som viser GPS-merka simlers arealbruk i september – november, årene 2009 - 2018. (fra villrein.no)

Det framgår av verneforskriftene og kunnskapsgrunnlaget at villreinen og dens leveområde er en viktig verneverdi i området. Hensynet til villreinen må derfor ivaretas i behandling av søknaden. Nasjonalparkforvalteren vurderer likevel at tiltaket i seg selv ikke har et stort omfang. Bruk og vedlikehold av sti nr 13 er godkjent i forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane, og flytting av brupunktet endrer ikke bruken i en grad som vil gi økt belastning på økosystemet. (jf. naturmangfoldloven § 10).

Tiltakshaver har et berettiget behov for bruk av helikopter for å få fraktet inn ny bru, materialer til fundamentene, samt utstyr, og for å få fraktet ut rivningsmaterialer fra den gamle brua.

Motorferdsel til det omsøkte formålet er ikke hjemlet i verneforskriften for Rondane nasjonalpark eller Grimsdalen landskapsvernområde, og bruken av helikopter må derfor behandles som en dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48.

Helikoptertransporten er nødvendig for å gjennomføre tiltaket som er forankret i forvaltningsplanen, og vurderes derfor ikke å være i strid med verneformålet. Bruken av helikopter vil skje i et avgrenset tidsrom, og bidra til å ta vare på vegetasjon og landskap, samt legge til rette for kanalisering av ferdselen til stien mellom Grimsdalshytta og Dørålseter (sti nr 13). Nasjonalparkforvalteren vurderer at motorferdselen ikke vil ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene, jf. også naturmangfoldloven § 10.

Nasjonalparkforvalteren legger til grunn at det vil brukt samme standplass/startpunkt som ved transporten av den midlertidige brua i 2023, se figur 11. Det er nasjonalparkforvalterens vurdering at bruk av motorkjøretøy på barmark vil være en større belastning på verneverdiene, med forstyrrelse i større landskaps- og tidsrom, og fare for å etablere nye kjørespor og terrengskader. Nasjonalparkforvalteren mener bruk av helikopter framstår som den mest miljøvennlige metoden i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 12.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten har gitt innspill om at tidspunktet gjennomføring av tiltaket bør legges utenom villreinjakta. Nasjonalparkforvalteren mener dette er et rimelig vilkår, og har avklart med DNT Oslo og Omegn at arbeidet kan framskyndes til uke 32 og 33. Dette vil likevel være utenom den mest sårbare oppvekstperioden for villrein og hekkende fugl.

Det er søkt om til sammen 6 – 8 hiv. Nasjonalparkforvalteren mener det kan settes en ramme på 10 hiv, i tilfelle uforutsette hendelser. Bruk av helikopter gir store utgifter, og det er ingen grunn til å forvente at det vil flys mer enn det som er nødvendig.

Etter søk i ulike databaser er det ikke funnet opplysninger om andre særlig miljø- og kulturverninteresser.

Figur 11. Standplass og planlagt trase for transport av bru m.m. med helikopter.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten

Protokoll- Arbeidsutvalget – mailbehandling

SAKER:	
2024/12	ALVDAL – MOTORFERDSEL I SØLNKLETTEN VILLREINOMRÅDE
2024/13	RONDANE-DOVRE NASJONALPARKSTYRE – NY BRU I HAVERDALEN

2024/13 RONDANE-DOVRE NASJONALPARKSTYRE – NY BRU I HAVERDALEN

SAKSOPPLYSNINGER

DNT Oslo og Omegn har søkt Rondane-Dovre nasjonalparkstyre om å anlegge ny bru for fotturister over Haverdalsåe på DNT-stien mellom Grimsdalshytta og Dørålseter. Denne stien er en sentral del av det merka fotturnettet for ferdsel nord-sør i Rondane, og er bl.a. en del av SignaTUR SAGA (langruta mellom Lillehammer og Snøhetta) og Rondanestien (langruta fra Bjørvika i Oslo til Hjerkinn)

Under uværet Hans i august 2023 tok Haverdalsåe nytt løp (se figur 4). Det er derfor behov for ei ny bru over Haverdalsåe, fordi elva er for stri og djup til å kunne vades på normal vannstand. DNT Oslo og Omegn fikk tillatelse til å anlegge ei midlertidig bru høsten 2023. Statskog og Dovre fjellstyre har behandlet søknaden og kommet med forslag til nytt brusted.
DNT Oslo og Omegn mener at ny bru bør etableres ca 200-250 meter oppstrøms eksisterende brusted. Dette vil gi det korteste bruspennet, fordi elveløpet er nå blitt så bredt at ny bru her ville gitt et uforholdsmessig langt spenn, og eventuelt konstruksjoner/inngrep i elva. Rester av tidligere konstruksjoner – inkludert gamle betongfundamenter ved eksisterende brusted, vil bli fjernet. Transporten vil skje med helikopter:

1. **Transport inn** materialer til fundamenter og utstyr. Fly inn fagverksbru, 3-4 hiv montere bru og rampe.
2. **Ut-transport** av restavfall/brorester, verktøy og utstyr: Restematerialer, avfall og verktøy bør fraktes ut mens det er bart så det ikke snør ned, og verktøy kan ikke bli stående ute gjennom sommeren. 3-4 hiv.

Av hensyn til villreinkalving og hekking er transporten planlagt på seinsommeren, i uke 34-35 2024 (19.-31.august).

Figur 4 Eksisterende bru med nytt løp

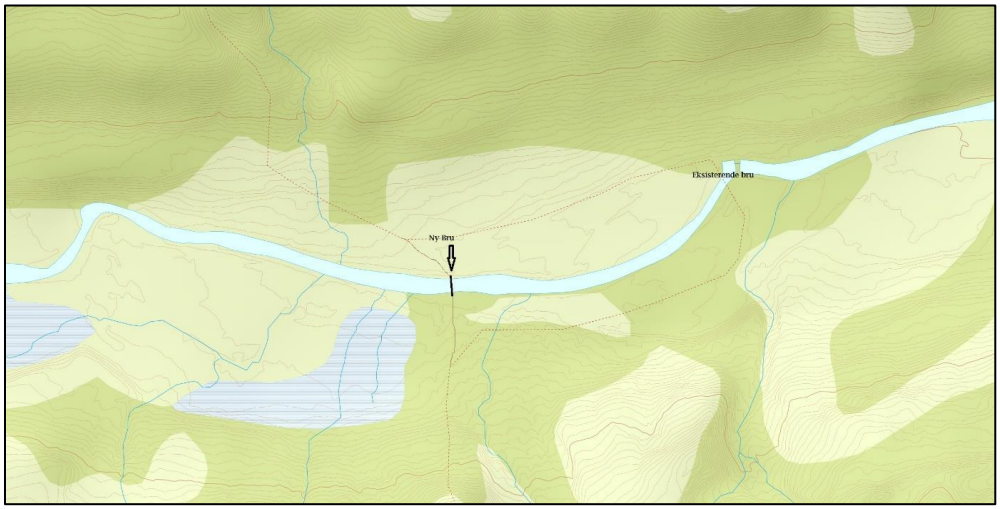

Figur 5 Forslag til nytt brusted

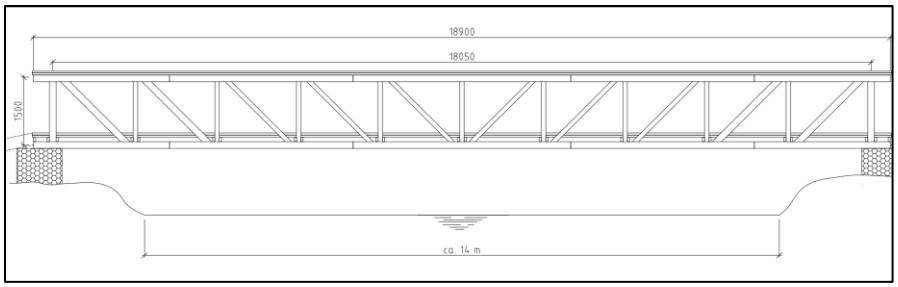

Figur 6 Tegninger av ny bru

Villreinens arealbruk, regional plan for Rondane -Sølnkletten og forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane

Villreinen bruker områdene nord og sør for Haverdalen i en viss grad sommerstid, se figur 7:

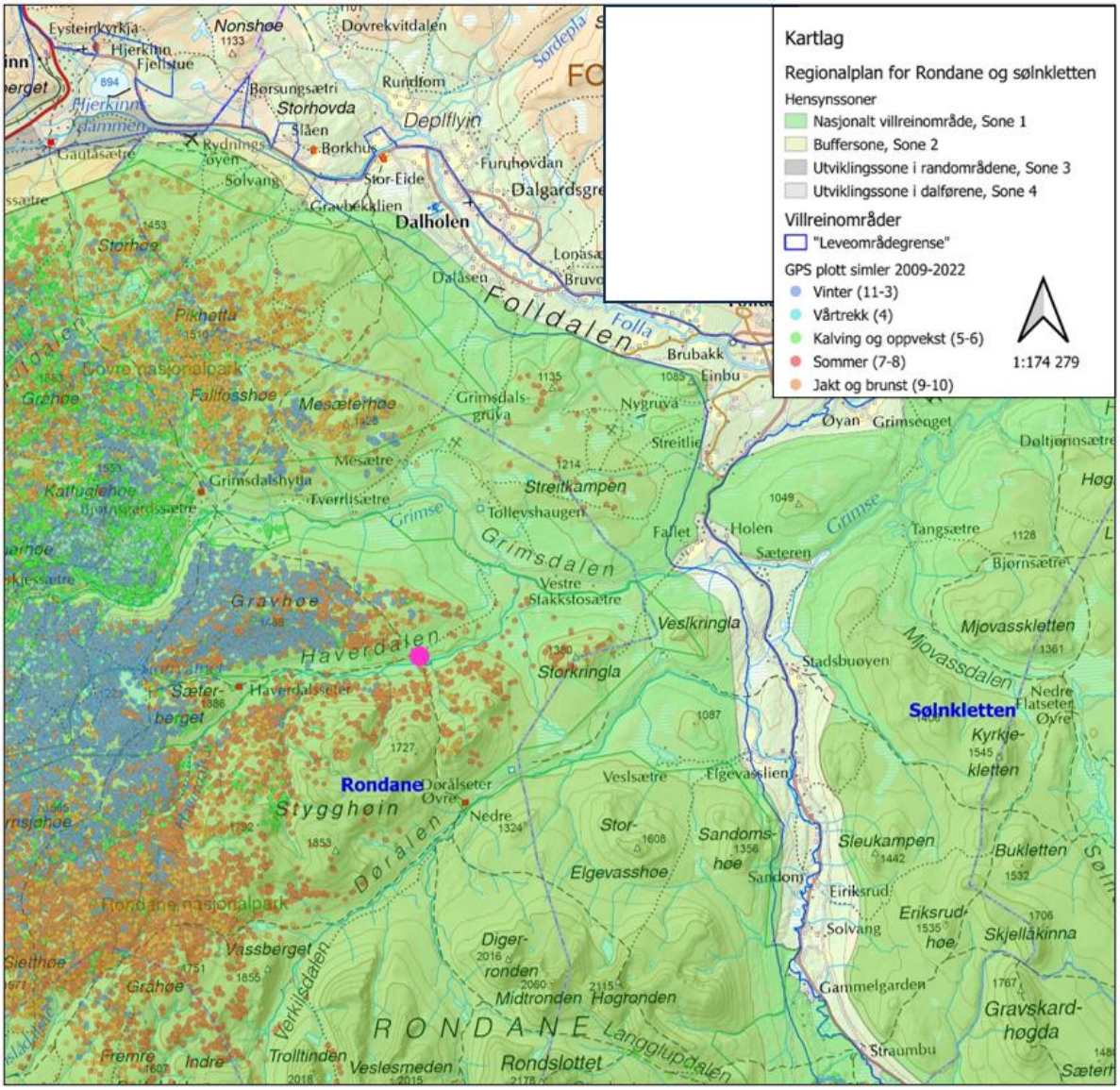

Figur 7 Lilla prikk markerer eksisterende bru

Brua ligger i nasjonalt villreinområde i regionalplanen for Rondane-Sølnkletten. I retningslinjene for **Ferdsel og friluftsliv** heter det at det bør legges til rette for gode muligheter for friluftsliv og natur- og kulturbaserte aktiviteter og opplevelser utenfor nasjonalt villreinområde for å styre aktiviteter bort fra mer sårbare områder. Innenfor nasjonalt villreinområde bør det legges særskilt vekt på å vurdere tiltak og aktiviteter i forhold til villreinens områdebruk og sårbarhet til ulike tider av året.

I forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane ligger brua på godkjent trasé. Forvaltningsplanen er under revisjon.

VURDERING

Det er i denne saken søkt om erstatning for ei eksisterende bru, ikke ei ny bru. En flytting på 200-250 meter oppover i dalen vil neppe ha noen vesentlig betydning for villreinen, siden traséen på nord- og sørsida ikke endres.

I forbindelse med kvalitetsnormen for villrein har ei villreinfaglig prosjektgruppa hatt i oppdrag å foreslå tiltak for å bedre forholdene for villreinen i Rondane Nord og Rondane Sør villreinområder.

Som et ledd i arbeidet med å gjenopprette trekk forbi Rondane-massivet og konsentrere ferdselen i Rondane Nord, foreslår prosjektgruppa bl.a. at det opprettes én T-merka hovedrute gjennom Rondane Nord:

> «*Fra Grimsdalshytta vil én T-merka hovedsti innebære en nedlegging av ett av stialternativene til Haverdalseter. Velges nedlegging av østlig trasé vil dette sannsynligvis redusere antall gjester på Haverdalseter, fordi turen opp gjennom Haverdalen til Haverdalseter blir en avstikker fra hovedruta. Velges nedlegging av vestlig trasé vil dette føre til en lengre rute for de som ønsker å gå sørover i Rondane. Hvordan dette vil påvirke langturtrafikken til fots nord-sør er uvisst».*

Det tilrås at den østlige traséen velges. Om tilrådingen blir fulgt, vil det likevel være behov for brua som nå erstattes, da stien frå Haverdalseter ned Haverdalen går på nordsida av elva, slik at kryssing er nødvendig.

Det er positivt at tiltakshaver har hensyntatt oppvekst- og kalvingsperioden for villrein for tidspunktet arbeidene skal gjennomføres. Det bør videre settes vilkår for transporten inn til plasseringspunktet for brua. Startpunktet for helikoptertrafikken bør settes slik at strekningen som flys blir kortest mulig, og slik at en unngår flyging over Gravhøe. SNO/fjelloppsyn må også konsulteres før transporten starter, for å unngå at det flys dersom det står flokker av villrein i Haverdalen.

FORSLAG TIL VEDTAK

Ny bru skal erstatte eksisterende bru, som skal fjernes. Tiltaket medfører derfor ikke endringer i ferdselsvolum eller -mønster. Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten har derfor ikke merknader til at søknaden fra DNT Oslo og Omegn innvilges, gitt at det stilles vilkår om:

- Tidspunktet for flyging legges utenom kalvings- og oppvekstperioden for villrein.
- Startpunktet for helikoptertrafikken settes slik at strekningen som flys blir kortest mulig, og slik at en unngår flyging over Gravhøe.
- SNO/fjelloppsynet skal konsulteres før flyging, for å unngå at det flys dersom det står flokker av villrein i Haverdalen.

NEMNDAS BEHANDLING

Arbeidet er lagt til starten av reinsjakta, og vil pågå i en betydelig periode av jakta. Dette er uheldig.

VEDTAK

Ny bru skal erstatte eksisterende bru, som skal fjernes. Tiltaket medfører derfor ikke endringer i ferdselsvolum eller -mønster. Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten har derfor ikke merknader til at søknaden fra DNT Oslo og Omegn innvilges, gitt at det stilles vilkår om:

- Tidspunktet for flyging legges utenom kalvings- og oppvekstperioden for villrein. Det bør vurderes om det er mulig å legge arbeidet også utenom villreinjakta.
- Startpunktet for helikoptertrafikken settes slik at strekningen som flys blir kortest mulig, og slik at en unngår flyging over Gravhøe.
- SNO/fjelloppsynet skal konsulteres før flyging, for å unngå at det flys dersom det står flokker av villrein i Haverdalen.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2024/4391-5 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 23.05.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	20/2024	31.05.2024

Sak - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - 2025 - barmark - transport av borerigg og utstyr - boring etter vann ved hytte 331/77 - Ola Hage / Ragnhild Hage

Innstilling fra forvalter

A. Motorferdsel
Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, får Ola Hage / Ragnhild Hage dispensasjon fra verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde, § 3, pkt. 5.1 for motorferdsel på barmark langs kjørespor fra Fryosen til hytte på gnr. 331 bnr. 77, Frylia 8, med beltegående borerigg og traktor med henger.

Transporten er vurdert å ikke stride mot verneformålet for Frydalen landskapsvernområde eller påvirke verneverdiene nevneverdig.

Vilkår:

- Dispensasjonen gjelder for perioden 1. juni – 1. oktober 2024, eller perioden 1. juni – 1. oktober 2025, etter kjørespor vist på kartutsnitt, se figur 2 i saken.
- Tillatelsen gjelder for en tur/retur med beltegående borerigg og traktor.
- Statens naturoppsyn Rondane, v. Finn Bjormyr (tlf. 481 13 674) skal varsles i forkant av transporten.
- Transporten må skje varsomt og kan først skje når kjøresporet har tørket opp for å gi minst mulig terrengslitasje. Det skal ikke kjøres utenfor det etablerte kjøresporet som ligger der i dag. Dette for å unngå at kjøresporet utvides.
- Hvis det likevel oppstår kjøreskader, kan tiltakshaver bli ansvarlig for reparasjon av disse.
- Kopi av utfylt kjørebok skal sendes forvaltningsmyndigheten innen 01.12 det enkelte år.

B. Boring etter vann
Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, får Ola Hage / Ragnhild Hage dispensasjon fra verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde, § 3, pkt. 1.1 for boring av et borehull for forsyning av drikkevann.

Boringen er vurdert å ikke stride mot verneformålet for Frydalen landskapsvernområde, eller påvirke verneverdiene nevneverdig.

Det må søkes om egen tillatelse for plassering og utforming av brønn/kum, vannpost og eventuelle bygg og tekniske installasjoner i tilknytning til dette.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Søknad fra Ola Hage, eget skjema datert 04.04.24.
- Foreløpigs svar, brev fra sekretariatet, datert 08.04.24.
- Tilleggsopplysninger fra Ola Hage, e-post datert 09.04.24.
- Informasjon om videre saksgang, brev fra sekretariatet, datert 10.04.24.
- Informasjon om overdragelse av eiendom, e-post fra Ola Hage, datert 26.04.24.

Saksopplysninger

Ola Hage har på eget skjema, datert 04.04.24 søkt om motorferdsel på barmark fra parkeringsplass i sørenden av Furusjøen på Kvamsfjellet, og etter traktorkjørespor til hytte gnr. 331 bnr. 77 i Nord-Fron kommune, se figur 1.

Det er søkt om bruk av en transportrase som vist i figur 2. Det blir søkt om motorferdsel med traktor og beltegående borerigg. Det er søkt for et tidsrom fra 01.06.24 – 01.10.25. Det er videre opplyst i søknaden:

«Boring etter vann ved hytte. Borerigg og traktor som transporterer boreutstyr. Det har de seneste år beitet store flokker med storfe, i tillegg til sau. Disse forurenser bekkevatnet som i dag blir brukt til drikkevatn og annen bruk. Det har ført til ulike helseproblem ved bruk. Nabohytter i området har lenge brukt grunnvann.

Av erfaring har firma borerigg og traktor for boring etter vatn. Firma er ikke fastsatt enda. Av hensyn til sårbart landskap ønsker jeg å kjøre når det er tørt. Det er derfor vanskelig å bestemme om det blir i år eller neste år.»

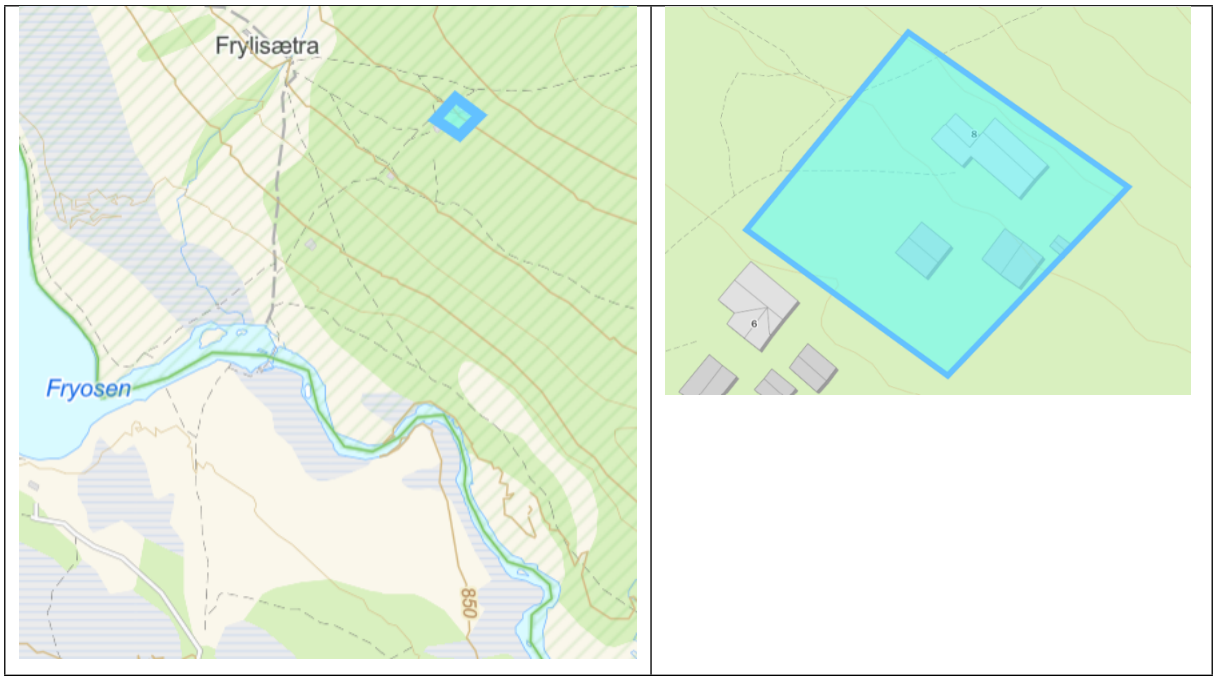

Figur 1. Gnr. 331 bnr. 77 og vernegrense for Frydalen landskapsvernområde.

Figur 2. Omsøkt trase for motorferdsel, fra søknaden fra Ola Hage.

Nasjonalparkforvalteren har i brev datert 08.04.24 gitt foreløpig svar:
«Vi viser til din søknad, datert 04.04.24, om motorferdsel i Frydalen landskapsvernområde. Formålet med transporten er opplyst å være: Boring etter vann ved hytte. Borerigg og traktor som transporterer boreutstyr. Det har de seneste år beitet store flokker med storfe, i tillegg til sau. Disse forurenser bekkevatnet som idag blir brukt til drikkevatn og annen bruk. Det har ført til ulike helseproblem ved bruk. Nabohytter i området har lenge brukt grunnvann.

Hytta ligger i et landskapsvernområde (se figur 1 nedenfor). Før vi behandler saken, har vi derfor behov for å få en bedre oversikt over tiltakets omfang. Dette gjelder særlig

- *om det i forbindelse med etablering av vannforsyningen er planlagt byggetiltak,*
- *om det skal legges inn vann i hytta, og*
- *om behovet for tekniske løsninger/byggetiltak for behandling av eventuelle utslipp fra hytta.*

Vi ber om å få en tilbakemelding om disse forholdene.»

Ola Hage har gitt svar i e-post datert 09.04.24:
«Takk for svar. Her er svar på spørsmål du hadde: Det er ikke planlagt byggetiltak. Det skal ikke legges inn vann i hytta. Og dermed ikke behov for tekniske løsninger for behandling av eventuelle utslipp fra hytta.»

Nasjonalparkforvalteren har i brev datert 10.04.24 informert om:
«Vi viser til din søknad datert 04.04.24, og tilleggsopplysninger i senere korrespondanse. Søknaden må behandles av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, og vi tar sikte på å legge saken fram i møte 31.05.24.»

Ola Hage har gitt opplysninger i e-post datert 09.04.24:
«Viser til telefonsamtale. Då eg søkte stod eg som eier av 331/77. Eg har nå overdratt det til Ragnhild Hage, Fjordveien 49D, 1363 Høvik. Ho er datter og er godt kjent med/enig i at eg har søkt om boring etter vatn.»

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I medhold av vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre den 25. september 2015 er myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, delegert til nasjonalparkforvalter/sekretariat. Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark, organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespann.

Verneformål – forskrift

§ 2 Verneformål

Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- ta vare på landskapsformene.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriftens punkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som veibygging, oppføring av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

5. *Motorisert ferdsel*

5.1. Motorisert ferdsel med motorkjøretøy til lands og til vanns er forbudt, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken er forbudt.

Forvaltningsplan

s. 91

Valg av transportform og årstid

Hovedprinsippet er at den transport som gir minst konflikt med verneverdiene og andre brukerinteresser skal nyttes. Økonomiske vurderinger skal ikke tillegges avgjørende vekt.

- Der det er bilvei skal transporten skje etter denne når veien er åpen. Det gis begrenset adgang til vintertransport i disse tilfellene.
- Der det er kjørespor (tillatelse kreves) og disse er nevnt spesielt i forskriften, skal saksutredningen gjøre en avveining mellom transport på barmark eller snø. Er det nevneverdig forskjell i skade på verneverdiene mellom årstidene, skal transport henvises til den mest gunstige transportform og sesong. For hytter langs kjørespor som ikke er nevnt i forskriften, vil tillatelse til transport på barmark bare gis unntaksvis og ved spesielle behov.

s. 99

I forskriften for Frydalen er det ikke direkte hjemmel til å tillate transport på barmark til hytter/buer. På bakgrunn av etablert praksis, og liten konflikt med verneformålet jamført med vintertransport, er forvaltningsmyndigheten likevel innstilt på å gi tillatelse etter den generelle unntaksbestemmelsen (§ 4) til et begrenset antall turer til fjellstyret, hytte- og setereiere for transport av proviant, brensel, materialer, utstyr og lignende. Dette gjelder to strekninger med kjørespor. Det ene går fra de siste hyttene/måsåbuene ved Tjønnbakken/Indretjønn til Ranglartjønn, Det skal settes opp bom sør for den siste måsåbuen. Det andre kjøresporet går fra Fryosen frem til Frylisætra og Sandvika. Nord-Fron kommune har påpekt at driften av Frylisætra kan bli tatt opp igjen. Kjøresporet fortsetter inn til Luseby, men er der av dårligere standard. Et alternativ som kan vurderes er å kjøre i vasskanten her, i henhold til tidligere praksis. Transport til Luseby bør likevel fortrinnsvis skje på vinterføre eller med båt over Furusjøen.

I figur 3 går er det vist godkjente traseer for veger og kjørspor for transport på barmark.

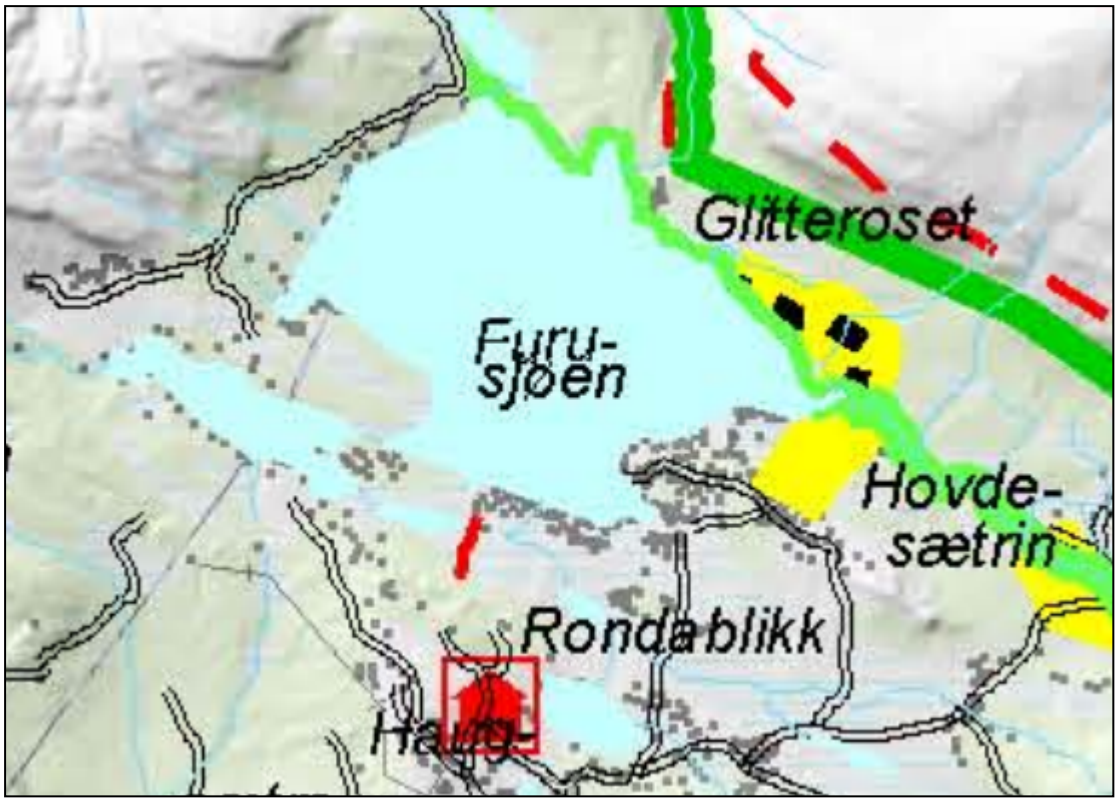

Figur 3. Utsnitt av kart over bilveger og kjøretraseer - sommer, vedlegg 21 til Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.

Naturmangfoldloven

§ 48

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretakelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens § 7 om miljørettslige prinsipper i

§ 8 kunnskapsgrunnlag,

§ 9 føre-var prinsippet,

§ 10 samlet belastning på økosystemet,

§ 11 kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt

§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden

Vurdering

Motorferdsel

Søker kan vise til et berettiget transportbehov knyttet til hytte på Frylia 8 i Nord-Fron kommune.

Transporten er ikke hjemlet som en unntaksbestemmelse i verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde, og det må derfor søkes om dispensasjon fra verneforskriften etter naturmangfoldloven § 48. § 48 sier at det kan gis dispensasjon derom tiltaket «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt.

Transporten skal skje i et område utbygd med hytter før vernevedtaket kom. Forvaltningsplanen gir at i dette området er transport på barmark mer formålstjenlig enn transport med snøskuter på snødekt mark. Det er derfor rimelig å legge til grunn at tiltaket er i tråd med verneformålet. Videre er det gjennom forvaltningsplanprosessen kjent at det er ønskelig å fortsatt kunne bruke det gamle kjøresporet ved Furusjøen for transport som ellers vil kreve mange turer med snøskuter. Dette var praksisen på vernetidspunktet, og det er også videreført av nasjonalparkstyret.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).
- NINA Rapport 2126 Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022.

Figur 4 viser at Frylia ligger utenfor sommer- og høstbeiteområde for villrein.

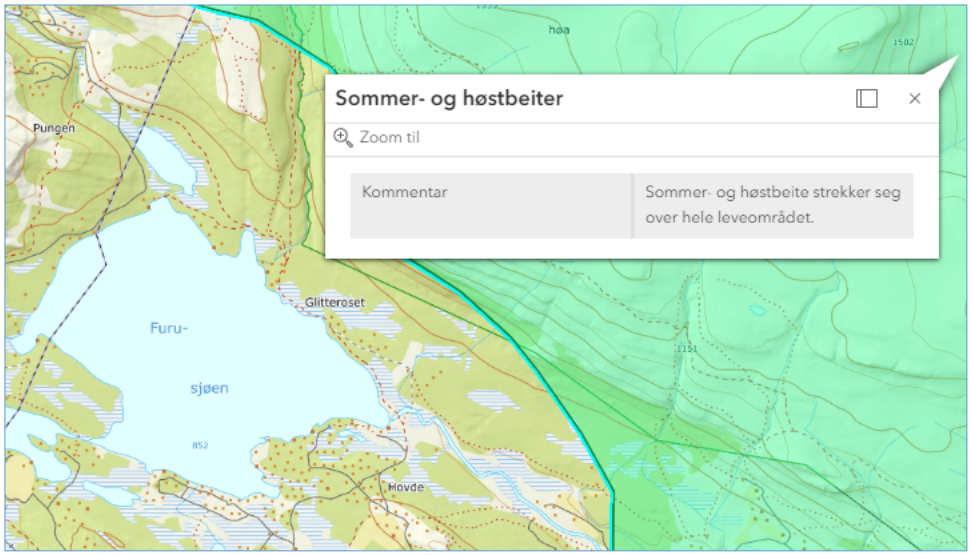

Figur 4. Kartutsnitt sommer- og høstbeite for villrein – kartfortelling delnorm 3. (villrein.no)

I figur 5 er det vist kart fra forsøk med GPS-merka simler i Rondane.

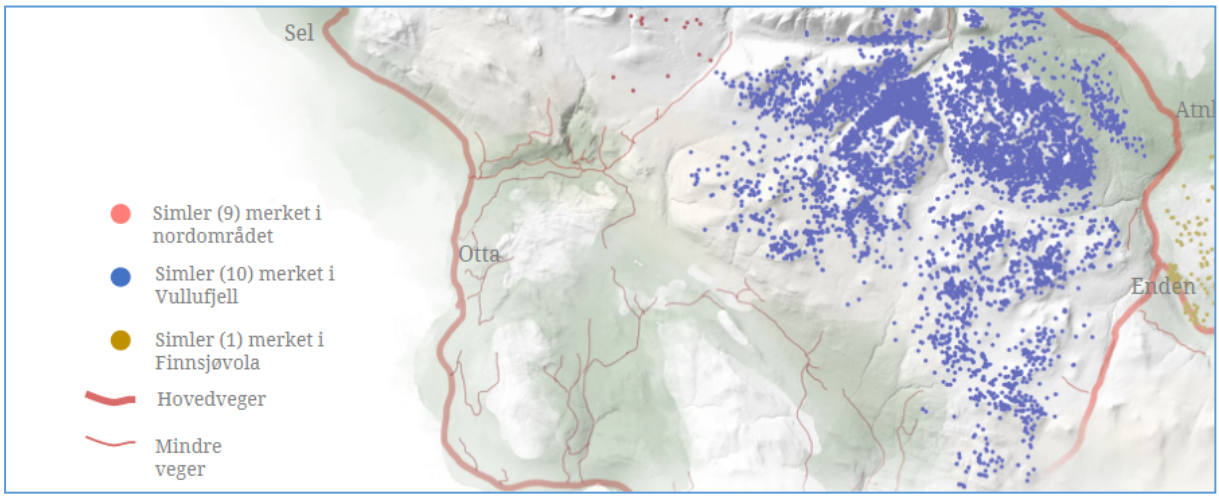

Figur 5. Utsnitt av kart som viser plott av GPS-merka simler i sommerhalvåret (etter villrein.no)

Gitt at området allerede er utbygd, ser en at det er lang avstand fra transportraseen til området som villreinen bruker. Den omsøkte transporten vil ha et begrenset omfang, og nasjonalparkforvalteren vurderer det derfor slik at tiltaket ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig, og ikke vil være i stride med verneformålet ellers for Frydalen landskapsvernområde. (jf. naturmangfoldoven §§ 9 og 10)

Tiltakshaver må sørge for at kjøring skjer på tørt underlag, og at en følger etablerte kjørespor, slik at det ikke oppstår unødige skader på terreng og vegetasjon. Hvis det likevel oppstår kjøreskader, kan tiltakshaver bli ansvarlig for reparasjon av disse i samråd med forvaltningsmyndigheten og Statens naturoppsyn (jf. naturmangfoldloven § 11).

Den omsøkte transporten er ikke i strid med verneformålet for Frydalen landskapsvernområde, og vil på gitte vilkår ikke påvirke verneverdiene i landskapsvernområdet nevneverdig. Det kan derfor gis dispensasjon for den omsøkte transporten.

Boring etter vann
Boring er nevnt som et søknadspliktig tiltak etter verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde, § 3 pkt. 1.1.

Boring etter vann i undergrunnen er neppe et tiltak som påvirker landskapets art og karakter. Et borehull ligger under bakkenivå, og vil etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene. Det kan derfor gis tillatelse til boring etter vann til en enkelt hytte. Det er derimot vanskelig å se for seg at hytteeieren kan nyttiggjøre seg borevannet, uten noen form for brønn/kum, vannpost o.l. I den grad dette blir tiltak over bakkenivå, vil tiltaket kreve dispensasjon etter naturmangfoldoven § 48, jf. verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde § 3, pkt. 1.1.

ST 21/2024 Delegerte vedtak
DS 11/2024
DS 12/2024 Delegert vedtak - Grimsdalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - Haverdalsvegen - Grønbakktjønne - Kari Edith Hage Hegerholm 2024/5800 21.05.2024 00:00:00
DS 13/2024 Dovre NP - dispensasjon - helikoptertransport - gjenoppbygging av mose- og slåttebu - Frisvollhuset - 230/1/233 - Kari Stina Hjerkinn Rabbum - Ellen Hjerkinn Lauritzen 2023/9310 16.05.2024 00:00:00
DS 14/2024 Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - transport til hytte gbnr 344/16 - Frylia 56 - Ole Kristian Haug - Marte Marie Haug 2024/5874 22.05.2024 00:00:00
DS 15/2024 Delegert vedtak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - snødekt mark - transport av materialer til vedlikehold - retur av bygningsavfall - Nordvi seter - Nedre Hemmeldalen - Hans Næss Olstad 2024/4723 13.05.2024 00:00:00
DS 16/2024 Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Bergesjøen - Anders Grønli - presisering trase 2024/5483 14.05.2024 00:00:00
DS 17/2024 Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Bergesjøen - Anders Grønli 2024/5483 13.05.2024 00:00:00
DS 18/2024 Delegert sak - Grimsdalen LVO - Dispensasjon 2025 - 2028 - motorferdsel snødekt mark - Gråsideløypa - Bergsgrende Løypeforening 2024/5116 26.04.2024 00:00:00
DS 19/2024 Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - barmark - inntransport av byggevarer og uttransport av rivingsmaterialer - Frylia 44 - Liv Slåen Heyerdahl - Tony Heyerdahl 2024/5237 29.04.2024 00:00:00
DS 20/2024 Delegert sak - Rondane NP - avslag - motorferdsel - snødekt mark - Rundhøbua - Østkjølen grunneierlag 2024/5130 25.04.2024 00:00:00
DS 21/2024 Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Søkkundsjøen og Hemmelsjøen - Jens Naas-Bibow 2024/4964 22.04.2024 00:00:00
DS 22/2024 Delegert sak - Rondane NP - dispensasjon - 2024 - 2027 - organisert ferdsel - ridning langs Ula og Glitterdalen - Sulseter Rideleir 2024/4808 22.04.2024 00:00:00
DS 23/2024 Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon - 2024 - 2027 - elektrisk trillebår - transport av tyngre utstyr til hytte 331/77 - Ola Hage 2024/4393 09.04.2024 00:00:00
DS 24/2024 Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2025 - 2028 - snødekt mark - Dambua - Prestsetra - Jakob Mo Sanderød 2024/4428 09.04.2024 00:00:00
DS 25/2024 Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - snødekt mark - transport i samband med vedlikehold Vulubua - Sødorp og Kvam Hestavlslag SA 2021/4280 05.04.2024 00:00:00
DS 26/2024 Delegert sak - Dovre NP - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - snødekt mark - transport av ved og gass - Holumsbua - Einbuggdalen - Øystein Holum 2024/3630 19.03.2024 00:00:00
DS 27/2024 Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2024 - snødekt mark - transport av forsyninger til hytter og støler - uttransport av avfall - Hemmelsjøen - Fredrik Brun 2024/3719 19.03.2024 00:00:00

DS 28/2024 Delegert vedtak Rondane NP - Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2022 - 2025 - snødekt mark - transport av salt, brensel og utstyr Sødorp og Kvam Hesteavlslag SA - endring av vilkår 2021/4280 05.04.2024 00:00:00
DS 29/2024 Delegert sak - Rondane NP - Myldingi NR - dispensasjon - motorferdsel

Hemmeldalen NR - forespørsel om naturtypekartlegging - 2024 - Nedre Hemmeldalen - bindende aksept av tilbud 06.05.24 2024/5433
Frydalen LVO - utlån nøkkel – vegbom – Peer Gynt seterveg 2021/6734
Melding om vedtak - Ringebu - forslag til ny lokal forskrift for motorferdsel i vassdrag 2021/11945
Grimsdalen LVO - ferdselsteller Grimsdalsvegen - akseptert tilbud 2024/4969
Svar - Rondane NP - kjøretillatelse Rondvassbu - 2024 - om forflytningshemmede 2024/5234
Kopi av brev "Tiltaksplan for villrein i Rondane - behov for snarlig vurdering av tiltak i Grimsdalen" 2022/10917
Kopi - Invitasjon til befaring og orientering med Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen - forhåndsvarsel 2022/10917
Referat fra møte om fornying av informasjonsplakater i Hemmeldalen NR - og om en besøksstrategi for naturreservatet 2024/4421
Hemmeldalen NR - referat fra møte om, 17.04.24, om restaurering av myr - prosjekt 2023/161
Svar - dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene, skadefelling store rovdyr - ber om synspunkt 2024/4757
Hemmeldalen NR - informasjonstiltak og besøskstrategi Hemmeldalen naturreservat - bakgrunnsnotat - søknad om tilleggsbevilgning kap.post 1420.31 2023/13474
Veslehjerkinntjønnin NR - fiskebu - Dovre - gbfnr. 87/1/228 - Espen Hatlevoll - spørsmål om opprydding 2024/4615
Melding om vedtak - Brøyting av Furusjøvegen fra Mysusæter sentrum til Veggumsetra, Mysusæter 2023/12162
Grimsdalen LVO - Eftansåe, ny plassering av infotavler - samtykke 2020/4948
Uttalelse - beitebruk - Rondane NP - Frydalen LVO - vedlikehold - bru over Ula ved Spranget - DNT Oslo og Omegn 2023/9415
Rondane NP - svar - utkjøing av saltstein - Østkjølen og Vulufjell beitelag - spørsmål 2022/5
FoU-prosjekt Rondane villreinområde 2024 - samfinansiering 2022/11933
Melding om vedtak - Vesle Hjerkinn LVO - vedlikeholdsarbeider på Pilegrimsleden - baksiden av Avsjøen 2024/2889
Referat FoU Rondane 20.12.2023 2022/11933
FoU Rondane - GPS-merking villrein 2024 2022/11933
Grimsdalen LVO - referat fra møte om tiltak langs Grimsdalsvegen 2024 m.m. 2020/4948
Vesle Hjerkinn LVO - tilbakemelding søknad om tillatelse til vedlikeholdsarbeider på Pilegrimsleden - baksiden av Avsjøen 2024/2889
Spørsmål - Grimsdalen LVO - om tvangsmulkt Værkes setra 2022/10258
Svar - Grimsdalen LVO - om tvangsmulkt Værkes setra 2022/10258
Ny veileder om oppfølging av ulovlige forhold i verneområder 2024/2166
Frydalen LVO - foreløpig svar - skader på Fryosbrua 2024/293
Tilbakemelding - alternativ trase 2025 - Hemmeldalen NR - snødekt mark - vedlikehold av Himmeldalsetra - Andreas Hartz 2021/11443
ST 23/2024 Eventuelt